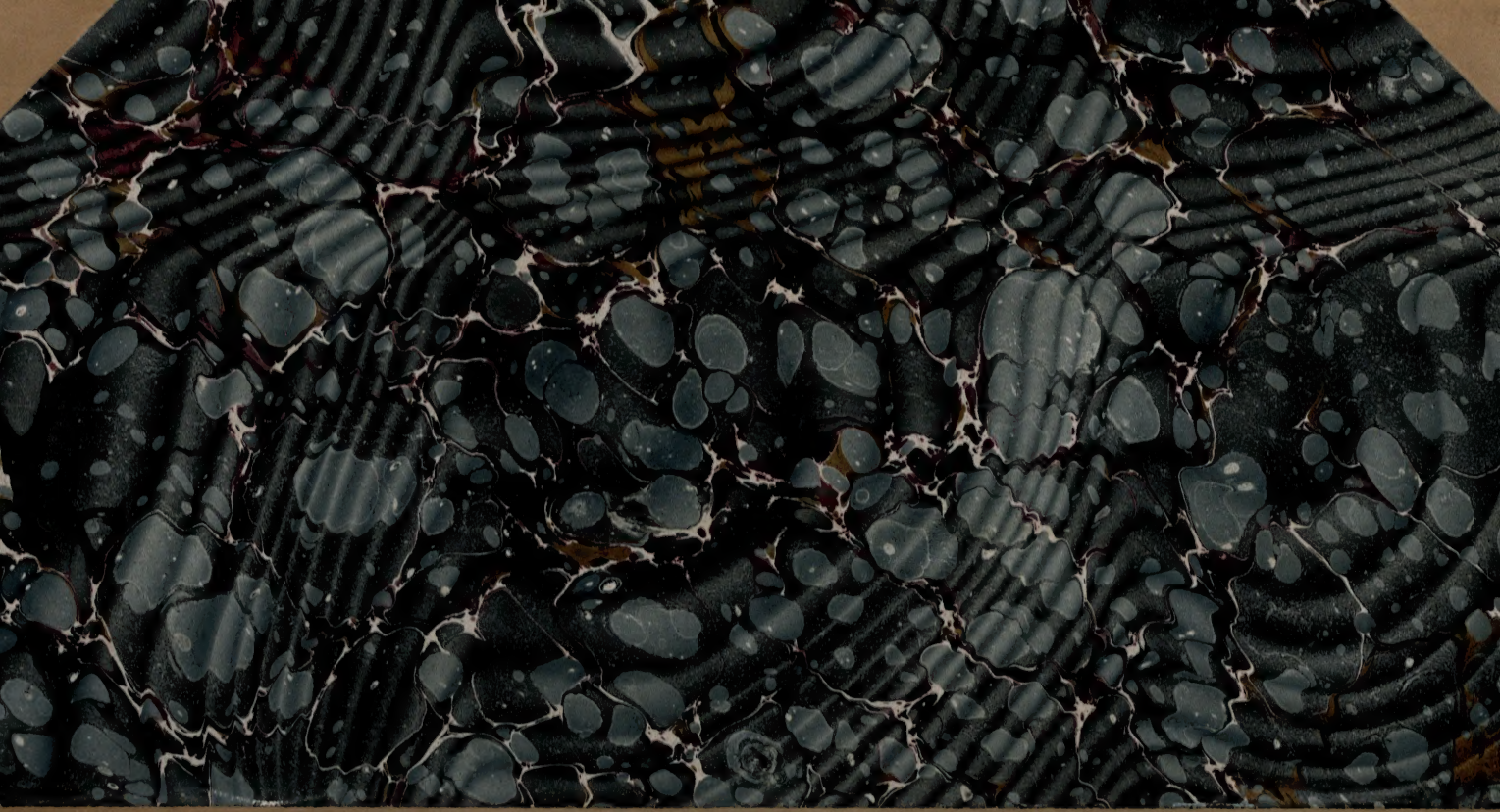

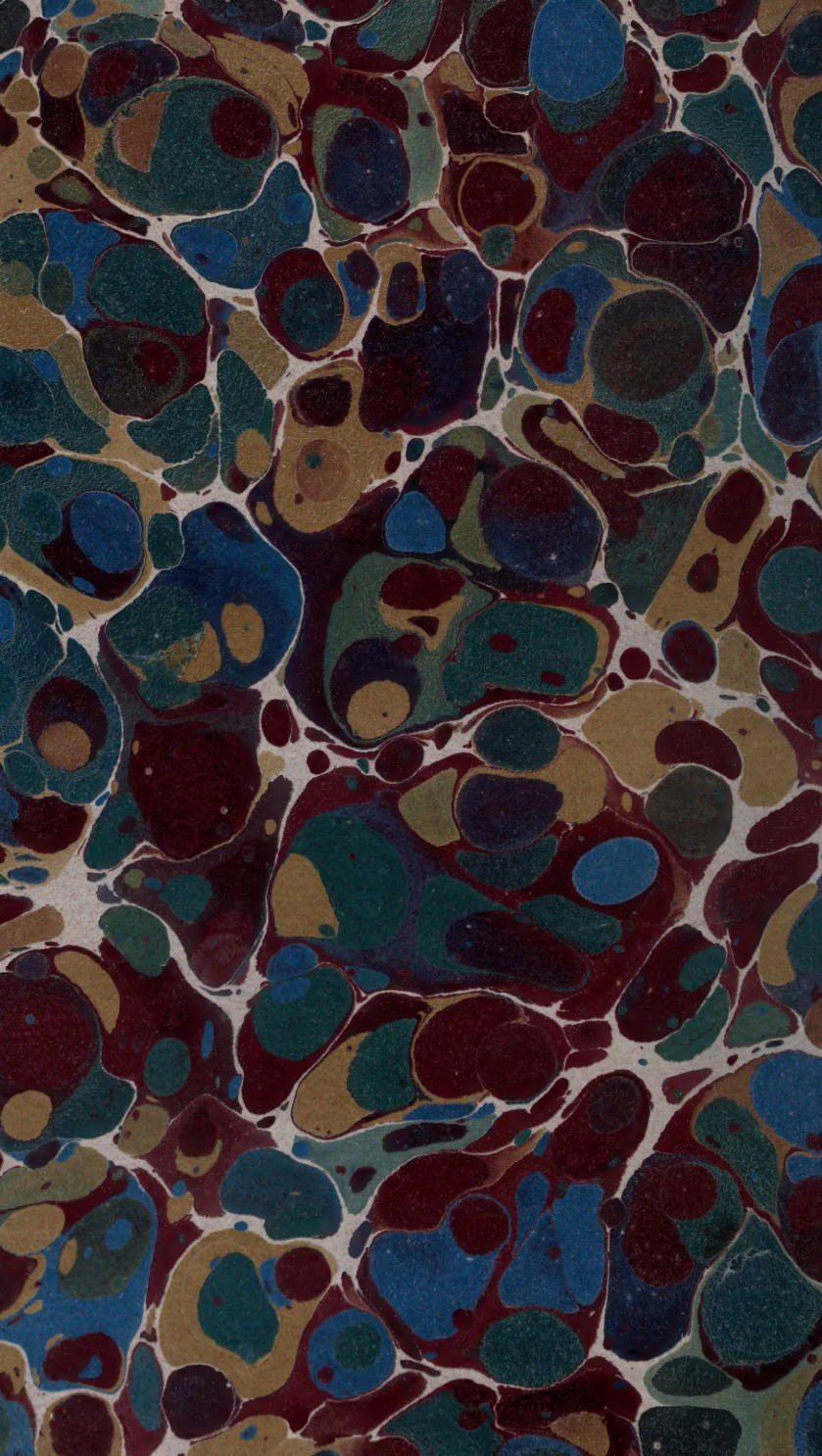

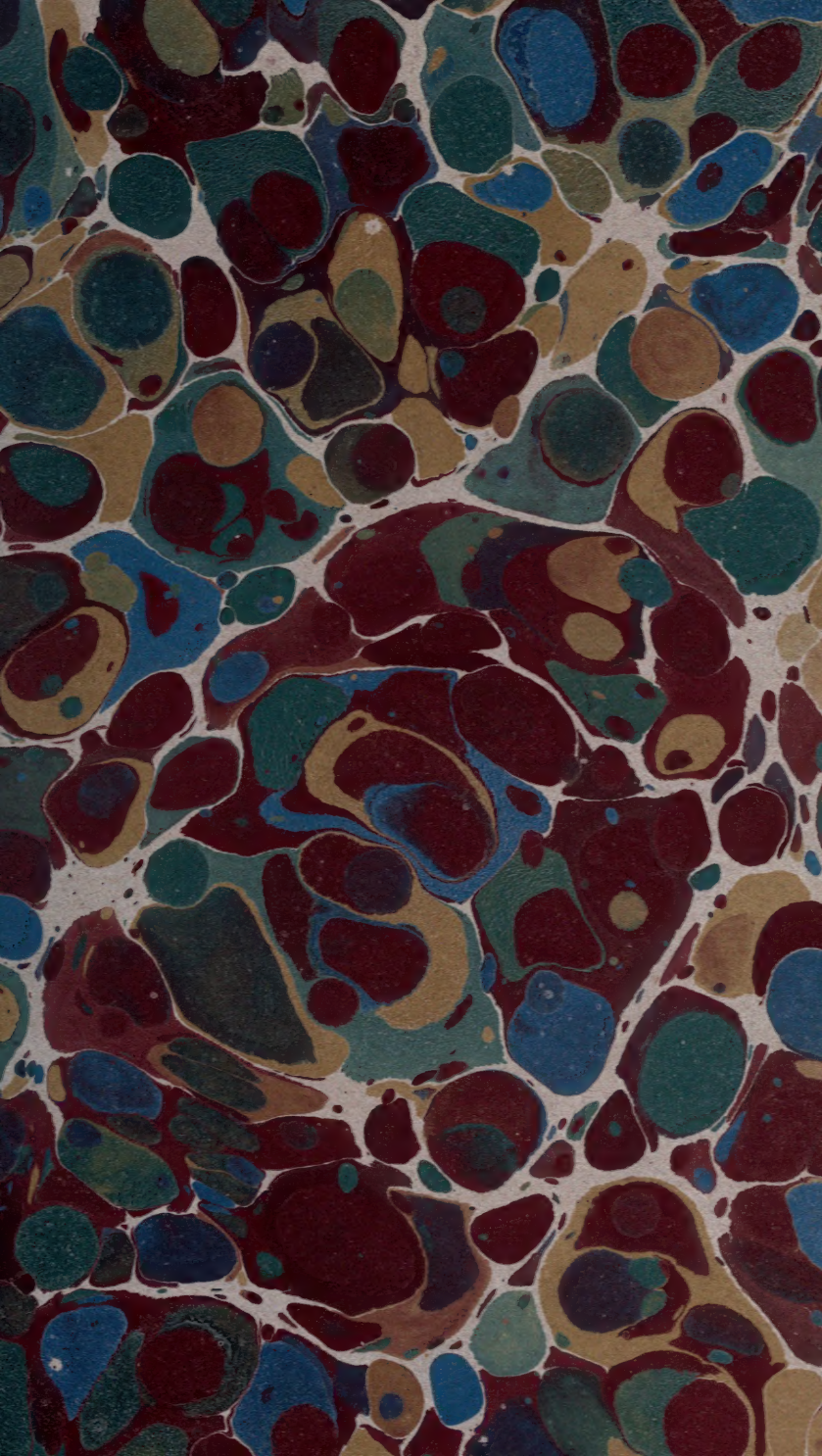

STRANDMØLLEN

OPTEGNELSER AF JOHAN CHRISTIAN DREWSEN.

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

(opstilles [illegible]
Ugede under 298)

LIBRARY
1978
MAY
19
UNIVERSITY OF TORONTO

DL
103
.5
M5
bd 25

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN og P. FR. RIST.

XXV

STRANDMØLLEN

OPTEGNELSER AF

JOHAN CHRISTIAN DREWSEN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISKE FORLAG
KØBENHAVN
1916

STRANDMØLLEN

OPTEGNELSER AF

JOHAN CHRISTIAN DREWSEN.

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

TRYKT I 900 EKSEMPLARER

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDLEDNING

De her meddelte Optegnelser er ikke en fuldstændig Selvbiografi af *Johan Christian Drewsen*, men nogle Erindringer om hans Ungdom, som han har nedskrevet i sit 60de Aar. De handler mest om hans Barndoms Dage og hans Ynglinge-Aar. Han fortæller indgaaende om sine Forældre og andre Slægtninge, om sine Omgivelser og private Oplevelser, sin Virksomhed og sin Stræben, men han har kun sporadisk berørt sine ældre Aar og disses Virksomhed, og da ofte flygtigt og spredt.

Johan Christian Drewsen, — som en nyere Forfatter i sin Omtale af hans Valg til Stænderdeputeret 1834 betegner saaledes i Lapidarstil: „Drewsen fra Strandmøllen, Agronomen, Fabrikanten, Bondens Ven og Opdrager, Herremandsvældets og Standsulighedens uforsonlige Modstander, djærv i Tale og Skrift, i Alvor og Humor, den bedste Repræsentant, de mindre Landejendomsbesiddere kunde faa i Salen,“ [1]) — er kendt af enhver dansk Mand og Kvinde, og hans offenlige Liv og Virksomhed er saa mange Gange fortalt i Bøger og Tidsskrifter, at det vil være eller bør være kendt af alle. Hans mærkelige og mandige Personlighed vil derimod være mindre kendt.

Forfatteren *Frederik Barfod* har i 1847 forfattet en vidtløftig Levnedsbeskrivelse af ham, som kun existerer i Manuskript (Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml., Fol., 1489).

[1]) M. Rubin: Frederik VI's Tid. Kbhvn. 1895. Side 492.

Denne Levnedsbeskrivelse blev til paa den Maade, at *Barfod*, som i „Skandinavisk Folkekalender for 1844“ havde skrevet en Biografi af *Drewsen*, der nærmest var af politisk Karakter, et Par Aar efter henvendte sig til ham, for at komme i Besiddelse af saadanne Oplysninger, der kunde føre til Udarbejdelsen af en grundigere biografisk Fremstilling. Efter nogen Modstræben gik Drewsen ind derpaa, og efter en Række Samtaler mellem dem og efter flittig Brug af alle mulige tilgængelige Kilder fremstod endelig det store Manuskript, som det egenlig var Meningen skulde trykkes efter *Drewsens* Død. Men det synes, som om *Drewsen* selv, uagtet Manuskriptet blev forelæst for ham, — for at han kunde identificere det — ved senere Gennemlæsning af den elegante Afskrift, har følt sig ret utilfreds med det i det hele taget, thi han har ikke alene forsynet det med mange egenhændige Smaarettelser og ofte i ret drastiske Udtryk fremhævet en Del Misforstaaelser og Fejltagelser, men har tilføjet en ligeledes egenhændig Efterskrift, i hvilken han søger at rette de Fejlsyn, som *Barfod*, særlig med Hensyn til de politiske Begivenheder, efter hans Mening tidt gør sig skyldig i.

Barfods Levnedsbeskrivelse af *Drewsen* er ikke lykkedes. Den mangler i det hele Form og Holdning, og Forf. har ikke forstaaet at fremstille den mærkelige Personlighed, der gør ham til en af Tidens mest fremtrædende Mænd. Han har ikke forstaaet at skildre ham objektivt, men har ladet sine egne Anskuelser — demokratiske, skandinaviske, grundtvigianske, hyperdanske — paavirke det, som *Drewsen* fortæller ham, og give det en Tone og Farve, som ikke stemmer sammen med Drewsens retlinede, overlegne og beherskede Personlighed.

Imidlertid indeholder det store Arbejde en Mængde Oplysninger, som ikke kendes andetsteds fra og som derfor, tilligemed den største Del af *Drewsens* omtalte egenhændige Efterskrift, er medtagne i de her fore-

liggende, hidtil utrykte „*Bidrag til min nærmeste Families Historie*“, som han kalder dette sit egenhændige Manuskript, men som, hvad Læserne vil se, indeholder langt mere.

Dette Manuskript (124 Sider i Folio) er i hans Dattersøns Dr. phil. *V. Pingels* Eje, og er af ham stillet til Udgivernes Raadighed.

Alene ved sin Stil er *Drewsens* egne Optegnelser interessante. Den er, især i Begyndelsen, typisk for Tiden og paavirket af den; den er fuld af Udtryk, der klinger af Borgerdyd og Borgerpligt og Borgerheld, „Kransen af Egeblade, der overstraaler Laurbærkransen“. Sproget glider snart ind i en knap, kort imponerende Tone, snart lyder det tungt og dvælende, saa at der ogsaa her spores det samme Ekko fra Oehlenschlægers Tragedietoner, som saa ofte i Datidens Optegnelser og Breve. Hans Forsøg paa en psykologisk Fremstilling af sine Slægtninges Personligheder, især Faderens og Stifmoderens, er meget mærkelige og skønne; man føler hans Glæde ved at tale om dem, som han elsker; det er som om Pennen skælver i hans Haand af sønlig Kærlighed.

Hans Erindringer mangler desværre mange Ting af stor Interesse, som han enten helt har forbigaaet eller kun flygtigt har berørt. Hans politiske Virksomhed, som jo egenlig først tog Fart senere end disse Ungdomserindringer er skrevne (1837), saa vel som ogsaa hans mange Rejser til Udlandet, hører vi kun lidet om. Men mest savner man, *fra hans egen Haand*, en Fremstilling af det muntre Liv paa Strandmøllen og paa Springforbi, i hans Forældres og i hans egen Tid, da Gæstfriheden slog Dørene vidt op, ikke alene for det bugnende Bord, men for alle de selskabelige og gemytlige Glæder, som Tiden yndede, og som gjorde det Drewsenske Hus til et Hjemsted for en Mængde af Datidens mest udmærkede Mænd og Kvinder fra Videnskabens og Kunstens Omraade. Det var Privatkomediernes og Drikkeviser-

nes Tid, og J. C. Drewsen dyrkede med Iver disse Muser, — men han fortæller ikke selv derom i sine Memoirer. *Barfods* Omtale af Livet paa Strandmøllen er kun lidet tilfredsstillende.[1])

Paa den Tid, *J. C. Drewsen* nedskrev Erindringerne om sin Ungdom, er han trods sine 60 Aar endnu i sin fulde Kraft. Frisindet og fordomsfri, patriotisk opofrende, virksom og kampivrig, solid og selvfølende gaar han stadig i Spidsen for det unge frisindede Danmark ind i den nye Tid. Krigen 1848—50 var Fremskridtspartiets Løn, og han døer, da han havde opnaaet den, den 25. August 1851.

Udg.

---

[1]) Se dog Ejler Nystrøms Artikelserie: „Johan Christian Drewsens Erindringer og Breve" i Tilskueren. Marts, Maj og December 1912.

JOH. CHR. DREWSEN
Efter Maleri af Roed.

Strandmøllen.
Maleri af Libert 1851.

BIDRAG TIL MIN NÆRMESTE FAMILIES HISTORIE

I

Naar en Familie, saalænge som Tilfældet er med vores, er forbleven paa samme Sted, opstaar ganske naturligt Ønsket hos Descendenterne at vide noget om deres Forfædre, og dette Ønske bliver naturligvis større, naar den Eiendom, paa hvilken Familien i mere end et Aarhundrede har levet, og levet lykkeligt fra Eier til Eier, er bleven udvidet eller forbedret, saaledes som Tilfældet er med Strandmøllen. Jeg giver derfor efter for mine Børns saa ofte yttrede Ønske, at jeg ved at nedskrive det, jeg veed om Strandmøllens og vor Families Historie, skal bevare den fra Forglemmelse, og ved at vise Efterfølgerne hvad af Forfædrene

er udrettet, ligesom anspore disse til fortsat Virksomhed, og om Ulykke skulde ramme den, da at have indprentet dem den Sandhed, at vor Skiæbne ofte ligger i vor egen Haand, at vi ved Klogskab og ved at styre Begivenhederne ofte kunne vende det til vor Fordeel, som i første Øieblik synes at skulle geraade os til Undergang.

Mere end een Gang have mørke Skyer trukket op over Strandmøllen, og mere end een Gang er Himlen atter bleven klar og ei ganske uden dens Fortieneste, som da styrede Strandmøllens Affairer. Dog vil jeg ei hermed have sagt, at Skiæbnen ei ogsaa har havt sin Deel i at lede Begivenhederne til et lykkeligt Udfald; thi det har føiet sig saaledes, at i de vanskeligste Perioder styredes Fabriken af en Mand, som med utrættelig Virksomhed og siældne Kundskaber for sin Tid besad stor Kraft, Resultatet af urokkelig Villie, og hvis Klogskab lod ham gribe de for hans Tid mest passende Forholdsregler. Egenskaber hvormed Bierge kunne jævnes. Og denne Mand, han der lagde Grundstenen, hvorpaa vi andre have bygget, var min Farfader, Hr. *Johan Drewsen.*

Dog lad mig ikke foregribe de Begivenheder, jeg her vil fortælle. Lad mig ei strax føre Hovedpersonen paa Scenen og begynde med femte Akt.

Min Viden om vor Familie naaer ei længere end til min Oldefader, der eiede en Papirfabrik i Hannover ved Celle, kaldet Lachendorf efter en Bondeby tæt ved den lille Flod, die Lache.[1]) Og

[1]) Marcus Drewsen fra Buxtehude (1678—1724) forpagtede Papirmøllen i Lachendorf 1714 og blev s. A. gift med en Papirmagerdatter, Elisabeth Magdalene Phuël („Grossmutter"), der døde 1775, 84 Aar gammel.

selv om ham, der maa være død temmelig tidligt, veed jeg ei videre at anføre end at han var gift med — „Grosmutter“, saaledes hed hans Enke altid i Familien, der naaede en meget høi Alder og i mange Aar som Enke drev Papirfabriken ved Lachendorf, og som var Moder til min Farfader.

Om vor Familie oprindeligen er tydsk eller dansk, vil neppe nogensinde kunne bevises. At den fra Tydskland er kommen herind er vist, men af et Document, hvoraf jeg, ved at besøge den daværende Eier af Lachendorfs Fabrik, Commerce-Raad *Drewsen*[1]) — en Broder til den her afdøde Over-Krigskommissair *Drewsen* — blev Eier, og som er et lovformeligt Document, sees, at vor Families oprindelige Navn har været *Drewsen*, ikke *Drewes* eller *Trewes*, som man i Tydskland har kaldet os; og da *Drewsen* er et danskt Navn, saa have vi antaget, at vor Familie tidligere end vi kiende den, er fra Danmark kommen til Tydskland og derfra atter til Danmark. Dette er ei heller saa ganske usandsynligt, thi i Fortiden kunde ingen dansk Svend nyde Anseelse mellem alle de tydske Svende, der da oversvømmede vort Land, uden i nogle Aar at have vandret fra Mølle til Mølle det hellige romerske Rige rundt uden anden Virkning, naar saadan en Svend atter kom hiem, end at hans Læremester med Sandhed kunde sige: „Ich habe ein Kalb in die Fremde geschickt und ein Ox wieder bekommen!“

[1]) Kommerceraad Friederich Christian Drewsen (1757—1831), Regerings- og Konsistorialraad i Stade, forpagtede Møllen i Lachendorf 1798. Han var en Søn af Forf.s Grandonkel, Papirmøller Gabriel Christoph Drewsen (1722—94).

Da Strandmøllen mellem Aarene 1630 og 1633 er bleven Papirfabrik, saa kan let en dansk Svend være udvandret og ved Giftermaal eller paa anden Maade være bleven Eier af en lille Papirmølle, hvorfra hans Efterkommere kunne være kommen til Lachendorf og derfra herind, og en saadan kan have været vor Stamfader.

Det er behageligt for min Følelse at tænke mig nedstammet fra de gamle Danske, og den varme Kiærlighed, saavel min Fader som jeg stedse have følt for vort Fødeland, synes at have givet os Ret til at antage, at i Danmark stod vor Ahne-Vugge, dog rimeligvis kun en straatækt Hytte og bag klinede Vægge.

Imidlertid bør jeg i min Karakter af Historieskriver ei lade uanmærket, at det dobbelte „w" midt i vort Navn tyder paa noget tydskt, ligesom at det omtalte Document, hvorved den daværende Eier af Lachendorfer Papirmøller fik Lov af Regeringen til at skrive sig *Drewsen* i stedetfor *Dreves*, erhvervedes i en Periode, hvor min Bedstefader allerede var bleven en anset og rig Mand,*) og hvor altsaa hans Broder, Lachendorfer-Papirmøllens Eier,[1]) maaske for at behage ham, søgte om Tilladelse til at forandre sit Navn til det, Broderen i Danmark muligen havde antaget. Som Beviis paa, at Familien i Tydskland vendte Blikket til

*) Her har jeg feilet, thi dette Document, som hoslægges, er af langt yngre Aar.

1) Gabriel Christoph Drewsen (1722—94) overtog Lachendorf-Møllen efter Moderen (Grossmutter).

den Deel af den, som levede i Danmark, kan tiene en Anecdot, som *Preuss*, — en Person, hvorom siden en Deel skal siges — har fortalt mig, nemlig: at Grosmutter, der var en velhavende Kone, giorde en Reise til Danmark, for at see hvordan Sønnen egentlig havde det, og at hun da medbragte Adskilligt, som han skulde have *i det Tilfælde, at han stod sig godt.* Og han fik det.

En anden Version af vort Navn og dets Oprindelse gav *Flohr*, en Normand, hvorom jeg og i det Følgende skal tale, og som tilbragte hele sit Liv paa Strandmøllen, uden at jeg dertil har kunnet finde anden Grund end min Faders Ædelmodighed. Denne *Flohr* paastod — og hans Paastand var altid en Kiendelse i sidste Instans — at vort Navn havde oprindeligen været *Trewes*, siden *Drewes*, som ved Familiens Ankomst til Danmark, havde faaet den danske Endelse „sen" og var bleven *Drewsen.* Da nu — som jeg troer — Trier i Middelalderen hed *Trevi*, saa paastod han, at vi stammede fra denne By, og maaske med ligesaa stor Ret som han, der under Napoleons Regiering udfandt, at denne nedstammede fra de gamle, jeg veed ikke hvilke, svenske Konger.

Dette er allerede mere end nok om vort Navn, da dog ei vort oprindelige Hiem kan mere med Vished bestemmes, og da det dog stedse bliver tvivlsomt, om vi stamme fra Danmark eller Tydskland. At granske efter den tidligere Deel af vor Familie finder jeg ligesaa taabeligt som unyttigt; taabeligt siger jeg, fordi jeg, som er borgerlig, da

maatte være besat af den samme Galskab som Adelen, der sætter en Stolthed i at være i den størst mulige Afstand fra Fortienesten og heller vil tælle sexten Ahner end være Sønner af den Mand, hvis Fortjenester adlede Familien.

Strandmøllen er, som anmærket, bleven Papirmølle i Aarene mellem 1630 og 1634, som endnu kan sees af Papirer, der ere i vort Eie.[1]) I sidstnævnte Aar udstedte nemlig Kong *Christian den Fierde* Bevilning til *Butienter*, Borger i Kiøbenhavn, til at udsende Folk til at indsamle „Lumper" til hans Papirfabrik.[2]) Denne fik siden forskiællige Eiere og kom endelig til at tilhøre Dronning *Charlotte Amalia, Christian V's* Gemalinde,[3]) og fra da begynder vor Families Historie i Danmark, thi vi finder *Johan Drewsen* den ældre som hendes Mester. Naar han er kommen herind, kan ei vides, men dette maa have været i Slutningen af det syttende eller i Begyndelsen af det attende Aarhundrede; thi vi have endnu et Sølvbæger, som af bemeldte Dronning er skiænket denne *Johan Drewsen* med det kongelige Ciffer og Aarstallet 1710.[4])

[1]) Allerede i det 16. Aarh. maa der være drevet Papirtilvirkning ved Mølleaaen paa det Sted, hvor Strandmøllen kom til at ligge. Dens Anlæggelse kan sættes til 1643, men den blev nedlagt, atter oprettet, ødelagt i Krigen, solgt og købt, indtil den kom i Dronning Charlotte Amalies Hænder 1690 og 1718 blev købt af Johan Drewsen den ældre. — Om Strandmøllens Oprindelse og Historie, se Nyrop, Strandmøllen. Kbhvn. 1878.

[2]) Om den nævnte Proprietarius Jacob Butienter haves iøvrigt ingen Oplysninger.

[3]) Kong Christian V's udmærkede Dronning, Charlotte Amalie (1650—1714) var i høj Grad forretningskyndig og styrede med stor Dygtighed sine mange Godser og industrielle Anlæg (Memoirer og Breve, XVII, Indledn.)

[4]) Johan Drewsen den ældre (1667—1734) var Papirmester paa Strandmøllen, da han forpagtede den 1700 og købte den 1718. Han var gift 1. 1696 med Kirsten Jørgensdatter (død 1725) og 2. 1725 med Anne Kirstine Finckenhoff, død 1780, 82 Aar gammel.

Denne *Johan Drewsen* var, som jeg troer, en Broder til den *Drewsen* i Lachendorf, hvis Navn jeg efter hoslagte Brev nu har erfaret at have været *Marcus*, [og] dette var nemlig Grosmutters tidlig afdøde Mand. Der har nok endnu været en tredie Broder,[1]) hvoraf en Søn, *Jacob Drewsen*, endnu i min Ungdom levede som Vintapper i Kiøbenhavn; muligen har han og været en Søn (og dette er rimeligst) af denne første *Johan Drewsen*, thi hans Enke, Frue *Frederikke Drewsen*, der siden blev gift med min Faders Broder, eiede og forærede mig det Bæger, hvorom jeg har talt.

Strandmøllen har i den første *Johan Drewsens* Tid ei havt mere end een Bøtte, men her var nok tillige en Valkemølle. *Johan Drewsen* byggede det Vaaningshuus, hvori jeg endnu boer, for Dronningens Regning, hvis Ciffer, udhugget i en Steen og smukt forgyldt, ogsaa fandtes paa den Muur, der vender til Stranden og blev først nedtagen af Huset, da Englænderne i 1801 kom med en Flaade for at bekrige os, og min Fader da frygtede, at Fabriken ved en mulig Landgang kunde derved ansees for kongelig og behandles mindre lemfældigt end naar den ansaaes for privat Eiendom. Min Fader erindrede endnu, at Ruderne i Stadsestuen havde bestaaet af brændt Glas, hvori Charlotte Amalias Ciffer.

Om denne *Johan Drewsen*, thi min Farfader

[1]) Vistnok Vinhandler i Hamborg, Christoph Drewsen (født 1661). Sønnen, Vinhandler i Kbhvn. Jacob Drewsen (1729—1790), blev gift 1759 med Magdalene Frederikke Zumpe, se nedenfor.

hed ogsaa Johan, veed jeg ei synderligt andet end hans sørgelige Endeligt. Skiæbnen synes at have bestemt ham til en voldsom Død, og skiøndt dette ei lykkedes første Gang, saa slog det dog ei anden Gang feil. Den første Gang, hans Liv truedes, skete saadant paa følgende Maade. Han vaagnede nemlig en mørk Nat ved at hans Hund foer op og tog fat paa en Karl, der havde indsneget sig med en Øxe i Haanden. Paa Spørgsmaalet: Hvem der? svaredes, at det var hans Avlskarl. „Hvad vil Du?“ spurgte han videre, og Svaret var: „Jeg er kommen for at slaa Eder ihiel, men Eders Hund har hindret mig deri“. Han tilstod, at en Fiende af *Drewsen* havde tinget ham til denne Niddingsdaad, men hvem denne Fiende var, vilde han paa ingen Maade udsige.[1]) *Johan Drewsen* var imidlertidig ædelmodig nok til at nøies med strax at give ham Afsked. Hvorlænge efter dette hans Død indtraf, veed jeg ikke, men den foranledigedes ved, at Stangen i Bøttepressen sprang tilbage, fordi Stopperen ei havde taget rigtig fat, og ramte ham saa stærkt paa Panden, at han kort efter opgav sin Aand.

Just som dette var indtruffet, kom min Farfader, der med Randselen paa Ryggen var vandret herind, til Strandmøllen, og maaske Navnet hialp ham til at blive Mester paa Strandmøllen.[2]) Denne min Farfaders Reise i dette Øieblik var foranlediget ved — et Ørefigen. Begivenheden var denne. Flo-

[1]) Se Nyström. Søllerød Sogn, Side 234.

[2]) Johan Drewsen den Yngre (1715—76) var en Søn af Marcus Drewsen og Elisabeth Magdalene Phuel (Grossmutter). Han blev gift med Else Margrethe Finckenhoff, der døde 1782, 72 Aar gammel, i Huset hos sin Svigersøn, Grosserer Lars Larsen.

den, die Lache, der driver Papirmøllen i Lachendorf, var ved stærkt Tøeveir gaaet over sine Bredder og ind mellem Bygningerne, hvorfra den bortskyllede et og andet. For at bierge et Stykke Tømmer satte da min Farfader sig, efter som fortælles, i et stort Deigtrug og arbeidede sig ud i den brusende Flod. I dette Øieblik kom hans Moder til og saae med Moderkiærligheds hele Skræk Sønnens Vovestykke, og da han kom i Land, gav hun sin Smerte Luft i et Ørefigen. Istedetfor at trykke et sønligt Kys paa den moderlige Haand, istedetfor i dette Slag at erkiende Moderkiærligheds, om end feile Udbrud, snørede han sin Randsel, thi han var jo Svend, og vandrede in die Fremde. At han søgte herind var naturligt, da han havde en Slægtning her, og fordi en tydsk Papirmager-Svend, baade paa den Tid og længe efter, ingen ret Anseelse havde mellem sine Kammerader, naar han ikke havde været bey Copenhagen d. e. paa Strandmøllen.

Først var min Farfader her som Mester. Dronning *Charlotte Amalia* var død, og hendes Søn [Prins] *Karl*, der forresten underskrev sig *Charles*, var bleven Eier og havde solgt Fabriken, om jeg ei feiler, til en Hr. *Vidrok*.[1]) Om det var af denne min Farfader kiøbte Fabriken veed jeg ei vist, men ved denne Leilighed viiste sig allerede, at det Navn, som vi kunne være stolte af siden at være

[1]) Johan Drewsen den ældres Enke, Anna Kirstine f. Finckenhoff, giftede sig igen 1736 med Kræmmer og Fabrikør i Kbhvn. Ludvig Wittrock fra Heiligenhafen, der døde som Stadskaptajn 1771, 81 Aar gammel. Han solgte Strandmøllen, som han ved Giftermaalet var kommen i Besiddelse af, til Johan Drewsen den yngre 1739.

gaaet i Arv til Efterkommere, nemlig det for Virksomhed og Redelighed, gjorde sig allerede ved denne Leilighed gieldende. Min Farfader fik nemlig at vide, at en riig Mand, hvis Navn vi ei kiende, men som levede i Kiøbenhavn, havde i Sinde at kiøbe Strandmøllen. Til denne Mand gik han da og bad ham ei at trænge sig ud af den Eiendom, som han alt i nogen Tid havde havt i Forpagtning, da han med Familie ellers kun saae Elendighed i Fremtiden. Denne Mand, som vi skylde saa meget, var ei blot ædelmodig nok til at opfylde min Farfaders Begiæring, men jeg troer endog, at det var den samme Mand, der laante ham 10000 Rd. for at betale Strandmøllen og for at sætte den i Stand.

En særdeles Omstændighed indtraf, der giorde [det] muligt for min Farfader ei blot at udvide Fabriken, som han kiøbte for 18000 Rdlr. d. C., men og at blive saa velhavende, at han kunde testamentere Strandmøllen til min Fader, der maatte betale 20000 Rdlr. til hans Boe derfor, og at kunne efterlade sig 80000 Rdlr. Denne Omstændighed var følgende. Ved Strandmøllen var en lille Meelqværn til eget Brug. Ved denne anbragte han en lille Sigte, den første i Danmark. Det Meel, her paa sigtedes, skal efter Tid og Leilighed have været udmærket godt. En Bager i Kiøbenhavn, *Dobel*, en Tydsker, som havde Prædikatet — thi allerede dengang havde Folk Lyst til Titler — af Dronningens Frokost-Bager, lærte hændelsesvis dette Meel at kiende, og kom siden med en lille Een-

spændervogn til Strandmøllen for at kiøbe alt det Meel, min Farfader med sin lille Sigte kunde faa færdigt. Han skal deraf have bagt Hvedebrød, som giorde Opsigt og skaffede ham stadig Søgning. Det varede en Tidlang, inden de andre Bagere kunde opdage, hvorfra han fik dette Meel, thi han holdt dette hemmeligt. Men da de kom under Vejr dermed, kom nogle af dem til min Farfader og foreslog ham at anlægge en stor Meelmølle med Sigteindretninger. Han var og villig dertil, naar de vilde forbinde sig til i 12 Aar aarlig at lade male et vist Partie Sæd. Dette gik de ind paa, og han byggede da den Meelmølle med 3 Sigteqværne, som først i min Tid er nedlagt. Da de første 12 Aar vare forløbne, fornyedes Contracten paa andre 12 eller 6 Aar; men efter disses Forløb havde Byen og Landet faaet flere saadanne Møller, og Bagerne vilde nu ei mere indlade sig paa Fornyelsen af samme Contract.

Da denne Bager *Dobel*[1]) til sin Død var en hengiven Ven af vor Familie, og da han dog virkelig deels ved sig selv, deels ved hans Kone erhvervede sig en Slags Offentlighed, saa vil jeg sige noget om ham. Han var et godmodigt, men temmelig enfoldigt Menneske, der dog ved at udskibe Meel under Amerikanernes Frihedskamp mod Englænderne erhværvede sig en betydelig Formue, som han imidlertid siden tabte igien. Uagtet født tydsk og skrækkeligt radbrækkende det danske

[1]) Kgl. Mund- og Feltbager Johan Christoph Dobel (1741—1807) blev gift med Ida Christine Haack 1798.

Sprog, var han dog overordentlig dansksindet. Herpaa aflagde han et lysende Bevis; thi da vor nærværende Konge kom hiem fra det famøse norske Indfald i Sverrig og Byen var illumineret, saaes i et af hans Vinduer — han boede i Adelgaden — et Transparent, der viste en Bagersvend, der satte Brød i Ovnen, og neden under stod:

„Auf Ihr dän'sche und norsche Brüder!
„Haut und schiest den Feind hinnieder!
„Wer da will gut dänisch nicht seyn
„Schieb ich in den Ofen hinein!"

Til Løn for sin Patriotisme skal *Dobel* være bleven General-Feldt-Bager, og vilde altsaa i vore Dage være bleven kaldet: Hr. General.

Dobel var altid i Bevægelse, naar Et eller Andet bevægede Folket, og jeg troer at vide, at han ved saadan Leilighed ei heller skaanede sin Pung. Hvad hans Kone havde havt udstaaende med den da bekiendte Pasqvillant *Sigvard Lykke*, erindrer jeg ikke, men jeg husker godt, at han skrev nogle Piecer mod hende, maaske og mod Manden.[1]) Paa Titelbladet af en af disse saae man Satan staae bag paa en Eenspænderkane, hvori sad en Dame. Satan slog just et Smeld, og den lange Snært bugtede

[1]) Den satiriske Forfatter og Smædeskriver Sigvard Lyche (1759—89) var fra 1781 en kort Tid Skuespiller, derefter Underofficer ved Kronprinsens Regiment. Tilsidst maatte han forlade Landet og døde i Vestindien. — Den omtalte Piece bestaar af 4 Sider, et Titelblad med et tarveligt Træsnit, der passer nogenlunde til Beskrivelsen, og 3 Sider jammerlige Vers, der vistnok udgør en ondskabsfuld Paskvil, der nu er uforstaaelig. (Se Krohns Fortegnelse over Kobberstik m. m. S. 270, No. 1745.) Piecens Titel er: „Den overmodige, splidagtige og bedrageriske Madames forunderlige Nedfart til Charons Færgested", af Sigvard Lyche, Kiøbenhavn 1787.

sig derved saa underligt, at den just lige over Damens Hoved dannede en pæn *Kringle*. Nedenunder læste man: Her kiører Satan i fuld Triumf med Damen hen. Hvortil dette sigtede, kan jeg dog ei mere erindre. Kun dette erindrer jeg, at *Dobel*, hver Gang han saae mig, talede med faderlig Tone og Mine til mig, og at han hver Gang fortalte mig, at han havde lovet min seelige Mutter at være mig i Faders Sted, om jeg skulde miste min Fader, og jeg troer virkelig, at han og havde Hierte, skiøndt ikke Evne dertil.

Alt hvad min Farfader tiente med sin Meelmølle, satte han paa Papirfabriken, som han, der havde modtaget den med een Bøtte, udvidede til 3 Bøtter. Alle Værkerne forandrede og forbedrede han. Han byggede foruden Meelmøllen det grundmurede Vaaningshuus, som han havde bestemt til Vaaning til sig selv, da hans ældste Søn, min Fader, blev gift og overtog Forretningerne. Det blev dog ikke saaledes anvendt; thi han levede sine sidste Dage hos sin ældste Datter, Madame *Frimodt*. Ogsaa opførte han en Deel af det gamle Kludemagazin (den Bygning, hvor nu den anden Papirmaskine staaer) og kiøbte Springforbie med tilliggende Jorder og den endnu staaende lille Skov samt en Bondegaard, Trørød, med de endnu til Strandmøllen hørende betydelige Tørvemoser. Hans Fabrik gav ham nok at bestille, og det synes derfor, at han ganske forsømte sine vistnok betydelige Marker, hvis Opdyrkning var min Fader forbeholden.

Dette var dog ikke, fordi han ei havde Interesse for Agerbruget, thi jeg erindrer, at min Fader har sagt mig, at han havde nogen Deel i at bestemme Grev *Bernstorff* til at udskifte sit Gods og at give sine Bønder Eiendom, just i det Øieblik, som og kan sees af Ørsteds Digt, da Greven var bleven vaklende, maaske fordi Bønderne viste saamegen Uvillie mod den projecterede Forandring.

Min Farfader havde mekanisk Talent, hvilket han blandt Andet bevidnede ved Opfindelsen af en Høvl til at giøre Skinnerne i Valkerne skarpe. Denne Høvl, der giorde sit Arbeide godt og som endnu i min Tid er bleven brugt, holdtes saa hemmelig, som om hele Værkets Velfærd beroede paa den. Man var i den Tid meget hemmelighedsfuld selv i Smaating.

Jeg har sagt, at min Farfader kiøbte en Gaard med betydelig Tørvemose i Trørød. En Dag som han reed ned til disse Enge, mødte han en Vogn med nylig slaaet Græs kiørt af en Dreng. „Hvorfra kommer Du med det Græs?“ spurgte min Farfader. „Fra Jeres Eng,“ var Svaret. Opbragt og forundret spurgte han videre og fik da at vide, at en Vei skulde anlægges fra Frydenlund til Hirschholm, to Slotte hvorpaa Dronning *Mathilde* meget opholdt sig.[1]) Yderst opbragt over saadan en Voldsgiærning anlagde han strax Sag i den Anledning

[1]) Den kendte Mathildevej blev i Følge Kabinetsordre af $^{26}/_{6}$ 1771 anlagt fra Hørsholm gennem Folehaven over Maglemosen til Frydenlund. Drewsen — og senere Sandbjerg Bønder — klagede, da Vejen gik over Eng og Tørvejord. Ved kgl. Resol. af $^{1}/_{11}$ 1772 blev Vejen saa udlagt til Benyttelse og Sløjfning for Ejerne, men uden Erstatning.

mod Regieringen, men kort derpaa mistede *Struensee* sit Hoved, og Veien ansaae han som bortfalden. I den sidste Krig blev den dog atter optagen som en militair Vei for Artilleriet, der stod ved Hirschholm, og den Dag i Dag have vi ingen Erstatning faaet for den tabte Mose. Saaledes opstod Mathildeveien, thi dette Navn bærer den endnu den Dag i Dag.

Min Farfader, som jeg aldrig har seet, da han døde 1776, et Aar før jeg blev født, skal have været en lille mager Mand og af colerisk Temperament, der, naar noget gik ham imod, vel kunde faa ham til at udstøde et „Bitterdød!" ja, selv at stampe i Gulvet. Han døde i en Alder af 63 Aar, og man angav som Aarsag, at han havde for stærkt ophedet sig ved at tumle sig med en ung hidsig og halsstarrig Hest, hvorved han skal have paadraget sig Forkiølelse og Brystsyge. Hesten ødelagde ham, og han ødelagde Hesten, sagde gamle *Preuss*. Efter alt hvad jeg har kunnet erfare, talte min Bedstefader fuldkommen rent Dansk, uagtet han først som Mand lærte dette Sprog. Dette gialdt ogsaa om Overkrigscommissair *Carl Drewsen*, den eneste Tydsker jeg har kendt, som man kunde tage for en Dansk.

Om min Bedstemoder, der levede nogle Aar efter min Bedstefaders Død, veed jeg næsten intet at sige, uagtet jeg har en dunkel Erindring om den gamle Kone. Mangen Hændelse fra et Barns tidligste Ungdom bliver i Hukommelsen, naar den enten har foraarsaget det stor Glæde eller Sorg.

Min Bedstemoder maa tilligemed min Farfader have tilbragt sine sidste Leveaar hos den ældste Datter Madame *Frimodt*,[1]) hvis Mand ejede Lundegaarden, der ligger tæt ved Ordrupveien. Med mine Forældre var jeg engang paa Lundegaarden, formodentlig i en Alder af 2 eller 3 Aar. Da vi skulde reise hiem og min Moder havde mig paa Armen, kom min Bedstemoder og vilde kysse mig, hvilket mishagede mig i den Grad, at jeg gav hende et Ørefigen, hvis Smæk paa hendes Kind jeg endnu synes at kunne høre. Min Fader lovede mig strax en god „Produkt", saaledes kaldte han en Revselse, den jeg virkelig ved min Hiemkomst fik saa ordentlig, at min Bedstemoders Billede er bleven i min Hukommelse. Hvor hun er begravet, veed jeg ikke, men jeg troer i Kjøbenhavn, da derimod min Farfader skal ligge begravet i Søllerød Kirkes lange Gang, omtrent der, hvor Strandmøllen har sin Stol tæt op ved Alteret.

Hvem der har været min Bedstemoders Forældre, veed jeg aldeles ikke, men det svæver dunkelt for min Hukommelse, at hun har begyndt med at være Husholderske paa Strandmøllen, hvor hun da er bleven kiendt af min Farfader. Hun skal have været god og sagtmodig og med Taalmod have baaret over med Mandens Iilsind. Engang havde han ladet bære et Partie Portklude ind i sin Dagligstue, hvor han selv vilde giennemgaae dem endnu engang, for at overbevise sig om, at de vare

[1]) Den ældste Datter Elisabeth Magdalene Drewsen (1738—1801) blev 1761 gift med Justitsraad, Auktionsdirektør Johan Frimodt, der døde 1796, 81 Aar gammel.

godt reengiorte. Konen kom til og sagde: „Hvor de Klude støve.“ Dette skal have opbragt ham saa høiligen, at han skal have stampet i Gulvet, brugt sit „Bitterdød!“ og mindet hende om, at det var af Kludene de skulde leve. — I Førstningen spiste Familien ved samme Bord som Svendene (dette fandt nemlig da ogsaa Sted i Lachendorf), men de mange Ubehageligheder, som de tydske Svende skaffede min Farfader, vel og den større Velstand, hvortil han steg, lod ham ophøre hermed.

II

Mine Bedste-Forældre havde fem Børn, nemlig: *Elisabeth*, *Christian*, *Jørgen*, *Charlotte* og *Lovise*. Den første af disse Døttre var gift med Auctions-Directeur *Frimodt* eller *Frimudt*, den anden med Grosserer og siden Bankdirecteur *Lars Larsen*, den tredie med Conferentsraad *Heger*.

Den ældre Søn, *Christian*, var min Fader, og det er om ham, der var Familiens Hoved og Strandmøllens Arving, jeg først vil skrive.[1])

Ifølge Testament blev min Fader ved min Farfaders Død Eier af Strandmøllen imod at betale til Boet 20.000 Rdlr. D. C. Min Farfader havde nogen Vanskelighed med at faae sine Svigersønner til at underskrive dette Testament, hvilket han forlangede af dem, for at Stridigheder ei efter hans Død skulde opstaae. Han erklærede dem der-

[1]) Forfatterens Fader Christian Drewsen var født $^{24}/_{1}$ 1745 og døde $^{5}/_{8}$ 1810.

for, at dersom de ikke vilde underskrive, saa solgte han Strandmøllen til min Fader, og dette giorde da, at de føiede sig efter hans Villie, som de vidste var bestemt.

Min Farfader skal i en tidligere Periode have havt Frygt for, at min Fader ei vilde formaae at styre Strandmøllens Affairer. Jeg formoder at denne Frygt var grundet paa nogle Mangler, som han rimeligvis opdagede hos Sønnen og lagde mere Vægt paa end de maaske fortiente, og rimeligvis har min Fader været af den Slags Mennesker, som sildigt udviklede sig. Min Fader var nemlig af en meget blye Caracteer og troede vist mindre om sine Evner, end de fortiente. Deraf fulgte, at han sjeldent vovede at foretage noget, uden at høre andres Raad. Saaledes udøvede siden hans Broder[1]) en stor Indflydelse paa ham, og det er vist, at han kun een Gang — da han giftede sig tredie Gang — handlede bestemt mod dennes Raad. En anden Mangel, som min Farfader maaske opdagede hos Sønnen var, at denne ikke var entreprenant, hvilket ogsaa gav *C. Colbiørnsen* Anledning til ved en Leilighed at sige: „Han (min Fader) skal være en meget brav Mand, men han er ikke entreprenant!"

Men hvad Mangel min Fader end i denne Henseende kan have havt, saa meget er vist, at han udvidede Strandmøllens Papirfabrik ved at tilføre den endnu een Bøtte, saa at den nu fik fire Bøtter. Han byggede desuden det saakaldte Nyhuus, det

[1]) Højesteretsassessor Jørgen Christopher Drewsen.

hvori nu Marketenderiet er, den grundmurede Bygning, som kaldes Kludestuen, og forlængede Kludemagazinet, og uagtet alt dette efterlod han sig Strandmøllen ubehæftet — for hvilket jeg betalte til hans Boe 60.000 Rdlr. D. C.*) — og en mobil Formue af 60.000 Rdlr., saa at hele Summen var 120.000 Rdlr.

Meelmøllen, der tiente min Bedstefader til at forbedre Papirfabriken, kom ligeledes min Fader til væsentlig Gavn; thi under den amerikanske Krig havde han alt det at male, som han kunde bestride, og han har sagt mig, at han ofte i 24 Timer sigtede 100 Tdr. Hvede og at han ansaae den Dag som slet, hvor ikke 80 Tdr. sigtedes. Men med Freden aftog Malingen mere og mere, og tilsidst var endog Talen om at nedlægge den og at anvende hele Vandkraften paa Papirværket.

Dette, som vel havde faaet en Udvidelse, blev ellers staaende paa samme Punkt, saa at man ikke kunde tale om Produktets Forbedring. Naar vi maatte erkiende, at vore Papirer ikke kunde maale sig med de hollandske, trøstede vi os ved, at vore Klude vare slette, og naar man dadlede vore Papirers Haardhed, saa skiøde vi Skylden paa Vandet, der tvang os til at lime det saa stærkt. Nu vide vi derimod meget vel, at slette Klude kunne give smukt og godt Papir, og at vi ei behøve at lime stærkere end andre Møller.

I denne Periode giorde vi 3 Sorter Skrivpapir

*) Forf.s Anm. Coursen var dog den Gang allerede noget i Faveur, da alt betaltes med Bancosedler.

No. 1, 2 og 3, som var Concept. Alt Trykpapiret giordes af ublegede Klude, og det var Frosten, der maatte noget blege det. Men nu kom *Harris* og *Nelthrop* til Danmark, rigtignok med tomme Lommer, men med gode Hoveder og umaadeligt Snakketøi. I denne Periode stræbte Regieringen at fremdrive Fabriker, og *Nelthrop* og *Harris* vare just Mænd, der passede til denne Tid. Som Udlændinge, og hvad mere var, som Englændere, maatte de jo vinde Tiltro. *Harris* var en dygtig Garver, og et Garverie var det første de anlagde, og som lykkedes meget vel. Men da de levede paa en stor Fod, og mange af de betydeligste Embedsmænd giæstede dem, saa kunde denne ene Industriegreens Fortieneste ikke forslaae til to Familiers Underhold. De ansøgte derfor om et Laan af 50.000 Rdlr. til Anlægget af en Oliemølle, den samme jeg endnu eier, og erholdt det ogsaa. Istedetfor Fortieneste blev denne dem en stor Byrde, da de ikke kunde concurrere med den hollandske Linolie, og Rapsolie pressedes den Gang endnu ikke. De maatte altsaa tænke endnu paa noget Nyt, og Valget faldt da paa en Papirmølle.[1]) Et nyt Laan, jeg tror 120.000 Rdlr. blev dem bevilget, maaske mere eller mindre, men i det Hele fik de 200.000 Rdlr., som Staten endnu nok for det meste har tilgode, hvilket blandt

[1]) Paa Foranledning af den danske Generalkonsul Anker i London kom de engelske Garvere og Læderfabrikanter Henry Nelthropp (død 1821, 76 Aar gammel) og John Joseph Harris (død 1806, 55 Aar gammel) her til Landet 1786 og begyndte forskellige industrielle Foretagender med en hidtil ukendt Understøttelse af Regeringen, der i Løbet af mere end 10 Aar næsten aarlig forsynede dem med store rentefri Laan. De anlagde ogsaa en Papirfabrik paa Ørholm, som de med Statens Hjælp købte 1793, men atter maatte sælge 1803. De fleste af deres Spekulationer mislykkedes og endte uheldigt.

andet kan sees deraf, at samme Oliemølle, hvortil Regieringen laante *N.* og *H.* 50.000 Rdlr., kiøbte jeg siden for 5000 Rdlr. af Regieringen. Til Anlæg af denne Papirfabrik kiøbtes Ørholm og Nyemølle, og 8 Bøtter anlagdes der.

Dette var nu et haardt Stød for min Fader; thi saa mægtig en Rival syntes at maatte knuse ham, og da denne Fabrik fik en engelsk Mester og engelske Svende, saa blev dens Papir naturligvis bedre end vort, og da dens Eiere vare beskyttede af flere af Statens mægtige Mænd, mistede vi snart de kongelige Leverancer, vi før havde. Skulde ikke Strandmøllens Fabrik ødelægges, maatte en Forandring foregaa. Der maatte sørges for at erholde de fornødne Klude og at forbedre Papirerne. Fra dette Tidspunkt begyndtes med Fabrikationen af „Bikube" og „Propatria" saavel som af nogle bedre Trykpapirer, og da den nye Papirfabrik saavel som *N. & H.*s øvrige Anlæg ikke havde synderlig Fremgang, saa bestod Strandmøllens Prøver, men ikke uden betydelige Tab for Eieren. For ikke oftere at tale om *N. & H.* vil jeg her sige, at de forarmedes, som og var rimeligt nok, thi man vilde vide, at den, der den Gang fik Laan som *N. & H.*, fik ikke mere end 64 Sk. af Rigsdaleren, medens de 32 Sk. underveis slap ned i andre Godtfolks Lommer. Enden blev, at *Harris* tog Gift, og at *Nelthrop,* som siden kom igen til nogen Formue, døde, for ikke at sige foragtet, saa dog ringeagtet af sine Medborgere.

At imidlertid Fremgangen i Papirfabrikationen

hos os ikke var ret stor, hverken med Hensyn til Produktets Størrelse eller Godhed, vil sees deraf, at vi ikke samlede en Klud i Jylland og kun lidet i Fyen, og at vi hverken kogte vore Klude eller blegede vor Masse, og saaledes forbleve Sagerne, indtil jeg blev Eier og endnu længere. Krigen var og Skyld i, at Fabriken ingen stor Fremgang giorde; thi under denne var Søgningen saa stor, at Alt var godt nok, og under saadanne Omstændigheder mangler Sporen til Forbedring af Produktet.

Min Fader var født i Aaret 1745 og døde 5. Juni 1810 i sit 66de Aar. Det var af Apoplexi, hvoraf han alt et Par Aar iforveien havde havt et Anfald, og som siden, dog uden at lamme nogen Legemsdeel, anfaldt ham flere Gange, at han døde. Kun een Gang var jeg tilstede, idet Anfaldet kom, og da rækkede han mig just et Blækhorn, idet han, som slagen af Lynild og med de Ord: „Der er min Hovedsvimmel!“ styrtede om og kun ved min Hielp hindredes fra at slaa sig haardt. Efter det sidste Anfald tabte han snart Bevidstheden, men hans sidste Tanker vare hos hans Kone og hans sidste Ord: — „kiære, kiære“, — hvortil han formodentlig vilde føie: „Kone“ — viste tydeligt nok hvorpaa han tænkte. Ei heller veeg hans Kone fra hans Dødsleie, men sad troelig derved i to Nætter og Dage og indtil han aandede sit sidste Suk. Ikke kan jeg endnu, uden dyb Rørelse tænke paa det angribende Øieblik, da jeg efter at alle vare gaaede ud af Stuen, sank ned ved min Fa-

ders Dødsleie og med hede Taarer bad ham, om han kunde skue ned til mig, at tilgive mig de Sorger, jeg vel, især i min første Ungdom, kunde have og rimeligvis havde foraarsaget ham.

Hvor gierne gav jeg et sandt Billede af denne Mand. Vel have I kiendt ham, men I vare dog da for unge til at kunne føle eller fatte hans sjeldne Værd som Menneske, Borger, som Ægtefælle og Fader. Uden at være en særdeles flittig Kirkegiænger, uden at være af de stærkest saakaldte troende, opfyldte han i sielden Grad en Kristens Pligter. Aldrig opstod Tanken om Hevn hos ham, aldrig glædede han sig over en Fiendes Ulykke, aldrig gik den Trængende eller Bedrøvede uhjulpen eller utrøstet fra ham. Han kunde med Sandhed have sagt som Terents: „Jeg er et Menneske og hvad der angaar Mennesket kan ej være mig uvedkommende". Var det muligt at kiende Summen paa det, han bortgav til Trængende og Ulykkelige, da vilde man forbauses; men derfor er aldrig Ord til Roes for en Afdød sagt med mere Sandhed end disse: „Venligt om Din Grav Naturen smile, thi Du Alnaturen var en Ven!" som findes i *Rahbeks* smukke Digt, foranlediget ved min Faders Død.

Ja! han Alnaturen var en Ven. Ei blot Mennesket omfattede hans Godhed, ogsaa til Dyrene strakte hans Kiærlighed sig. Saaledes havde han i sin Alderdom faaet Kiærlighed til Biavlen. Han kunde tilbringe hele Timer med at see disse arbeidsomme Dyrs Virken, og fandt han, at Regnen

havde kastet en af dem til Jorden, hialp han den op paa en Qvist, at den der kunde blive tør og flyve hiem. Tanken om Fordeel af hans Bier havde saa godt som ingen Deel i hans Kiærlighed til dem, og ofte forede han dem om Foraaret med den samme Honning, som han om Efteraaret havde berøvet dem. Vel lagde han ikke nogen ny Erfaring til det man alt vidste om Biens Oeconomie, thi Granskning var ikke hans Sag, men han elskede Bien for dens Virksomheds Skyld. Af Fiederkreaturerne var han ei mindre Ven, og det var fornøieligt at see, hvorledes alle de, hvoraf Gaarden paa Springforbie — thi derhen flyttede min Fader, da jeg giftede mig — vrimlede, kom løbende og flyvende henimod ham, naar de saae denne deres Velgiører. Kort, et ædlere og for Medmennesker mere følende Hierte slog aldrig i nogen Barm. Som Borger var han frisindet; han var, hvad man da kaldte Democrat, og dog havde Kongen ingen troere Undersaat end han. Paa hvorledes hans Medborgere i denne Henseende betragtede ham, kan følgende Begivenhed tiene.

Blandt vore daværende Demagoger indtog *Heiberg* og *Malthe Conrad Bruun* de første Pladser. Regieringen satte ved en Leilighed den sidste af disse under Tiltale, men efter at han var dømt, benaadedes han for Straffen, som jeg troer var Landsforviisning. *Bruun* modtog hin Benaadelse, og skrev strax derefter en Artikel i et Skrift, der udkom under Titelen: *Tria juncta in uno*, for hvilken han atter skulde sagsøges. Men da han

ANNA CHRISTINE DORTHEA DREWSEN f. LASSEN
Efter Daguerreotypi.

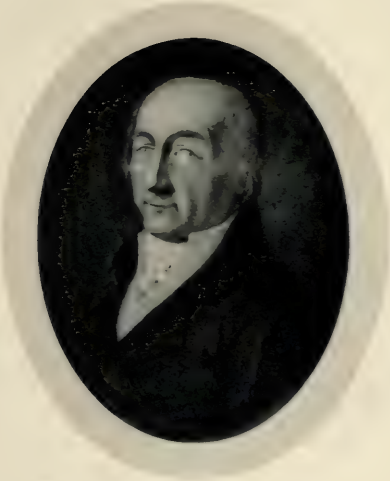

PAPIRMAGER CHR. DREWSEN
(† 1810).
Efter et Miniatur-Maleri af en ubkeendt Kunstner.

frygtede for Arrest, undveg han og tyede til min ham aldeles ubekiendte Fader. Uagtet jeg anseer som vist, at min Fader misbilligede *Bruuns* Fremfærd, saa, da denne var ulykkelig, havde han al den Anbefaling, der behøvedes for at være vis paa min Faders Hielp. Han skiulte *Bruun* paa Springforbie, hvorhen han selv bragte Alt, hvad han daglig behøvede, og sørgede imidlertid for, at en Baad fra Sverrig kom herover og bragte *Bruun* til Skaane, hvorhen han vist ikke havde ladet ham gaa uden forsynet med de fornødne Reisepenge. Alt dette var sket saa hemmeligt, at jeg først mange Aar efter erfarede denne Begivenhed af min Faders egen Mund. Som Bidrag til den menneskelige Taknemmeligheds Historie maa jeg tilføie, at min Fader, idetmindste saa vidt jeg veed, aldrig modtog saa meget som en takkende Linie fra denne Mand, der siden som Geograph erhvervede sig et berømt Navn i Frankrige, hvorover jeg forresten ikke undrer mig, naar jeg erindrer, at han, der opkastede sig til Frihedens Apostel i Danmark, siden under Restaurationen ei undsaae sig ved at være Medarbeider af „Quotidienne", hvorfor han og velfortient kom til at indtage et Blad i „Almanac des Girouettes."[1]) Den, der kan

[1]) Digteren og Publicisten Malthe Conrad Bruun (1775—1826) blev som bekendt paa Grund af sine skarpe Angreb paa de bestaaende Forhold sat under Tiltale; han flygtede derfor 1796 til Hveen for en Tid. Ved sine haanende Angreb paa forskellige af Regeringens Love og Foranstaltninger blev han efter Højesteretsdom 1800 forvist fra Kongens Riger og Lande. Han bosatte sig i Paris, hvor han blev Medarbejder ved Napoleons Organ „Journal d'Empire", men efter Slaget ved Waterloo gik han over til „Quotidienne", der var en ivrig Modstander af den faldne Kejser. I den satiriske „Dictionnaire des girouettes" blev Bruun derfor haanet som en Vejrhane. Han blev senere en berømt Geograf.

glemme sine Grundsætninger, glemmer end lettere beviist Velgierning, men aldrig faldt det min Fader ind at beklage sig derfor over ham. Jeg er vis paa, at han antog kun at have giort noget aldeles naturligt, hvorfor ingen Tak kunde tilkomme ham.

Og hvorledes var ikke hans Vandel som Ægtefælle! Tre Gange var han gift, og med tre Koner levede han i Lykke og Fred, jeg mener et ei lidet Bevis paa hans Caracteers Blidhed. — Første Gang var han gift med en Jomfrue *Larsen*, jeg troer hun heed *Elisabeth*, en Datter af en rig Brygger i Kiøbenhavn, som boede paa Nørregade.[1]) Med hende havde han en Datter, som døde. Siden blev hun flere Gange frugtsommelig, men havde for tidlige Nedkomster og døde ved en saadan. — Hans anden Kone, min Moder, var en Præstedatter fra Svallerup ved Callundborg og heed *Ane Vedselstoft*.[2]) Med hende havde han et eller to Børn, som døde, og 2 Sønner og 2 Døttre, som levede og leve endnu. Af disse er jeg den Ældste, min Broder *Simon Jørgen* den Næstældste, *Else Margrethe* og *Karen Pauline Elisabeth* den Yngste. — Tredie Gang var han atter gift med en Jomfrue *Lassen, Christine Dorthea*,[3]) Datter af en Mand, der havde været Godsforvalter, men som var død,

---

[1]) Elisabeth Larsen, Datter af Brygger Lars Larsen, blev 1769 gift med Christian Drewsen. Hun døde 1773, 30 Aar gammel.

[2]) Anna Drewsen, Datter af Pastor Simon Simonsen Wedseltoft til Svallerup og Inger Malene From, blev 1774 gift med Christian Drewsen. Hun døde 1791, 48 Aar gammel.

[3]) Anna Christine Dorothea Lassen (1777—1852), Datter af Inspektør Jørgen Lassen paa Iselingen og Ulrikka Dorothea Ahnfeldt, blev 1792 gift med Christian Drewsen. Faderen var død før Datterens Giftermaal, Moderen døde 1828, 86 Aar gammel.

da min Fader lærte at kiende hende. — Om den første af disse Koner veed jeg Intet, kun troer jeg, at hun maa have været af et alvorligt Temparament, thi naar hun hørte Pigerne lee, yttrede hun gierne med et Slags Mishag: „Gud maa dog vide, hvad de saaledes kunne lee af?"

Min Moder *[Anna Wedselstoft]* lærte min Fader at kiende, eller maaske rettere min Moder lærte min Farfader at kiende, og skal [denne] have sagt til min Fader, at han syntes denne Pige kunde være en passende Kone for ham. Paa disse Ord besluttede min Fader at tage Pigen i Øiesyn, og daværende Professor *Th. Bugge*, hos hvem hun var i Huset, thi han var gift med en Søster af hende,[1]) lovede at foranstalte en Sammenkomst; men som det gierne gaaer, Hemmeligheden var ikke godt bevaret, Pigen havde faaet Nys om min Faders Ankomst og Øiemed, og da man under et Paaskud vilde faa hende ind i Stuen, var hun intet Sted at finde. Tilsidst opdagedes dog Jomfruen skiult bag en Sopha, hvorfra hun da blev hentet, og kort efter var hun min Faders Kone. Hun skal da have været et overmaade raskt og sundt Fruentimmer, der selv tog Haand i Giærningen, thi jeg erindrer at have hørt hende sige, at hun, da der var stor Vadsk i Huset (Strandmøllen), havde hun ogsaa midt imellem Pigerne faaet sin Balle opstillet, og at hun blev høist forundret, da min Fader ledte hende fra Ballen ind

[1]) Astronomen Professor Thomas Bugge (1740—1815) var gift med Ambrosia Wedseltoft (1742—95).

i Stuen og sagde hende, at han ei havde ægtet hende, for at hun skulde slide for ham, men kun for at blive lykkelig ved hendes Kiærlighed.

Den tredie Kone *[Christine Lassen]* ægtede min Fader, da han var i en Alder ei langt fra halvtredssinstyve Aar. Da han lærte at kiende hende, som da gik i Skole i Madame *Lindes*,[1]) hendes Tantes, Institut, var hun endnu ei comfirmeret, men saa snart dette var skeet, ægtede han hende, uagtet den store Forskiel i deres Alder, og uagtet hun vist nok tog ham mest for at skaffe sin Moder en sorgløs Alderdom; thi man maa tilstaae, at han da fattedes Alt, hvad der kunde være tillokkende for saa ung en Pige. Han havde da saa godt som intet Haar paa Hovedet, der dækkedes af en stiv Paryk i Form af en Hestesko med to i Talg indsmurte og pudrede Bukler ved hver Side, og i Nakken en respektabel Pung. Uagtet min Fader i Mad og Drikke var af høieste Tarvelighed, havde han dog et temmelig rødt Ansigt, der var noget mærket af Kopper, og den store krumme Næse var især meget rød. Af Tænderne var kun faa Stumper tilbage, og Munden faldt allerede da temmelig stærkt ind. Hans Klædedragt, der vist nok var reen og ordentlig, havde dog et gammeldags Snit, og naar han skulde tage Hatten af, holdt han med den anden Haand paa Parykken, for at den ikke skulde følge med. Vel fik han sig en Ridehest, hvorpaa han reed til sin

[1]) Annette Lucie Kramer (1763—1815), gift med Guldsmedemester Lorenz Christopher Linde (1758—1809), var Forstanderinde for en bekendt Pension for unge Piger.

Kiæreste og paa Hælene svære Sølvsporer; vel hentede han hende herud i sin med 4 Heste forspændte Vogn; men jeg erindrer endnu godt, thi Børn have undertiden en forunderlig og god Hukommelse, at Manken paa den ene Forløber tydede paa, at den havde traadt sine Børnesko; vel sendte han en Stafet til Byen for at høre, hvordan hun befandt sig, da han en Nat havde drømt, at hun var syg; vel søgte han at lære sine gamle Fingre at spille paa Claveret: „Ung og mandig, rank at see, smuk, men ei den skiønneste“ osv.; men alt saadant, der behager, naar det kommer fra den unge Mand, er uden Virkning paa en femtenaarig Pige, naar Beileren er halvtreds. Men uagtet han saaledes havde ei andet at byde sin unge Kone end et ædelt og kiærligt Hierte, hvilket i Almindelighed kun forslaaer lidt, blev hans Ægteskab et i Sandhed lykkeligt; — jeg mener herved at have udtalt den høieste Roes over hans agtværdige Ægtefælle.

Og hvor kiærlig var han ikke som Fader! Dette havde jeg ret Leilighed til at see, fordi mine Halvsødskende vare saa unge mod mig. Han havde med denne Kone fem Børn, hvoraf de fire, *Emilie*, *Carl*, *Julie* og *Adolph* levede, men en Dreng *Edvard* døde af inoculerede Kopper.[1]) Med hvilken Kiærlighed pleiede han ikke disse Børn, og naar et af dem kunde være upasseligt, hvad Omhu offrede han ei dem, hvor nedtrykket var han da ikke, til de atter vare raske. Ikke mindre Kiærlig-

[1]) Edvard August Drewsen (1797—98).

hed bar han til de ældre Børn, om han end ikke i Almindelighed saaledes kiærtegnede dem som de mindre. I levende Minde staaer endnu for min Hukommelse Afskedsscenen mellem ham og mig, da jeg som Officeer gik til Kiøbenhavn for der at tiene under Beleiringen. Jeg bad ham sørge for min Kone og [mine] Børn om jeg skulde falde, og jeg tilføjede: „Hvad der end maa hændes mig, med Skam skal jeg ikke komme tilbage."

„Derfor har jeg ingen Frygt", svarede han, „men hvor tungt er det ikke, at jeg gamle Mand, der alt har mistet den ene af mine voxne Sønner" — min Broder var nemlig gaaet til Vestindien — „nu skal maaske ogsaa miste den anden," og Taarerne trillede ned ad hans ærværdige Kinder. Og skulde jeg, om jeg end blev hundrede Aar gammel, kunne glemme hans Glæde, da jeg efter Capitulationen sprang af Hesten i hans Arme med de Ord: „Vi er alle uskadte!" Hans Rørelse var saa stor, at jeg troede at maatte sige til en engelsk Officeer, der stod ved hans Side og som saae forundret, dog som jeg troer ei uden Deltagelse, paa denne Scene: „Tilgiv den gamle Mand hans Taarer, der flyde af Glæde over hans Ægtefælles og Børns Frelse."[1])

Dog lad mig ende, at I, der læser dette, ei skulle troe, at sønlig Kiærlighed lader mig skildre hans elskelige Billede med for lyse Farver. Spørge I, der ikke har kiendt ham, om han da aldeles ingen Feiler havde, om ikke, som saa ofte, hans gode

[1]) Christian Drewsen skænkede under Kbhvn.s Belejring sit Sølvtøj som „Bidrag til Statens Tarv", i hvilken Anledning der foreligger en egenhændig Takskrivelse fra Kongen dat. „Hovedkvarteret i Kbhvn. d. 10. Maj 1808".

Egenskaber fordunkledes ved Lyder, som, om han end ei dermed kunde berøves Navnet af den Gode, dog viiste, at ei heller han i Vandel var uden Pletter? Jeg vil svare med Sandhed, han var, som alle de, der bærer vort Navn, colerisk og skal i hans Ungdom have været det i høi Grad. I saadanne Øieblikke kunde han maaske være haard, men hvor længe varede det, og hvor mange ere, som han var, redebonne til at erkiende en Uret og at giøre den god igien. Man kunde maaske og dadle ham for hans altfor store Blødhed, for nogen Svaghed af Caracteer. Man kunde maaske sige, at Naturen ved at danne ham, havde taget feil og lagt en Qvindes Hierte i hans mandige Bryst. Men det var just dette Hierte, der var hans sande og store Pryd, og naar han viiste Svaghed, saa var det mod dem, han elskede; thi aldrig forledte denne ham til en blot tvetydig Handling, hans Ære var ham hellig, hvad enten han handlede som Menneske eller Borger. Ei heller maa man troe, at den Svaghed hvorom jeg taler, giorde ham til en feig Mand. Tvertimod! Jeg er overbeviist om, at han havde Hiertet paa rette Sted, hvorpaa han under Krigen gav Exempel; thi det hændte en Dag, da engelske Matroser vare gaaede i Land, at en af dem fik Lyst til at tage Uhret fra ham, hvilket han ei blot modsatte sig, men tog Personen i Nakken og bragte ham ned i den engelske Vagt paa Strandmøllen. Et Beviis paa, at den Svaghed, der laae i hans Caracteer, ikke var i Stand til at forlede ham til Noget, som han ansaae som uværdigt, mener jeg at ligge

deri, at ham aldrig for at tilvende sig nogen Fordeel, søgte eller nød nogen mægtig Mands Beskyttelse. Sieldent havde han noget at ansøge om, men derfor fik han ogsaa altid Afslag, og han havde f. Ex. stor Vanskelighed med at faae min Broder og mig frie for at udskrives som Soldater. Her stod nu hans Kiæres Vel paa Spil, og derfor fandt han det passende at tale med den da altformaaende *Colbiørnsen,* og ret godt mindes jeg, hvor krænket han kom hiem, fordi *Colbiørnsen* svarede ham: „Det er feil, at man vil udskrive Deres Sønner til Landmilicen, thi de skulle være Matroser.“

Skulde man nu troe, at denne Mand, den mildeste Herre for sine Folk, han, hvis Lomme stedse aabnedes for deres Trang, han, der tillige var deres Doctor i Sygdomstilfælde, naar Lægen ikke kunde komme, han der aldrig undlod — deres Sygdom være nu hvilken som helst — daglig at komme til dem og at undersøge deres Tilstand; jeg siger: skulde man nu tro, at det var muligt, at Folkene kunde vise sig i høj Grad utaknemmelige og lumpne mod en saadan Herre? Og dette var dog kun altfor ofte Tilfældet. Da Englændernes Invasion fandt Sted, havde vi et meget stort Antal svenske Arbeidere af alle Slags. Som bekiendt troede disse, at ved Englændernes Ankomst var Evret opgivet for dem, og de nægtede i den Grad den gamle Mand Lydighed, at han en Dag selv maatte gaae ud og flytte sine Køer. Historien herom var den sidste Efterretning, jeg modtog fra Strandmøllen, inden Portene lukkedes. Endnu erindrer

jeg godt hvad Indtryk denne Efterretning giorde paa mig, hvorledes jeg tabte Vejret af Forbitrelse over denne skiændige Fremfærd. Jeg lovede mig selv, at om jeg kom hiem, skulde jeg snart giengielde den min Fader tilføiede Fornærmelse, og jeg holdt mit Løfte, som ikke Krigens Tummel havde været istand til at lade mig glemme. Min Hiemkomsts første Handling var at fremkalde de Skyldige og at tildele dem en corporlig Revselse, som de vist ikke snart glemte, (thi jeg var Søn og jeg var stærk), men som de erkiendte at være fortient.

III

Men lad mig vende Tanken til min Faders Koner, thi idet jeg skildrer disse, vil det Maleri, som jeg stræber at give af min Fader, blive saameget fuldkommere. Efterat min Moder havde født hendes tre første endnu levende Børn, fik hun Brystsyge, man mente ifølge en Forkiølelse. Da min yngste Søster fødtes,[1]) var hun allerede syg, og dette synes at have havt Indflydelse paa min Søsters legemlige Tilstand, thi hun har altid været meget svagelig, og desuden ligesom min Moder lille og fiin af Legemsbygning. Denne min Moders Sygdomstilstand giorde hende vranten, og jeg kan vel erindre, at hun undertiden kunde give sin Mand et kort Svar, men aldrig har jeg hørt ham yttre Uvillie derover eller giengielde saadant. Han

[1]) Karen Pouline Elisabeth Drewsen, se nedenfor.

giorde tvertimod alt, hvad der stod i hans Magt for at adsprede hende, og da hun troede snarere at komme til Helbred, naar hun om Vinteren kunde være i Byen, fandt han sig og deri, skiøndt det maa have været ham meget tungt at forlade Hiemmet og de tilvante Forretninger. Han føiede ethvert ham muligt af hende yttret Ønske, selv da, naar han med fuld Ret kunde undslaaet sig derfor. Hun havde saaledes stor Modbydelighed for at begraves i Jorden, thi, sagde hun, der var overordentlig reenlig, man maa jo tilsidst faa Jord i Munden. For og i den Henseende at føie hendes Ønske kiøbte han for nogle hundrede Rigsdaler en aaben Grav i Nicolai Kirke. Der hensattes ogsaa hendes Levninger; men da denne Kirke afbrændte i den store Ildebrand, fortæredes alt af Luerne, og da den Deel af Kirken senere er nedbrudt, kan ingen af os mere sige: der laa hun! Før kunde vi igiennem et, kun ved et Gitter lukket Vindue, kigge ned og see hendes Kiste.

Et Træk fra min tidlige Ungdom kan vidne om, at min Moder engang har været en rask Landsbypige. Hun pleiede nemlig engang om Aaret at reise hen og besøge hendes Forældre i Svallerup. Hun var engang kun med mig paa den Tour, da min Fader formodentlig har havt Forfald. Jeg erindrer, at vi kiørte paa en holstensk Vogn, og at vi havde fire Heste for. Hvad Aarsagen var veed jeg ikke, men Hestene løbe løbsk med os. Et andet Fruentimmer vilde da have skreget og giort Hestene endnu galere. Min Moder derimod taug, men da

hun saae, at det var Karlen umuligt at standse Hestene, tog hun mig under Armen og sprang saa heldigt fra Vognen, at hun hverken tilføiede sig selv eller mig mindste Skade; men hvor haardt hun har tørnet mod Jorden kan skiønnes deraf, at Kieden sprang i hendes Uhr, der hang paa Siden af hende. — Min Moder var i høi Grad religiøs og hun læste gierne Prædikener og sang Psalmer med en ret god Stemme. Hver Søndag, saalænge hun levede, oplæste min Fader en af Bastholms Prædikener, thi disse giorde hun meget af. Der blev da sunget en Psalme før og efter Oplæsningen, og da vi begyndte at blive større, skiøndt vistnok dog endnu for unge, maatte vi ogsaa være med ved denne Gudstieneste. Jeg siger „maatte", thi af hvad jeg da hørte er aldeles intet blevet i min Hukommelse, og jeg erindrer blot, at vi med speidende Blik, hver Gang hvor Fader vendte et Blad, saae, om ikke næste Side var blank, at vi snart kunde slippe ud. Min Broder og jeg bidroge begge, dog paa forskiellig Maade, til vor Moders Adspredelse. Min Broder læste Prædikener for hende, og jeg spillede om Aftenerne nu og da L'hombre med min Fader og hende; men da hun dog gav Prædikenerne Fortrin for Kortene, saa turde det vel have været Tilfældet, at den smukke og roelige Dreng *Simon*[1]) stod lidt høiere i Moderkiærligheden end den vilde og ustyrlige *Christian*.

Forresten er det mig ei saa let at dømme herom, thi jeg mindes ikke, at min Fader eller Moder no-

[1]) Simon Jørgen Drewsen, se Side 125.

gensinde viste os noget Kiærtegn. De elskede os, det er vist, men den Gang troede man, at man ved at lade Børnene see, hvor høit de vare elskede, kun fordærvede dem. Men en uudblivelig Følge heraf blev ogsaa, at Børnene snarere frygtede end elskede Forældrene. Det fortroelige mellem Forældre og Børn saa passende „Du" kiendte vi ikke, og det patriarkalske „De" indgiød os ikke Fortroelighed til Forældrene, som netop var dem, vi først skulde betroet vor Modgang, ja tilstaaet vore Forseelser.

Efter at min Moder i flere Aar havde lidt af Brystsyge, og denne siden var gaaet over til formelig Tæring, døde hun pludselig i samme Øieblik hun bad en Pige om noget at drikke, og netop i en Periode, da hun syntes at være i Bedring. Saaledes opblusser Lampen sidste Gang, idet den for stedse slukkes!

Jeg bør ei undlade at nævne en Person, med hvem vi i Anledning af min Moders Sygdom kom i Berørelse, og det saameget mindre som min Faders Liv derved kom i Fare. Denne Person var en tydsk Doctor *Schwartzenau*, der havde faaet noget Rennommé ved nogle heldige Courer. Saasnart min Fader hørte dette, tyede han til ham for at søge Hielp til min Moder. *Schwartzenau* tog hende ogsaa i Cour og forskrev blandt andet et vist Vand fra Tydskland til hende. Hun syntes virkelig i nogen Tid at befinde sig bedre, men snart var ogsaa dette Haab sluttet. Her i Huset tiente paa samme Tid som Huusjomfrue en vis Jomfrue

Lund, en døbt Jødepige. I dette vist ikke meget respectable Fruentimmer, der blandt andre Udyder havde den altid at gaa paa Slæber og at agere „den Ulykkelige“, hvorfor ogsaa — jeg troer det var *Flohr* — skrev et Gravskrift over hende, imedens hun endnu levede, der lød saaledes:

Herunder hviler Jomfrue Lund,
Der sørgede allen Stund,
Dog uden Grund,
Derfor tog Døden hende, den lange Hund,
Hen til den evige Blund.

— i dette Fruentimmer, der var langt, koparret, med en stor Jødenæse og et Haar, der synes groft som en Hestes Manke, forelskede *Schwartzenau* sig eller lod som han var forelsket i hende. Min Fader, der hialp overalt, blev og nu her sat i Reqvisition. Et Barberamt i Kiøbenhavn kiøbtes nu til denne Hr. *Spatzier*,[1]) og Jomfruen blev — lidt vel sildigt — til Madame. Men ved disse Embeder er den Forpligtelse, at Barberen skal inden et Aar tage en Examen. Denne opsatte *Schwartzenau* bestandig at tage, og da Aaret nærmede sig sin Ende og ingen Forestillinger hialp, erklærede min Fader ham, at han vilde, naar Examen ei ufortøvet toges, opsige ham de laante Penge. Dette skete egentlig efter Opfordring af Konen, der mente derved at tvinge ham. Men *S.* var ikke af de Folk, der lade sig tvinge. Istedetfor at tage Examen gik han bort, uden at Konen vidste hvor han var. Han var imidlertid gaaet herud til Strandmøllen og havde

[1]) Projektmageren i P. A. Heibergs Komedie „Virtuosen Nr. 2“.

indlogeret sig paa Springforbie, hvor en gammel tydsk Svend, ved Navn *Bondse* boede. *Schwartzenau* var en god Skytte, saa vel med Bøssen som med Pistoler, og havde gierne et eller andet ladt Gevær hos sig. Da han kom til Springforbie, erkyndigede han sig om, naar man ventede min Fader herud, om han ikke laae i den Seng, der stod Vinduet nærmest osv., og skal have sagt, at det kun var Tanken om Børnene, der havde holdt ham fra at skyde den Hund (min Fader). Lykkeligviis forblev han i Kiøbenhavn, hvor han boede om Vinteren. Endelig fik Konen at vide, hvor han var, og kom ud til Strandmøllen. Da skal en meget hæftig Samtale have fundet Sted mellem Mand og Kone og have endet med, at hun rev sin Kjole op, viiste ham det bare Bryst og sagde, at han giorde bedst i at skyde hende med en Pistol, som hun tog ned af Væggen og rakte ham. Han tog og Pistolen, men istedetfor at skyde hende, gik han ud af Huset hen til Dyrehavsporten, hvor han satte sig ned ved en Piil, som da stod der, og efter at have sat sig Pistolen i Munden giorde han Ende paa sit Liv. Ingen hørte Skuddet; Konen kiørte bort, men indhentedes allerede paa Veien med Efterretningen om Mandens Selvmord.[1]) Saaledes slap min Fader fra en stor Fare!

Jeg har sagt, at min Faders hele Liv var en Kiede af menneskekiærlige Handlinger. En Begivenhed, som allerede tidligere havde fundet Sted,

[1]) Barber Georg Henrich Schwartzenau blev gift i Kbhvn. i Maj 1791 med Georgine Lund. Han døde i Febr. 1792. (Meddelt af Læge K. Carøe).

men som nu falder mig i Tanker, vil jeg, som end et Bidrag hertil, nu fortælle.

Sundet var en Vinter tilfrosset, og Isen blev liggende til hen i Marts Maaned. Som bekiendt bryder Isen, naar Vinden bliver Nordvest paa denne Aarstid, saa pludselig op, at jeg kan erindre, at vi en Middag satte os tilbords uden at ahne, at Isen, medens vi sadde der, var aldeles forsvunden. — Om Morgenen paa en vis Dag saae min Fader et Menneske gaae over Isen til Hveen, og da nu Isen samme Dag pludselig brød op, vaagnede Tanken hos ham, at En eller anden mueligen kunde være underveis. Han gik derfor med en Kikkert op paa vort øverste Loft, og saae da rigtig nok samme Mand, der ved Hielp af en Stok sprang fra det ene Iisstykke til det andet og stræbte at naae Landet. For om mueligt at redde ham fandt han paa følgende Middel dertil. Han bandt nemlig et Stykke hvidt Linned paa Stang, som han leverede en Karl, stillede sig selv ved dennes Side paa det øverste Loft med Kikkerten for Øie og lod det hvide Klæde vifte til den Side, hvor han saa de største Iisstykker. Efter nogen Tid fik Manden, som var en Fisker fra Torbek, Øie paa Klædet, ansaae det som et Tegn for sig, rettede sig derefter og naaede lykkelig Land. Min Fader forsikkrede, at aldrig havde han seet en kogende Kiedel dampe saaledes som denne Mand dampede, men i hans Erindring blev ei mindre denne Mands Tak til Himlen for sin Redning; thi de første Ord, han sagde, da han sprang iland vare: „Naa, den Gang druknede jeg Diævlen tordne mig ikke!“

Jeg var for ung, da min Moder døde, til at føle hvilket Savn en Moder er, men ofte har jeg i en modnere Alder med Misundelse seet den Søn, der selv er bleven Mand og Fader, endnu kunne trykke en gammel, rynket Moders Haand til sine sønlige Læber. O, jeg har følt, at jeg vilde holdt hende høit i Ære, vilde have med dyb Rørelse modtaget hendes Kiærtegn og med Ærbødighed lyttet til hendes Villie. Og dog havde hverken jeg eller nogen af mine Sødskende Grund til Klage over den Stifmoder, vor Fader gav os, thi hun behandlede os saaledes, at det forhadte, der med saa megen Ret ofte lægges i Navnet „Stifmoder", ei vilde være blevet en Troesartikel, om alle Stifmødre havde været som hun. Og naar dog efter min Faders Død Uvenskab opstod mellem hende og Børnene af det ældre Ægteskab, hvilket varede i nogle Aar, saa maa ei nægtes, at meget kan siges til hendes Undskyldning, hvorom jeg paa sit Sted skal tale mere.

Høi Agtelse fortiente og erhvervede min Faders tredie Kone sig ved sin Opførsel. Som femtenaarig Pige var hun, overtalt af sin Moder og rimeligvis af sin Oncle, Guldsmed *Linde* og dennes kloge Kone, bleven forenet med en vistnok ædel og riig Mand, der i fuldt Maal kunne byde en aldeles fattig Pige alle Livets Behageligheder, men for hvem hun ganske vist ikke følede mindste Kiærlighed, da han Intet — end ei hvad Fruentimmere kalde „Manerer" — besad af det, der kunde behage en saa ung Pige. Men ikke desto

mindre var hendes Opførsel saaledes, at selv Klafferen aldrig har forsøgt at sætte mindste Plet paa hendes Navn som Ægtefælle. I de første Aar af hendes Ægteskab kom hun aldrig paa offentlige Steder uden fulgt af hendes Mand, og dette var ikke, fordi *han*, men fordi *hun* vilde saaledes have det. Han maatte derfor mangen Gang til Kilden i Dyrehaven og stundom til anden Lystighed, men hvor gierne giorde han ei dette, naar han kunde glæde sin unge Kone.

Min Faders tredie Kone var som Pige ikke smuk, — i det mindste vare vi Unge af denne Formening — og just da min Fader begyndte at giøre af hende, havde hun nylig havt Guulsot og var meget guul. Det var kort før min Moder døde, at hun med *Lindes* Familie kom første Gang i vort Huus. Der fortaltes, at min Moder skulde have sagt til min Fader, at naar han vilde gifte sig igien, var Jomfrue *Lassen* en Kone for ham, men denne Fortælling kalder jeg i Tvivl, thi neppe var min Moder falden paa at anbefale min Fader at vælge saa ung en Pige til Moder for hendes fire Børn. Desuden troer jeg ikke, at min Moder var synderlig stemt til at tale herom, thi lidt Skinsyge laae nok i hendes Carakteer, og jeg erindrer, at hun engang sagde til hendes Broders, Præsten *Wedseltoffts* Kone,[1]) da Talen var om min Fader: „Jeg er ikke kold i min Grav, førend han har sig en anden Kone!“ Saavidt som denne Yttring ei grun-

[1]) Jørgen Wedseltoft (1751—1813) blev 1799 Præst i Raklev, Holbek Amt, og gift med Anna Cathrine Utke (1753—1839).

dede sig paa, at min Fader ei viiste min Moder tilstrækkelig Ømhed, saa vist er det, at den klartseende Kone havde opdaget, at min Faders maaske største Trang i Livet var at have en Ægtefælle, der kunde glæde sig med ham, og i hvis Barm han kunde finde Deltagelse i sine Sorger.

Min Faders Valg var derfor hans eget, og det saameget mere som hans Broder af al Kraft søgte at fraraade ham — ikke at gifte sig, — men vel at gifte sig med saa ung en Pige. Ved denne Leilighed opstod rigtignok nogen Kulde mellem Brødrene, der dog ei varede længe, især da den unge Kone snart havde vundet ogsaa min Farfaders Agtelse og Venskab.

Jeg har sagt, at hun var ei smuk som Pige, men vist er det, at hun udviklede sig til en meget smuk Kone. Og hvad Naturen havde givet hende, forhøiede hun ved at klæde sig smagfuldt. Hendes Ynglingscouleurer vare violet med guult, hvorfor ogsaa Frue *Rahbek*, min Faders Søsterdatter, der skabte Benævnelser for Alting, kaldte denne Couleur: „Tantecouleuren".[1]) Imidlertid vare min Stifmoders ydre Fortrin langt underordnede hendes indre Fortrin. Naturen havde givet hende et udmærket Hoved og en lærvillig Aand, og da min Fader ogsaa i de første Aar af deres Ægteskab levede i Kiøbenhavn, vistnok efter den unge Kones Ønske, saa greb hun Leiligheden til at giøre sig færdigere i de fremmede Sprog, i Musik og Teg-

[1]) Kamma Rahbeks Moder, Anna Louise Heger, født Drewsen, var en Søster til Christian Drewsen.

ning, og da hun i høi Grad yndede Læsning, dannede hun sin Smag, og dyrkede sin Forstand saaledes, at jeg troer med Sandhed at kunne sige, at hun i saa Henseende stod og *staaer over alle de Fruentimmere, jeg har kiendt.* Paa denne Tid var det siældent at træffe Fruentimmere, der ei blot skreve en smuk Haand, men som endog skreve orthographisk rigtigt. Man kunde den Gang sige om *vore* Damer, som *Swift* sagde om de engelske Damer: „De skreve ikke fra Venstre til Høire som Europæerne, ikke fra Høire til Venstre som Jøderne, ikke fra Oven til Neden som — jeg veed ei hvem, ikke fra Neden til Oven som — — *men fra Hiørne til Hiørne som Damerne i England!*“ Men min Stifmoder skrev en meget smuk og læselig Haand og fuldkommen orthographisk rigtigt.

En saa begavet Kone med et saa behageligt Udvortes trak naturligviis mange Mænd til hendes Mands giæstfrie Huus; men ikke var det unge Lapser, som den neppe tyveaarige Kone omgav sig med, det var Mænd af Aand og Talenter, som vare velkomne. Blandt disse var *Rahbek* den, der oftest kom i Huset.[1])

---

[1]) De Rosingske, Drewsenske og Hegerske Familier var stærkt knyttet til hinanden ved Slægtskabs og Venskabs Baand. Muligvis var Skuespiller Michael Rosing og hans Hustru Johanne Cathrine f. Olsen allerede kommen i Forbindelse med Strandmøllen, da de i Aarene 1785 og derefter laa paa Landet paa Rønnedal (det nuværende Miramare) i Vebæk, efter Indbydelse af den rige Handelsmand Conrad Alexander Fabritius Tengnagel, der ejede Enrum. — Kamma Rahbek og Christiane Oehlenschläger var Christian Drewsens Søsterdøtre og især den sidste hans tredie Kones intime Veninder, de boede tidt paa Strandmøllen som ugifte. Da Kamma Rahbek døde 1829, var det J. C. Drewsens ældste Datter, Ophelia Drewsen, der tog hjem til gamle Rahbek og var hos ham det sidste Aar. Ophelia Drewsen (1801—95) blev to Aar efter gift med Geologen, Dr. phil. Christian Pingel (1793—1852).

Hun var en kiærlig Moder og offrede hendes Børn en Moders fulde Omhu, men forkiælede dem ikke. Et udtalt Ord, et givet Afslag var uigienkaldeligt, og ved denne Bestemthed vare Børnene vante til at lyde uden Slag og uden Skiænd. Hun opfyldte til det Yderste Alt, hvad hun skyldte min Fader som Ægtefælle; thi at elske kan ingen Lov paabyde, og aldrig har jeg hørt et uvenligt Ord vexlet mellem dem. Vel er det sandt, at hendes Villie altid var eller blev hans; men dette Herredømme havde hun erhvervet sig ved at tale til hans Forstand eller Hierte, alt eftersom en af Delene passede bedst, og hun udøvede sit Herredømme over ham, skiøndt i høiste Grad, dog saaledes, at han end ikke ahnede det, som forskiellige Yttringer af ham noksom lagde for Dagen.

For at jeg, der vistnok var og endnu er den, der satte høiest Pris paa hende, ei skal synes at ville tegne et Ideal, et Noget, der ikke findes i Naturen, bør jeg ei glemme at tilføie, at hendes — naar det ei angik hendes Børn — vist noget kolde Hierte lettede hende meget Opfyldelsen af hendes Pligter. Hos hende var Hovedet, ei Hiertet Herren, og idet jeg vist nok beundrer hende i mange Henseender, maa jeg dog sige mig selv, at den herligste Gave, en Mand kan modtage af sin Brud, er et ømt og følende Hierte, at Jordens høieste Lyksalighed for Manden er en elskende Mage.[1])

[1]) Det Billede, Sønnen giver af sin Fader, stemmer udmærket overens med, at denne i en Alder af 20 Aar — 1765 — havde studeret i Leipzig under den berømte Gellert sammen med andre, især fornemme danske Mænds Sønner

IV

Det er her Stedet, inden jeg slutter min Faders Historie, at omtale nogle Tienere af ham, hvis Minde vel fortiener en Plads i denne Beretning; thi vee den Herre, der ei agter og holder i Agtelse Mindet af en tro Tiener. Tre meget forskiellige Væsener i meget forskiellig Stilling er det jeg vil nævne. *Flohr*, *Preuss* og en Kludekone, som vi kaldte *gamle Kirsten*.

Flohr var en Nordmand i Ordets sandeste Be-

(Bobé: Hist. Tidskr., VIII, 4). Det er ganske den Gellertske blide og fromme, jævne og naturlige, inderlige og stilfærdige Aand, som synes at karakterisere Christian Drewsen, og man kan ikke frigøre sig for at tro, at dette Ophold i Leipzig hos „Tysklands Hovmester", Christian Fürchtegott Gellert (1715—1769), har havt stor Indflydelse paa ham. — Hans tredie Hustru Anna Christine Dorothea Lassen (1777—1852), som blev gift med ham, da hun var 15½ Aar gammel, skal have været en aandfuld og elskværdig Kvinde. Hun har i sit 19. til sit 25. Aar ført Bog over de Bøger, hun læste som ung Hustru og Moder og vedføjet sine Domme over det læste. Man ser da, at hun aarlig har læst 30—60 Bøger af den udkommende Literatur, at hun har været de tyske, engelske og franske Sprog mægtig og ikke alene har læst de berømteste Forfatteres Værker: Goethe, Schiller, Shakespeare (paa Tydsk), Kotzebue, Lafontaine, Iffland osv. osv., især Skuespil, men ogsaa filosofiske, historiske og pædagogiske Forfattere som Hufeland og Grevinde Carlisle („For unge Fruentimmer, der ville gøre sig og deres tilkommende Mænd lykkelige"), Salzmann („Anvisning til Børneopdragelse") m. m., og hendes Domme er en ung alvorlig og mærkelig moden Hustrus og Moders Domme. Pladsen forhindrer desværre Uddrag af dette i høj Grad interessante Aktstykke. (se Vor Ungdom 1896). Hun var en intim Veninde af Rahbek og Kamma. Han var 1794 af Brødrene Heger blevet indført paa Strandmøllen, hvor han, som han skriver, „dengang i mit Livs værste Dage fandt et Fristed". Kamma kalder hende i Bakkehussproget: „Hexen i Tversadlen" og korresponderede med hende. Efter Mandens Død vedligeholdt hun sin store Omgang. Et Brev fra den 30aarige Skibspræst Even Andersen, der 1812 er ansat ved de danske Orlogsskibe paa Schelde, vidner om hendes Venners Hengivenhed: — „var Verden fuld af Drewsenske Familier, saa blide, velvillige, billigtænkende, skaansomtdømmende, forekommende, vennesæle, — da var den hele Jord et Paradis" (Museum 1896, II), Ord, der ikke mindst hentyder til Christian Drewsen, om hvem hans Søstersøn Stephen Heger med Hensyn til hans gode Hjærte sagde: „Han var en Christus blandt Mennesker". Man kan forstaa Sønnens næsten fanatiske Kærlighed til denne Fader og hans varme Følelser for denne sin akkurat jævnaldrende Stifmoder.

tydning, naar vi betragte ham fra den nationale Side. Han var overbevist om, som Wessel siger:

> at der gives Mennesker
> kun i Engelland og der, — —

nemlig i Norge. Saa gammel han end blev, lærte han aldrig rigtigt at tale Dansk, og sagde f. Ex. ikke Kiøbenhavn men „Kiøbenhamn". Ingen Nordmand var stoltere, ingen arrogantere end han; meget høi, stod han ligesaa rank, naar han talede med Adelsmanden som med Bonden; intet servilt var at opdage hos ham; lige paastaaelig mod den Ene som mod den Anden, og naar han ei længere kunde forsvare en af hans uforsvarlige Meninger, endte han med et: „Ja godt;" hvorved han i Tonen udtrykkede, at han vel ikke havde flere Argumenter, men at han derfor ikke gav efter. Han var haard og bydende og i høi Grad colerisk og var en sand Skræk for os Børn, som han altid dadlede. Kun i eet var han ikke Nordmand: han leed Svenskerne godt og giorde hver Sommer en Reise til en Professor i Lund, hvor han, der tilbragte næsten hele sit Liv med Læsning og var en meget oplyst Mand, vist var velkommen. Men al hans Læsning var ufrugtbar; thi aldrig kom en trykket Linie til Andres Gavn fra ham. Jeg anseer ham for at have været en uforfærdet Mand og hans Ordsprog tør nok have været en Linie, som jeg blandt andre Excerpter fandt efter ham:

> Non sumus in ullius potestate
> dum mors in nostra potestate est.

Han var henved tre Alen høi, magerladen, grim, med en uhyre stor Næse, et skaldet Hoved, der dækkedes af en Paryk, som Alderen havde giort rød, og den lange Hage berørte næsten Næsens Tip. Kun saaledes kan jeg erindre ham. Alvor tronede stedse paa hans Pande, et Smil var en Sieldenhed, lee giorde han aldrig, — jo, det er sandt: en Mand sagde mig, at han dog een Gang havde seet ham lee, da en Tømmermand faldt ned fra et Stillads. Med alt dette troer jeg ikke, at han var et ondt Menneske, men der maatte noget stærkt til at ryste ham. At han var min Fader en hengiven Ven er vist, og jeg vilde ikke raadt Nogen til i hans Nærværelse at have talt ilde om min Fader. Denne temmelig besynderlige Person var kommen til Strandmøllen som Lærer for min Faders yngste Søster, og da dette var forbi, blev han her, fik 200 Rdlr. og alting frit om Aaret, og naar min Fader om Vinteren laa i Byen, skrev han i Bøgerne. Saaledes levede han til en meget høi Alder. Tilsidst gik han i Barndom og døde endelig af Alderdom. Da han var en streng Oeconom og kun havde en eneste Fornødenhed foruden Klæder at anskaffe, nemlig Røgtobak, saa samlede han nogen Formue, og for at lægge sin Taknemlighed for Dagen, giorde han et Indskud i en Tontine til Bedste for min Stifmoder, og desuden testamenterede han hende, hvad han videre eiede, der vel var et Par tusinde Rigsdaler. Han ligger paa Søllerød Kirkegaard ved min Faders Side, og er saaledes

i Døden forbleven hos den, han vel i henved 50 Aar havde levet med.[1])

Johan Hendrik Preuss var et ganske andet Væsen.[2]) Han var kommen til Strandmøllen i en Alder af 8 Aar og paa følgende Maade. Min Faders Søstre sadde en Dag paa Bænken udenfor Huset ved Landeveien. En rask lille Dreng kom da gaaende fra Rungsted til Kiøbenhavn, thi hans Fader, der var en gammel afskediget tydsk Soldat, boede i Rungsted. Børnene kom til at tale med hverandre, og da Drengen var snaksom og kunde tale tydsk, toge Pigerne ham ind og gav ham Mad og Drikke. Naturligvis gik han siden ei Døren forbi uden at melde sig hos Jomfruerne. Min Farfader fandt Behag i Drengen, tog ham til sig, skrev ham i Lære og og giorde ham til Svend. Som saadan reiste han 3 Aar i Tydskland, kom hiem igien og blev Mester her, da min Fader just da begyndte at ligge om Vinteren i Kiøbenhavn. Og denne Gang var Bestyrelsen af Papirfabriken saa simpel, at dette vist nok ærlige og stræbsomme, men ellers ganske uoplyste og af Naturen lidet begavede Menneske kunde forestaae den til min Faders Tilfredshed. Han kiendte ingen anden Glæde end at Fabriken trivedes, og ingen anden Modgang end den, de tydske Svende, som da arbeidede her, skaffede ham ved idelige Spektakler paa Halsen. Imidlertid var han, uagtet alle de Chicaner, han maatte døie af det

[1]) Nordmanden Cai Diedrich Flohr var Student, da han c. 1760 kom til Strandmøllen, hvor han døde 1808, 77 Aar gammel. Men han har aldrig fungeret dér som Huslærer.

[2]) Papirmester Johan Hendrik Preuss (1749—1828).

SKUESPILLER MICHAEL ROSING
Ungdomsbillede af Juel.

tydske Laugsvæsen, en stor Velynder deraf, og af Skaansel mod den da gamle Mand lod jeg, da jeg kom til Roeret, det bestaae, indtil det faldt — dog undergravet af mig — saa at sige af sig selv. Han var en troe og nidkiær Tiener, Enthousiast for sin Profession og en streng Oeconom. Da min Fader satte megen Pris paa ham og betalte ham efter de Tider godt, saa sammensparede han sig en Formue af nogle Tusinde Rigsdaler, som dog en uværdig Søn, for hvem han giorde Alt, fik ødelagt, inden Faderen døde. Han ligger begravet ved Fødderne af den Herre og Ven, med hvem han havde levet i omtrent 60 Aar.

I Anledning af *Preuss* falder mig en Begivenhed i Tanker, som jeg ei bør forbigaae. Da Tallotteriet indførtes her, spillede Alle, Store og Smaa, Rige og Fattige; thi besynderlig nok, kun Tiden formaaede at aabne Øinene for det bedragerske deri. Ja, selv her paa Strandmøllen oprettedes en formelig Tallotterie-Collection, som *Flohr* forestod. Til hvilken Daarskab Lysten til dette Spil kan forlede selv sparsomme og forresten fornuftige og ei egentlig pengekiære Mænd, derpaa gav min Fader, blandt saa mange Andre, Exemplet. Han spillede, og spillede med Lidenskab, thi han har sagt mig, at naar han havde fornyet sine Sedler, ønskede han, at han maatte kunne sove indtil Posten kom med Numrene. Som Herren saa Tieneren, hver Mand spillede her i Lotteriet, og *Flohr* har sagt mig, at hans ugentlige Collection var betydelig, da man og fra Omegnen tog Sedler her; men da

Det lykkelige Nummer,
Der bringer Femten Fryd,
Men Femten Tusind Kummer,

ikke vilde komme til *Preuss,* saa blev han omsider klog nok til at sige stop. Vel opmuntrede min Fader ham til i nogen Tid at vedblive, men *Preuss* var bestemt og mente, at det var bedre at lade det, der var tabt, være tabt, end at sætte Alt til. Nogen Tid efter kom min Fader hierteglad til *Preuss* og fortalte ham, at dennes Nummere var komne ud. Noget slukøret svarede denne, at det hialp ham ikke, da han ikke havde taget dem. „Ja, men jeg har besat dem for Dig, og her er Pengene," var Svaret. *Preuss* slap saaledes uden Tab, men denne Lykke havde min Fader ikke. Han har sagt mig, at han bortspillede 3000 Rdlr., og at det kun var paa hans Kones Bøn, at han lod Haabet om at gienvinde dem, fare, og siden spillede han aldrig.

Saa klog var ikke en Svend, som heed *Bondse,* som alt i Farfaders Tid var kommen her til Strandmøllen, thi han bortspillede Alt, hvad han fortiente, som i et Tidsrum af vel 50 Aar han var her, ei var ubetydeligt; og de sidste Ord denne Olding paa sit Dødsleie, kort før han døde, udtalede, var Bebreidelsen over, at man ikke havde fornyet hans Lotterisedler; men man maae og vide, at han to Gange havde havt det Uhæld at vinde en Tærne. Den ene af disse maatte jeg skaffe ham. Denne Begivenhed synes mig comisk nok til at fortælles.

Jeg, der tidligt giorde mig til Grundsætning, advaret ved min Faders Exempel, aldrig at spille i

SKUESPILLERINDE JOHANNE CATHRINE ROSING, f. OLSEN
(64 Aar gl.)
Efter Maleri af Kontorchef og Havneskriver Wiehe (Fader til Michael og Wilhelm Wiehe).

Lotteriet, jeg, der aldrig tænkte paa Lotteriet, havde dog en Nat følgende besynderlige Drøm. Jeg gik, syntes mig, forbi det gamle Raadhuus, det samme, hvori Snydenstrup i „11 Juni“ giver den troskyldige Jyde Prioritet. Foran dette Huus blev Lotteriet da trukket, og man var just ifærd dermed. Alle fem Nummere var just dragne, da jeg løftede Øinene for at see hvilke [der] vare udkomne. En Person, som havde med Trækningen at giøre og som saae mig, sagde: „Du skal dog kun see de tre af Numrene,“ og han tildækkede virkelig de to. Da jeg vaagnede, stod tre Nummere for mine Tanker. Jeg fortalte min Broder og Andre min besynderlige Drøm, og hele Strandmøllens Mandskab satte paa disse Nummere. Man overtalede ogsaa mig til at sætte paa dem, men jeg erklærede at jeg vilde kun fix oder nix, og at jeg kun vilde besætte Ternen. Nogle Dage efter saae jeg min Broder i Spidsen for en heel Mængde, der kom at takke mig, fordi jeg havde drømt saa fordeelagtigt for dem, thi hele Verden havde vundet en *Ambe*; kun jeg, der havde havt Uleiligheden med at drømme, fik en lang Næse, da jeg ei vilde have mindre end en Terne. Hvordan det nu har gaaet til med at det ene Nummer var feil, om min Dæmon eller min Hukommelse har bedraget mig, veed jeg ikke; men det veed jeg, at *Bondse,* der vidste, at en Drøm gielder for en af de tre første Trækninger, beholdt i al Stilhed de samme Nummere, og i den tredie Trækning vandt paa mine tre Nummere en

Terne. Hvormeget har forresten ikke denne Drøm maattet bestyrke Spillernes Overtroe!

Gamle Kirsten var kun en Kludekone. Hidkommen som ganske ung Pige med sin Moder arbeidede hun i omtrent 60 Aar i Kludestuen, men lykkeligvis har Hiertets Adel intet at giøre med Haandteringen. Og hun var et i Sandhed ædelt Menneske. Ved streng Oeconomie, thi hendes Caffe var f. Ex. kun brændte Ærter, fortiente hun ei blot det Nødvendige, men efterlod sig endog, da hun døde, Seng og Sengeklæder med mere og 100 Rdlr. i rede Penge. Dette var saameget mærkværdigere, som hun altid havde et fattigt Barn, som hun tog sig af, og istedetfor hvilket hun altid udsøgte sig et nyt, naar det forrige var confirmeret. Hendes Oplysning var vel ringe, men hun kunde dog godt læse, og da hun var meget religiøs, læste hun i en gammel Huuspostil hver Søndag en Prædiken for sig selv. Hendes Religiøsitet, der vist ei var ganske frie for Overtroe, var Skyld i, at hun aldrig blev gift. To Gange havde hun en Beiler, og da — hun har selv ganske troskyldig fortalt mig følgende — bad hun til Gud, at han vilde paa en eller anden Maade oplyse hende om, hvad enten hun ved at indlade sig med Beileren vilde faae Glæde eller Sorg deraf, og da Gud efter hendes Mening i Drømme lod hende begge Gange vide, at hun kun vilde finde Elendighed i Ægteskabet, saa gav hun sine Beilere Kurven. Hun var vor Barndoms Legekammerat, og da vi voxede noget til, havde hun endnu det

vanskelige Hverv at følge med os og passe paa, at vi ikke faldt i Vandet, hvorfor min Fader havde stor Angst; men jeg erindrer godt, at hun tilsidst maatte frasige sig denne Ærespost, idet mindste hvad mig angik, da jeg tilsidst ikke hørte paa hendes Advarsler; men tvertimod, medens hun stod paa Land, holdt mig i Kiolefligen, og snart bedende, snart truende sagde: „*Johan Christian, Johan Christian*, han maa for Gud ikke staae paa den Tue eller paa det raadne Bret!“ blev staaende paa Tuen eller Brettet for at kunne naae saa meget længere med min Angle.

At min Fader var bange for at vi skulde drukne, var ikke saa urimeligt paa Strandmøllen, men det var en daarlig Forholdsregel at sætte et svagt Fruentimmer, der desuden aldrig havde Hierte til at klage over os, til at vogte vilde Drenge. Da mine Sønner voxte til, nægtede jeg dem at fiske, indtil de kunde svømme, og dette lærte de da snart til deres Sikkerhed og min Beroligelse.

J. C. Drewsen fortalte, at hans Fader

— — led i sin Ungdom af et Broktilfælde, og mange Lægemidler var forgæves forsøgte, men paa Malkebakken tæt udenfor Strandmøllen stod en ung Bøg. Denne flækkede man paa langs som den stod paa Roden, og ved Kiler tilvejebragte man saa stor en Aabning, at Drengen kunde puttes igennem den. Da det var giort, slog man Kilerne ud, og ved Baand tvang man atter Træet sammen, men alt som Træets Saar heledes, svandt Brokken, indtil der ikke var Spor af den tilbage. — Dette Experiment var ikke uden Indflydelse paa ham. Da saaledes en Dag en Vogn, tungt læsset

med Mursteen, nær var styrtet med Heste og Læs fra Broen ned i Aaen, og da samme Dag en Pige i Fabrikken saaredes saaledes, at hun var forblødt, hvis han ikke havde jaget hende ned i Iskiælderen, hvor Blodet lettere størknede, og da endnu et tredie Uheld indtraf samme Dag, opsøgte Faderen sine viltre Drenge og lukkede dem inde Stuen med det bestemteste Forbud, at de ikke mere denne Dag maatte komme udenfor en Dør, „thi det maatte i Dag være en Tycho Brahes Dag." — Da hans yngste Datter led af en haardnakket Koldfeber, som ingen Læge hidtil havde kunnet helbrede, søgte han til *Heile Pedersen Børglum* i Ballerup, som ved noget opmalet Krimskrams i Skorstenen skulde faa Bugt med den Slemme. (Barfods Manuskript).

V

Jeg vil nu sige Noget om min Faders Sødskende, men dog kun kortelig berøre dem; thi da Familien er saa overmaade stor, kom jeg til at skrive en stor Bog, om jeg med den Udførlighed vilde omtale dem, som den, hvormed jeg har skrevet og skriver om Strandmøllens Eiere.

Min Faders Broder *Jørgen* var Assessor i høieste Ret.[1]) Han var en stolt Mand og en stiv Aristokrat. Publicum kom under Veir med, at han var en af de Assessorer, der domfældte „Vækkeren"; under denne Tittel udkom nemlig et Blad, der meget

[1]) Jørgen Christopher Drewsen (1746—1801), 1773 Assessor i Hof- og Stadsretten, 1781 i Højesteret. Han blev gift 1792 med Magdalene Frederikke Zumpe, der var Enke efter hans Faders Fætter, Vintapper Jacob Drewsen i Kbhvn. (1729—1790), som hun havde ægtet 1759. Hun skænkede ved Testamente af 5. Jan. 1804 faa Dage før sin Død, 62 Aar gammel, Midler til Oprettelse af en Fattigstiftelse i Søllerød (Drewsens Hospital).

mishagede Regieringen, og mod hvis Forfatter Sag anlagdes, og han (Drewsen) var derfor ei godt lidt i Publicum.[1]) Han var vist nok en retskaffen Mand, og jeg erindrer, at da jeg i en vis Periode drev en temmelig stærk Handel med Stude, som jeg kiøbte i Sverrig og som kjøbenhavnske Slagtere siden afkiøbte mig, sagde han til mig, at han haabede, at jeg ei smuglede dem i Land, da jeg herved vilde sætte en Plet paa vort hidtil uplettede Navn. Med Sandhed kunde jeg forsikkre ham, at jeg havde aldrig giort dette og skulde aldrig giøre det. Men om end hans Ære var ham kiær, hvor ulig var han dog forresten ikke min Fader. Os Børn var han en Skræk; thi han lastede alt, hvad vi giorde, og selv i en modnere Alder stod han fremmed for os. Men han havde stor Indflydelse paa min Fader, thi han var vist nok en fornuftig Mand, og ved visse Leiligheder brugte min Fader ham endog til sine Børn, idet han troede, at Onclen kunde formane, hvad Faderen ei kunde. Saaledes havde han en Samtale med mig, da jeg, omtrent 17 Aar gammel, havde ladet min Fader vide, at jeg ei vilde være Papirmager, men Officeer. Jeg erindrer godt, at Onclens alvorlige Forestillinger giorde mindre Indtryk paa mig end Faderens blidere Tiltale; men begge vilde formodentlig have talt til døve Øren, havde de ikke faaet en Tredie til Hjelp — en Pige.

[1]) „Vækkeren". „Et Blad for meenig Mand", var et lille Ugeblad, som den 19aarige Malthe Conrad Bruun udgav 1794, og hvori han fremsatte sine Friheds- og Ligheds-Ideer. Det blev konfiskeret, da der var udkommen 3 Hæfter, og Bogtrykkeren idømt 200 Rdlr.s Mulkt, som Bruuns Meningsfæller betalte ved en Subskription.

Assessor *Drewsen* levede længe ugift i Huset hos Vintapper *Drewsen*, i hvis Kone *Frederikke*, man sagde, han var forelsket. Vist er det, at det stakkels Fiog, hun havde til Mand, betød aldeles intet i Huset, og da han døde, ægtede min Farbroder Enken, med hvem han fik en temmelig stor Formue og en halvvoxen Søn ved Navn *Martin*.

Assessor *Drewsen* døde og testamenterede sin Enke Alt. *Martin*, der forresten var et skikkeligt Menneske og var bleven Student med slet Caracter, drak sig ihiel,[1]) efterat han kort iforveien var bleven forlovet med en af Byens største Skønheder, en Jomfru *Phaler*, der dog havde tabt meget i sit Rygte ved at have forlovet sig med en sort Prinds, der siden udfandtes at være en Bedrager.

Frederikke Drewsen, der eiede 30 à 40.000 Rdlr. og kunde borttestamentere dem, blev nu en vigtig Person i Familien. Nogle af dennes Medlemmer giorde hende nu flittige Besøg og fik hende ogsaa til at besøge dem. Ogsaa jeg tænkte, at det kunde være ret rart, om hun testamenterede mig noget, men at gaae og giøre af hende, flittig at besøge hende osv., dette var altfor stridende mod min Følelse. Men Skiæbnen havde føiet det saaledes, at da hendes Mand havde laant mig 400 Rdlr., som jeg da skyldte hende, havde jeg to Gange om Aaret Renter at betale hende. Da kunde det vel hændes, at jeg sendte hende tillige en Kalkun eller en Gaas; men med denne Høflighed maatte hun nøies, og jeg erindrer aldrig at have været i

[1]) Martin Drewsen døde 1803, 27 Aar gammel.

hendes Huus efter hendes Mands Død. Om hun nu netop syntes om, at jeg ikke feterede hende, skal jeg lade være usagt; men en Dag sendte hun mig et Sølvbæger, det som var givet den første *Drewsen* af Charlotta Amalia, tilligemed et venligt Brev. Paa dette Bæger lod jeg nu indgrave: „Skænket af Frue *Frederikke Drewsen* til *J. C. Drewsen* og Kone *Ophelia Drewsen.*" Nogen Tid efter kom hun til Springforbie og giorde da mig en Visit, ved hvilken Leilighed jeg da viste hende Inscriptionen, og da saae jeg paa hendes Ansigt, at jeg blev en af hendes Arvinger. Den større Deel af hendes Formue skiænkede hun til Oprettelsen af 2 Hospitaler i Lyngbye og Søllerød. Resten delte hun iblandt Familiens yngre Generation, og jeg arvede 4000 Rdlr.

Min Faders ældste Søster *Elisabeth* var gift med en Auctions-Direkteur *Frimudt*[1]) og havde med ham en Søn og to Døttre. Sønnen blev Præst og døde tidligt af Brystsyge.[2]) Den ældste Datter blev gift med Kobberstikker *Cleve* og hun døde ogsaa tidligt.[3]) Den anden Datter *Charlotte* blev gift med en Coffardie-Captain *Bøcker,* der døde paa en Reise i Januar 1846, og hun lever nu som Enke i Laurvig.[4]) Denne min Faders Søster, *Elisabeth Margrethe Frimodt,* havde trange Kaar. Manden

---

[1]) Se Side 17.

[2]) Sognepræst Christian Frederik Frimodt til Vallensbæk (1763—98) gift 1790 med Christine Margrethe Pheiffer (1763—1844).

[3]) Else Johanne Frimodt (1761—96), gift 1779 med Professor, Kobberstikker Terkel Kleve (1743—97).

[4]) Charlotte Laurentze Frimodt, (1773—1853), blev gift med Koffardikaptajn Bøcker, der døde 1846.

var simpel, og Formuen maa have været tabt, thi jeg veed, at min Fader meget understøttede denne Familie. Forresten var denne min Faders Søster en elskværdig og blid gammel Kone, da jeg kiendte hende. Da hendes Mand døde, byggede min Fader det Huus, der ligger ved Springforbie-Porten og bestemte det til Enkesæde for hende. Om hun var der een Sommer, saa var det alt, thi hun endte sine Dage i Kiøbenhavn.

Havde denne min Faders Søster trange Kaar, saa havde den anden, *Charlotte*, desto mere Rigdom. Hendes Mand, en Bondesøn fra Møen, var kommen til en Oncle, der drev en Handel i Kiøbenhavn. Onclen efterlod ham en Formue af 80.000 Rdlr., og denne forøgede han saaledes, at *Carl Drewsen* (om hvem i det Følgende), der var hans eneste Contoirbetjent, forsikkrede, at han eiede en Million. Denne Grosserer *Larsen* var i sit Udvortes og tildels i sin Opførsel ei synderligt mere end en Bonde. Stærkt bygget med grove Ansigtstræk, en høi og skraldende Stemme, kunde han ikke ganske skiule Bevidstheden om at være en hovedrig Mand. Han elskede Pengene og førte intet stort Huus, idetmindste ikke indtil hans Datter blev gift med nuværende Kammerherre *Søbøtker*, og man sagde, at han desuagtet med philosophisk Roe hørte Efterretningen om, at et eller andet af hans mange Skibe vare strandede, og dog assurerede han aldrig. Tabte han derimod nogle Skillinger i den $^1/_4$ Skillings-L'hombre, som han spillede, saa stak det raae Menneske i den Grad igiennem, at han

vel kastede Medspillerne Kortene i Øinene og sagde: „Her kommer I og æder min Mad, og saa vinder I ovenikiøbet mine Penge!“ Min Fader og en gammel Jomfrue *Brœmer* maatte ogsaa altid være af hans Partie, den ene for sin Taalmods, den anden for sin underordnede Stillings Skyld. Denne *Larsen* blev siden Directeur ved Species-Banken, opnaaede en meget høi Alder, men engang da han pludselig saae i Veiret, blev han svimmel, faldt omkuld, slog Hovedet og døde som Følge heraf.[1]) Hans sidste Dage vare langt fra at være blide. Han havde kun en eneste Datter, og paa denne, som en rig Arving, kastede *Johannes Søbøtker*, som da var ikke synderligt andet end en lang opløben Dreng, sine Øine, formodentlig ledet af sin intrigante Moder, en Creolerinde, og Creolerinde i Ordets hele Betydning.[2]) *Johannes* eller *Jonny*, som han kaldtes, og jeg vare meget gode Venner og havde som Drenge drevet mange Ridderspil. Paa den Tid, da han begyndte at giøre Cour til min Cousine *Johanne Margrethe*, var han dødelig forelsket i Frøken *Falbe;* men Pluti Smil maae have været ham mere tillokkende end Amors, thi han friede til min Cousine og fik hendes og Forældrenes Ja. Fra dette Øieblik foregik en stor

[1]) Lars Larsen (1737—1817) tog Borgerskab som Grosserer og Tømmerhandler i Kbhvn. 1770. Kom i de 32 Mænds Forsamling 1772. Direktør i Brandforsikringen 1787—93, Direktør i Dansk-norsk Species Bank 1791. Han var en af Byens største Rhedere og havde 1797 14 Skibe i Søen. Han blev gift 1766 med Charlotte Frederikke Drewsen (1748—1801).

[2]) Kammerherre, Guvernør paa St. Thomas Johannes Søbøtker (1777—1854), Søn af Oberst, Regeringsraad i Vestindien Adam Søbøtker, død 1823, og Susanne Beverhoudt, død 1811. Han blev 1796 gift med Johanne Margrethe Larsen (1777—1829). Drewsen kendte Søbøtker fra den Tid denne som Dreng var i Huset hos sin Onkel, Kammerraad Søbøtker, der ejede Skodsborg.

Forandring i det *Larsenske* Huus, og nye Ansigter saaes i dets Stuer. Dog gik dette mere ud over Konen end over Manden, thi han forandrede intet i sine bondeagtige Manerer og overlod hans ret venlige Kone at bære Omsorg for den, om ei høiadelige Familie, med hvem de vare komne i Forbindelse, saa dog sig i høi Grad følende og stolte Familie. *Johannes*'s Fader var nemlig Major og det, der i den Tid havde meget at betyde: han var Planter, det vil sige, han lod sine Negerslaver plante Sukkerrør, og den Gang gialdt endnu i sin hele Herlighed, uagtet vor menneskekiærlige Konges Villie, at

„Skal Suppen være sød,
maa der kiøbes Negerkiød";

kort, man glemte det grusomme og umenneskelige Middel, hvormed Sukkeret frembragtes, over de mange Penge, som Slavefogdens Pidsk aftvang Negernes næsten nøgne Kroppe. Lykkeligvis er Runkelbeden nu ifærd med at tilintetgiøre den skiændige Negerhandel, som hverken *Wilberforces* Menneskekiærlighed eller Englands reformerte Parlament vilde have formaaet saa snart at tilintetgiøre som denne Rodvæxt, hvori Gud i sin Miskundhed nedlagde Spiren til vore sorte Medmenneskers Befrielse fra det skiændigste og mest oprørende Slaverie.

Hr. *Johannes Søbøtker* løftedes nu paa sin Kones Penge til en Grosserers Rang. Alt, hvad der var smaat og beskedent hos Svigerfaderen, blev stort og elegant hos Svigersønnen. Vaaning, Ameuble-

ment, Contoir, alt kom paa en stor Fod. Statens Fornemste, Ministre og deslige blev Hr. *Søbøtkers* Selskab. Elegante Selskaber — thi man maa tilstaae, at Hr. *Søbøtker* var en Mand af Smag — bleve givne. Eqvipage og Kammertiener fattedes ei heller, og ved hans Dineer turde ingen komme uden i Skoe og Silkestrømper, thi Værten kunde — lugte, om kun eet Par Støvler vare i Stuen. Følgen heraf blev og snart, at *Lars Larsen* maatte rykke ud med 70.000 Rdlr. for at frelse Svigersønnen fra at fallere. Denne Ulykke giorde ham imidlertid ei klogere, men han vedblev tvertimod som hidtil og høstede den velfortiente Løn, at alle hans fornemme Bordvenner vendte ham Ryggen, og at Cancellipræsidenten *Kaas*, en Mand, der godt leed et velbesat Bord, sagde, da det lakkede ad Enden med hans Herlighed, at det skulde glæde ham at se denne Paddehat døe paa den samme Mødding, hvorpaa den geil var fremskudt. Han bragte det da og saa vidt, at *Lars Larsen*, da han døde, kun efterlod den lille Rest af 120.000 Rdlr. af hele hans engang enorme Formue, og hele denne lille Rest havde den Ubetænksomme ikke engang sørget for at binde til Datterens og hendes Børns Fremtid; ogsaa denne kom i Svigersønnens Kløer og var snart opbrugt. Siden reiste Hr. *Søbøtker* til sit egentlige Hiem St. Croix, dog ikke som gemeen Soldat, hvilket han vel havde fortient, men for at leve af hvad Faderen udsatte til hans Ophold, medens hans Kone og Børn her savnede det Nødvendige, og der har han nu opsvinget sig ved Hiælp af

hans Beskytter, General-Gouverneuren *Scholten*, til Commendant af St. Thomas, Ridder af Dannebrogen og Kammerherre, saa at man atter med Sandhed kan sige med Heiberg:

„Ordner man hænger kun paa Idioter“,

og det der giør hans Ophøielse endnu mere forhadt er, at Naturen ikke havde giort ham til en Idiot, men vel Magelighed og Stolthed.

Jeg traf ham, efter i 30 Aar eller længere ei at have seet ham, hos Kammerherre *Giedde*, en Slægtning af min anden Kone, hvor jeg havde en ganske comisk Scene med ham. Kammerherren [ɔ: Søbøtker] kom mig meget venlig imøde og skyndte sig først at tiltale mig, for at kunne bruge Ordet „De“ istedetfor Du, thi vi havde fra Børn af været Dus. Jeg, som kun een Gang i mit Liv, siden jeg blev Mand, har opfordret en eneste Mand til Dusbroderskab, kunde naturligvis ingen Interesse føle ved at sige Du til en Mand af hans Slags; men jeg kunde dog ikke modstaae Fristelsen til at reclamere en Ret, just fordi Kammerherren vilde giøre mig den stridig. Jeg sagde derfor: „Stop, min Hr. Kammerherre! Vel er jeg kun bleven Kammerraad, medens Du er bleven Kammerherre, men jeg giver derfor ikke Slip paa en Ret, Du i Din Ungdom har tilstaaet mig.“ „Som Du vil,“ svarede han. Da vi vare ved Bordet, tog jeg mit Glas og raabte fra den ene Ende, hvor jeg sad, til den anden, hvor han tronede: „Maa jeg drikke et Glas med Dig, *Søbøtker!*“ Nolens volens maatte han drikke, men jeg troer nok, og kunde godt see,

at Vinen smagte ham noget suur. Jeg vil hermed tage Afsked med denne Person og blot tilføie:

At tale om hans Sønner
Ei Umagen lønner,

men Døttrene kiender jeg næsten ikke, og veed kun, at de paa een nær ere godt gifte og, som jeg troer, agtværdige Koner. Deres Moder døde uden at naa Alderdommen, hvilket og var Tilfældet med deres Bedstemoder, *Larsens* Kone.

Min Faders tredie Søster, *Lovise*,[1]) blev gift med daværende Assessor, siden Conferentsraad *Heger*.[2]) Med hende havde han tre Sønner, *Stephen*,[3]) som blev kongelig Skuespiller, men uden at naa noget Navn som saadan. *Peer*, der gik tilsøes, blev Styrmand og tilsidst Capitain og døde i Vestindien af en Forkiølelse, han ved Svømning tildrog sig. Han var en smuk Karl og en rask Søemand.[4]) *Carl* den næstældste (thi *Peer* var den yngste) studerede, men fik aldrig Embeds-Examen, blev siden Bibliothekar hos Prinds *Christian* og fandtes en Dag

[1]) „Johan Drewsens tre Døtre havde paa Strandmøllen deres Værelse ovenpaa, og til dette Værelse existerede der ingen anden Op- eller Nedgang end ad en Trappe, der med en Lem i Loftet var anbragt i det ene Hjørne af Dagligstuen. Saaledes bevarede man endnu dengang sine Døtres Dyd“ (Barfod).

[2]) Hans Heger (1747—1819), 1769 Assessor i Hofretten, 1771 i Hof- og Stadsretten, 1815 Konferensraad, gift med Anna Louise Drewsen (17 1—99). Se om denne mærkelige Mand „Memoirer og Breve“ XIII. Alle Medlemmerne af Familien Heger, som stod i saa nært Slægt- og Venskabsforhold til Strandmøllen, var højt begavede, originale og ret ofte sære Mennesker, der paa den Tid spillede en stor Rolle i de kjøbenhavnske literære, kunstneriske og mest aandsdannede Krese.

[3]) Jens Stephen Heger (1769—1855). Drevet dertil af sin Kærlighed til den unge, skønne og udmærkede Skuespillerinde Ellen Marie Smidth, som han ægtede 1797, debuterede han paa det kongelige Theater 1796, hvorfra han allerede 1817 tog sin Afsked.

[4]) Peter Heger (1773—99) var forlovet med Deborah Henriette Rosing, den senere Fru Withusen, se nedenfor. Han døde som Styrmand ombord paa Fregaten „Thetis“.

død i den Lænestol, som Prinsessen havde foræret ham. Hans Liv svandt hen mellem Bøger og uafbrudt Læsning, men han frembragte intet mærkeligt originalt Arbeide. Han var, som jeg sagde ham, indbildt syg, hvorfor han til Giengield kaldte mig: den indbildt Friske. En Mand med Kundskaber og megen Lune, naar han var vel stemt.[1]) Hvad han frygtede mest af alt var at blive „klevsende", det vil sige svedt; thi han som hans Søster, Frue *Rahbek*,[2]) talte stedse i et af dem selv dannet Sprog, som den, der ei kiendte deres Terminologie, havde ondt ved at forstaa. Han kunde ret godt giøre malicieuse Bemærkninger, naar hans Lune opfordrede ham dertil. Saaledes gik han en Dag igennem mit Kiøkken, og da han saae en Høne, som Pigen just havde skaaret Hovedet af, holdt han hurtigt Haanden for Øinene og udbrød: „Uh! det gaar mig Pendød (Pinedød, hans Liveed) ligesom min Prinds, jeg kan ikke taale at see Blod." Dette blev nemlig sagt kort efter at Prinds *Christian* havde maattet flygte fra Norge og paa en Tid, da Nordmændene, der just ikke selv havde viist Heltemod, bebreidede ham Feighed. Men aldrig saa snart vare disse Ord undslupne ham, før han ganske forskrækket sagde: „Du maa Pendød ikke fortælle de Ord til Nogen."

[1]) Johan Carl Heger (1771—1836), blev Bibliothekar hos Prins Christian Frederik (Chr. VIII). Han var en udpræget Type paa den sære Hegerske Slægt, men en elskværdig Personlighed, der var kendt og afholdt i næsten alle literære Krese i Danmark og Norge. Han omtales hyppigt i Memoirer fra hin Tid, i Abrahams's, Rahbeks, Oehlenschlägers, Fru Konows, Mynsters, Werlauffs o. m. a. Erindringer.

[2]) Karen Margretha Rahbek f. Heger (1775—1829) blev gift 1798 med Knud Lyne Rahbek (1760—1830).

CONFERENSRAADINDE HEGER, f. DREWSEN

Blyantstegning af hendes Mand, Conferensr. Heger, og trykket paa Kobberplade af ham; eftergaaet med Naal af Cleve.

Foruden disse 3 Sønner havde *Heger* to Døttre: *Karen Margarethe* og *Christiane*[1]) af sit Ægteskab med min Faders Søster. Begge disse ægtede høist udmærkede Mænd, den første *Rahbek*, den anden *Oehlenschlæger*. Begge disse Koner toge Mændene med sig til Udødelighed, thi den mangesidige *Rahbek*, hvis f. Ex. classiske Bordviser ville giennem Secler haandhæve deres Ret og den store Digter *Oehlenschlæger* kunne aldrig glemmes, saalænge det danske Navn og det danske Sprog varer.

Den ældste af Døttrene, *Rahbeks* Kone, døde for en Deel Aar siden efter at have levet i en lang Række af Aar lykkeligt med den hiertensgode *Rahbek*. Man har sammenlignet dette Ægtepar med Philemon og Baucis, og Billedet har i Sandhed ei været slet valgt. *Oehlenschlægers* Kone lever endnu, og det er ei hendes Skyld, om hans Muse ei mere besøger ham saa flittigt eller i et skiønt Billede som i hans Ungdom, thi hun paatager sig og aldeles befrier ham for alle oeconomiske og huuslige Byrder, ja hun besørger endog Alt, hvad Udgivelsen og Salget af hans Bøger angaaer.[1])

Ægteskabet mellem Conferentsraad *Heger* og hans Kone vedblev ei at være lykkeligt. Han mistænkte hende for Tilbøielighed til andre Mænd, thi jeg erindrer, at da hun engang var tyet ud til min Fader, hvor hun nogen Tid opholdt sig, modtog hun et Brev fra en Ven, der søgte at stifte Fred mellem Ægtefolkene, og at i dette Brev, som

[1]) Christiane Georgine Elisabeth Heger (1782—1841) blev 1810 gift med Adam Gottlob Oehlenschläger.

hun læste for min Fader, medens jeg som et Barn, man ei agtede paa, forblev i Stuen, stod: „Deres Mand paastaaer, at De ikke kan leve, uden at elske Flere.“ Ikke kan jeg dømme om denne haarde Beskyldning var sand, men jeg veed, at min Fader ansaae hende for uskyldig. Imidlertid er det vist, at hun maae have været et letsindigt Væsen, thi jeg erindrer, at hun engang kom i stor Vaande ud til min Fader for at tilstaae ham, at hun havde sat sit Huus' Sølvtøi paa Assistentshuset, og at hun var uden Redning, om hendes Mand, der havde indbudt et Selskab, savnede det. Naturligvis indløste min Fader det. Men førend Staven brydes over hende, hvis Hierte var Magen til min Faders Hierte, lære man hendes Mand at kiende og man vil da see, at det maaske er paa ham, at hele Skylden falder.

Denne *Heger,* om hvem man sagde, at han kunde giøre Alt, kun ikke gode Domme — han var Assessor i Hof- og Stadsretten — var et af de Mennesker, der med Hænderne kunde giøre Alt, hvad hans Phantasie bragte ham paa, og det, der var det sieldne, han giorde det altsammen godt. I forskiællige Perioder af hans Liv beskiæftigede han sig med høist forskiællige Ting, thi naar Noget var ret lykkedes for ham, saa begyndte han paa noget Andet. Han giorde Fyrværkerie, der skal have været overordentligt, sleb siden Glasset til Kikkerter, der skulle have været saa gode som *Dollonds;*[1]) i en Periode malede han ei uden Held og giorde

[1]) Den berømte engelske Optiker John Dollond (1706—61).

siden lakerede Papæsker med smukke Malerier paa Laagene; en anden Gang giorde han nye Meubler til sit Huus, hvilke han lakerede og smykkede end mere med Zirater af Guld; engang byggede han sig selv et Fortepiano af fortræffelig Tone og componerede da Melodier til Hyrdedigtet „Stella", og blandt disse vare adskillige skiønne og virkelig rørende. Man troe ikke, at jeg nu har opregnet alt hvad han giorde, jeg har kun givet et Omrids deraf, og jeg er overbeviist om, at han har selv syet sine Støvler, sine Buxer, selv giort sin Hat, eller kunde giort det, om han vilde. Men under disse Omstændigheder vil man og indrømme, at han har havt kun liden Tid til at tænke paa at beskiæftige sig med hans unge smukke og levelystne Kone, og at han har overladt til hende at faa Ende paa Tiden, som hun bedst kunde. En ung, smuk og munter Kone, og alt dette var Frue *Heger,* kan aldrig savne Selskab i Kiøbenhavn. Det var altsaa intet Under, at unge og interessante Mænd samledes i hendes Huus. Men hvor let kunde da ikke en skinsyg Mand, der dog maatte selv føle, at han forsømte sin Kone, fatte Mistanke og give Skinsygen Tøilen, om end Konen var aldeles uskyldig.[1]) Derfor har jeg og stedse anseet hende, og da hendes haardhiertede Mand forviiste hende til et Tagkammer, hvor hun og endte sine Dage, og hvor hun kun altfor ofte var udsat for

[1]) Dr. H. Schwanenflügel har i sin Bog om J. P. Mynster (Kbhvn. 1900) fremstillet Forholdet paa en ganske misvisende Maade og er blevet energisk imødegaaet, sidst i H. Kyrres Bog: K. L. Rahbek, Kamma Rahbek og Livet paa Bakkehuset. Kbhvn. 1914.

Tienestefolkenes Fornærmelse, da saae jeg i hende et Jalousiens Offer og i ham en skiændig Huustyran.

Med hvilken Glæde og Ømhed modtog hun ikke os, den kiæreste Broders Børn, naar vi besøgte hende i hendes lille Stue, der næppe kunde rumme en Seng, et Bord og to Stole, hvorfor, naar flere end een kom, den ene maatte sidde paa Sengen. Og den Mand, der saaledes behandlede sin Kone, var den samme, der spurgte sin ældste Søn: „Hvor mange Børn har Du nu, *Stephen?*“ Hvortil Sønnen svarede „Otte!“[1]) Hvilket ikke var sandt, men hvormed den unaturlige Fader og Bedstefader, der aldrig, skiøndt Fader og Søn boede i samme By, havde seet sine Børnebørn, lod sig nøie. Aarsagen, hvorfor *Hegers* Kone underkastede sig en saadan Behandling af denne, hende i Sandhed uværdige Mand, og hvorfor hun ei tog mod min Faders Tilbud at aabne hende sit Huus, var, at hun paa ingen Maade vilde skilles fra den yngste Datter, og at Faderen, hvis Afgud denne ogsaa var, aldeles ikke vilde lade hende følge Moderen. Det var altsaa Moderkiærlighed, der seirede over ethvert andet Hensyn og lod hende lide til sidste Aandedræt.

VI

Endnu har jeg et Medlem af vor Familie, der henhører til denne Tid, at omtale.

Det er nemlig *Carl Drewsen,* en Søn fra La-

[1]) Stephen Heger, se Side 63, havde 10 Børn.

chendorf og Broder til den for nogle Aar siden afdøde Commerceraad *Drewsen,* der eiede Lachendorfs Papirmølle, og altsaa en Farbroder til den *Drewsen,* som nu eier den.

Carl Drewsen kom herind som Papirmagersvend, og da han var saa nær beslægtet med min Fader, satte han ham ved sit eget Bord og behandlede ham i det Hele som en Slægtning. Hvor længe han var paa Strandmøllen, veed jeg ikke; men her blev han naturligvis bekiendt med hele vor Familie, og han tog herfra, fordi han fik en Plads paa *Lars Larsens* Contoir. Snart blev han dennes høire Haand og eneste Contoirbetjent, thi da havde, selv de største Huse, ikke et saadant Personale paa Contoirerne som nu. *Carl Drewsen* havde et udmærket godt Hoved og var snart en complet Handelsmand. Efter at han i flere Aar havde været hos *Larsen* og sammensparet sig en lille Formue, forsøgte han at giøre den frugtbringende ved at handle dermed; men hans første Expedition faldt saa uheldig ud, at han tabte hele sin lille Formue. For nu at hielpe ham frem laante min Fader ham 2000 Rdlr., og jeg troer, at Assessor *Jørgen Drewsen* giorde ligesaa, og fra dette Øieblik lykkedes Alt ham saa vel, at han snart under eget Navn begyndte en Handel som Grosserer og at han snart blev en meget rig Mand. Men under hans heldigste Periode indtraf en af disse Handelscriser, der ikke er saa sieldne, og en stor Deel Huse faldt. *Drewsen,* der nok itide havde ahnet den, var forberedt, og gik den med Kraft og Klogskab imøde, og overstod den heldigen.

Men denne maa have bragt ham til alvorligt at tænke over det usikkre i en Kiøbmands Stilling, og han besluttede at sikkre sig et Udkomme, om alt Andet skulde glippe. Den Gang solgtes endnu Regimentsqvartermester-Pladserne, og han gav da 12000 Rdlr. for at blive Regimentsqvartermester ved Garden tilfods, hvorved han sikkrede sig en aarlig Løn af 1200 Rdlr.

Det varede ei heller længe, inden Lykken, der i høi Grad havde begunstiget ham, begyndte at vende ham Ryggen. Om han selv bar nogen Skyld, tør jeg ei med Vished bestemme, men jeg veed, at da Ulykken rammede ham, bebreidedes ham at have levet paa for stor Fod, og som Bevis herfor anførtes, at han havde anvendt en meget betydelig Capital paa et Landsted, som han ved Bagsværd havde kiøbt sig. Hans store Held som Kiøbmand havde naturligvis vakt megen Misundelse, og denne blev endnu større, da han ægtede *Hopmanns* Enke, der maa have bragt ham 60 til 70000 Rdlr. Man paastod, at han havde ægtet denne Enke, hvis tredie Mand han var, for ved hendes Hielp igien at hæve sig. Men vist er det, at han ei opnaaede dette, og blandt andet, fordi et norsk Huus brød, ved hvilket han skal have tabt omtrent ligesaa meget, som han fik med sin Kone. Den Dag kom da, hvorpaa han maatte fallere, og uden hans Regimentsqvartermester-Post vilde Overkrigscommissair *Drewsen* (thi han havde ogsaa faaet en Rang) været udsat for at lide Nød. Imidlertid kunde disse 1200 Rdlr. ikke forslaae, især da han, der førend han blev gift, havde

levet med et Fruentimmer, med hvilket han havde i det mindste to Sønner og med hvilket han ikke brød, uagtet nu gift og gift med en inderlig god Kone, og havde altsaa to Familier at underholde. En lille Rest af Formue anvendte han til at sikkre sin Enke et Udkomme, og da han, efter som man nok med Sandhed sagde, skal have angrebet den Kasse, han som Regimentsqvartermester havde under Hænder, saa skred han en Nat med fuldt Overlæg til at giøre Ende paa sit sørgelige Liv.[1])

Pennen er færdig at falde mig af Haanden, idet jeg skal nedskrive denne rædselsfulde Mordscene, der maaske er den eneste i sit Slags, og naar jeg tænker mig den Tilstand, hvori denne ulykkelige Mand maae have været i sin eenlige Stue, de Tilberedelser han maae have giort, og giort ret med roligt Overlæg, og endelig den rædsomme Død, hvortil han dømte sig selv, og som han ene kan have valgt for at giøre mindst mulig Opsigt, saa maae Haaret næsten reise sig paa Hovedet, og med al min Afskye for Selvmord, hvori jeg, tvertimod den almindelige Yttring, at dertil hører Mod, kun seer Feighed, da Selvmorderen jo naturligvis vælger Døden som det mindre af de ham truende Onder, saa maae jeg dog offre Medlidenhed til denne Ulyk-

---

[1]) Carl Ludvig Drewsen (1763—1817), Søn af Gabriel Christoph Drewsen i Lachendorf, var først paa Strandmøllen, blev derefter Handelsmand og tog Borgerskab som Grosserer 1794. I Aaret 1800 blev han Regimentskvartermester og Auditør ved Garden tilfods. Han gik Fallit 1806, men fortsatte atter Forretningen 1813. Han blev Overkrigskommissær 1814. — 1802 giftede han sig med Catharine Louise Hopmann, f. Buch (1761—1829). Hun havde 1785 ægtet Rasmus Bodenhoff (1761—95), der ejede det Bodenhoffske Skibsværft paa Chrhvn. Samme Aar han døde, giftede hun sig med sin Bogholder, Conrad Ditlev Hopmand (c. 1748—1801).

kelige, der kort før var i Besiddelse af næsten alle de Goder, der giøre os Livet kiært: Sundhed, et behageligt Udvortes, et agtet Navn, et lyst Hoved og Rigdom, og som pludselig saae sig det meste heraf berøvet og udsat for Verdens Spot og Daddel. Vel maa vi sige: Leed os ikke udi Fristelse! Bevar os fra i Medgang at blive overmodige, i Modgang at tabe Modet!

Af *Carl Drewsens* Stedsøn, *Andreas Bodenhoff*, en af hans Kones Sønner af hendes første Ægteskab, har jeg modtaget den Efterretning, som jeg her nedskriver.[1]) *Drewsens* Kone levede nemlig tilligemed denne Søn, der var Landmand og nu er Forpagter af Bidstrup Ladegaard ved Roeskilde, paa en Bondegaard ved Bagsværd, som før havde hørt til *Drewsens* Lyststed. Herfra kom *Andreas Bodenhoff* en Morgen tidlig til Kiøbenhavn, og i det han vilde op til hans Stedfaders Værelse, mødte han dennes Tiener, der fortalte ham, at *Drewsen* havde taget Livet af sig. Han gik nu ind i *Drewsens* Værelse og saa ham hænge i sin Seng. Men inden han saaledes havde endt sine Dage, havde han forsøgt en anden Drabsmaade. Han havde nogle Dage, før han dræbte sig, givet sin Kone Ordre at kiøbe sig et fem Tommer langt Søm. Dette havde han nu formodentlig ved at sætte det i Øret og slaae Hovedet mod Væggen, giennem Øret drevet sig ind i Hiernen, men da

[1]) Andreas Bodenhoff (1787—1854) var først Militær, men tog 1810 sin Afsked som Sekondlieutenant. Senere blev han Landmand. Han blev gift 1. 1811 med Golla Hermandine Rosing (1787—1820), Datter af kgl. Skuespiller Michael Rosing og 2. med Christiane Sophie Bierfreund (1795—1884), Datter af Pastor Nicolai Bierfreund til Værslev-Jordløse.

han ei fandt den forønskede Død, havde han igien uddraget Sømmet, og paa lige Maade jaget det igiennem det andet Øre ind i Hiernen, men uden dog at naae sit Maal. Endelig, overbeviist om, at han ei saaledes kunde giøre Ende paa sine Dage, maaske og skrækket ved de voldsomme Smerter, han maae have lidt, tyede han endelig til at hænge sig. Men hvilket rædsomt Skue maa han ei have frembudt! Blodet var nemlig sprøitet ud af begge de gennemborede Øren, saaledes at det, der vendte mod Væggen, havde stærkt oversprøitet denne og forresten tilsølet Alt. Paa Skrivebordet laae en Seddel til hans Karl, hvorpaa var skrevet: „Naar Du kommer til mig imorgen, er jeg død. Giør ingen Støi, men send Bud efter min Stedsøn.“ Denne var nu hændelsesviis kommen og tog strax alle Forholdsregler for at skiule Dødsmaaden. Han vadskede ham, fik ham givet rent Linned paa og stoppede ham Bomuld i Ørerne. Værelset og Sengen blev og rengiort, og om Halsen blev bundet et Tørklæde. Saaledes skiultes dette skrækkelige Selvmord for Verden og selv for hans Kone, der først flere Aar efter erfoer, at han selv havde lagt Haand paa sig. Vel løb et Rygte om Selvmord i Byen, men det varede kun kort, og Troen, at han var død af Apoplexie, fandt dog egentlig mest Tiltro.[1])

[1]) Endog i Garnisons Kirkebog er indført, at han er død af Gigt 22. Decbr. 1817, 55 Aar gammel.

VII

Saaledes er nu kommen den Periode, hvor jeg, som Eier af „Strandmøllen“, fremtraadte. Da det ikke er mit Øiemed at skrive en Selvbiographie, hvortil jeg intet Kald føler, men tvertimod maae overlade en af mine Sønner at skildre mig som Menneske, Fader og Ægtefælle, saa vil jeg kun meddele en saadan Skizze, at den af dem, der paatager sig dette, ei skal fattes Materialerne dertil.

Uden store Fordringer til Efterkommernes Taknemmelighed, uden store Tanker om mig selv eller om det, jeg i Livet har kunnet udrette, kiender jeg dog mig selv nok til at vide, at jeg ei har været blottet for Kraft og Villie til at iværksætte det, som jeg har anseet mig og Mine gavnligt; og medens mine Tanker vist nok have mest været rettede herpaa, har jeg dog aldrig undslaaet mig for at offre Tid, Kraft og Penge til det, jeg ansaae gavnligt for mit elskede Fødeland. Jeg er for dette sidste vel ofte blevet kaldet en Enthusiast af mine koldere eller kolde Landsmænd, men idet jeg aldrig har beilet til Saadannes Bifald, hvad kan dette da skade mig? I ligestemte Landsmænds Bifald og Venskab har jeg seet mig rigelig belønnet for min gode Villie, og i min nu stegne Alder[1]) har jeg ofte seet mig hædret ved at være bleven kaldet i Midten af Mænd, der i et eller andet fædrelandsk Anliggende sammentraadte. Dog lad mig ei antecipere!

[1]) Altsaa 60 Aar.

Det var i Juni 1810, at jeg ved min Faders Død blev Eier af „Strandmøllen“. Jeg var den Gang 32 Aar gammel, thi jeg er født 23de December 1777.

Min Barndom som min første Ungdom svandt hen i det hæderlige Huus under en kiærlig Faders Varetægt. Han frygtede for at vi, min Broder og jeg, skulde fordærves ved at sendes ud af Huset, og han gav os derfor private Lærere. Men i Valget af disse var han ei heldig. Min første Lærer var en theologisk Candidat *Winther*, Fader til den nulevende Digter, *Christian Winther*, en Mand af lidet Genie, og jeg troer ude af Stand til at lære et Par dovne Drenge noget.[1]) Ham havde vi i adskillige Aar, og da han blev Præst — han skulde egentlig have været Musicus, thi han spillede godt paa Claver og Fløite og aflokkede denne i Sandhed fortryllende Toner og havde saa fint Gehør, at han strax spillede enhver Melodie han hørte, naar den giorde Indtryk paa ham — saa fik vi en Hr. *Sveistrup*, en saakaldet skiøn Aand og et meget umoralsk Menneske, der langt mere, da han var ung, var vor Legekammerat end vor Lærer.[2]) Han gav sig af med Alt, undtagen med at lære os. Han sværmede for Anatomien, da han kom til os, og havde, da han ogsaa studerede Medicinen og var

[1]) Hans Christian Winther (1759—1808), 1793 Sognepræst til Fensmark og Risløv, 1807 til Ulsø, gift 1794 med Dorothea Johanne Borchsenius (1767—1830), der blev gift 2. Gang 1811 med Dr. phil, senere Biskop, R. Møller i Kjøbenløv.

[2]) Hans Guldberg Sveistrup (1770—1824) blev juridisk Kandidat 1793 og derpaa i tre Aar Huslærer paa Strandmøllen. Han hørte til Tidens Frihedssværmere, var med i Baaden, der førte Malthe Bruun til Hveen, var Ven med Rahbek, skrev i „Tilskueren“ og kom i det Hegerske Hus. Han udgav 1798 sammen med flere af Tidens mest begavede unge Mænd „Filosofisk Repertorium“. Blev Translatør 1800 i otte Sprog. 1813—14 var han Notarius publicus i Bergen.

sin egen Doctor, nær cureret sig selv ihiel for at befrie sig fra en Sygdom, som han ikke havde. Siden gik han over til Botaniken og samlede og tørrede Planter, der ordnedes efter Linnés System. En anden Gang samlede vi Æg, og for da at faae Æggene af en Svanerede maatte han splitternøgen, væbnet med en Stav, levere Svanerne, der vilde forsvare deres Rede, en formelig Bataille, hvori han dog seirede. For at kunne læse Don Quixote i Grundsproget lærte han sig selv Spansk. Til en anden Tid skrev han en Comedie, som ei blev antagen, og atter til en anden Tid digtede han Vers, af hvilke et for den Svulst, der var deri, er blevet tildels i min Hukommelse. Dette Digt, hvis Begyndelse her berettes for sin Besynderligheds Skyld og som indrykkedes i et Maanedsskrift for Damer „Euphrosyne", lød, saavidt jeg erindrer, saaledes:

Til Aphrodite.

Blodstænkende dele, paa phrygiske Sletter, blandt Saar og Tropeer,
Mæonians Muse og Kæmpens Enyo de Laurbær som dræbe!
Tungt storme i Harpens hensmeltende Toner Epopeens Hexameter.
Mig gav Parcen-Held Nattens alvorlige Datter! mig gav hun Taarer for Mandefald.
Tre Gange hørtes Lyd som af Zittren fra Bierget og ilende sukkede Myrthen, og faldt, og jeg blev.
— — — — —[1])

Dette var alle de Lærere, jeg havde, og det er vel ikke at undres over, at jeg, der vel nu var 16 Aar, forlod Skolen ganske uvidende. Det eneste,

[1]) Euphrosyne I. Kbhvn. 1796.

jeg medbragte fra den, var Erindringer af den latinske Gramatik, thi uagtet min Fader ei havde bestemt mig til Studeringer, mente han dog, at lidt Latin kunde ikke skade, og mine Lærere havde da og bragt mig igiennem Donat og Aurora, Terentii Comedier, Cornelius Nepos og Ovidii Breve fra Pontus. Men jeg kunde ei saa meget Tydsk, at jeg kunde læse en Bog, og af Fransk og Engelsk saa godt som intet.

Min Broder, som var bestemt til i det mindste at tage første Examen, gik endelig til min Fader og meldte ham, at vi intet lærte. Hr. *Sveistrup* fik da Afsked, en værdig Lærer: Hr. *Garnes*[1]) kom efter ham, og min Broder tog et Par Aar efter sin Examen, ei blot med bedste Caracteer, men blev endog, som man kaldte det, indkaldt.

Af alt dette er det tydeligt, at jeg forlod Skolen saare lidet underviist. Imidlertid varede det dog ei længe før jeg begyndte at føle og erkiende, at jeg maatte lære noget, om jeg vilde vinde Agtelse og blive et nyttigt Medlem af Samfundet. Paa denne Tid begyndte jeg og at faae Lyst til Læsning. Mallings „Store og gode Handlinger" var en af de første Bøger, jeg fik fat paa. Jeg læste og gienlæste Afdelingerne: „Kiækt Mod", „Snildhed", „Tapperhed" og kunde dem tilsidst paa Fingrene. Tordenskiolds Levned behagede mig og i høi Grad. Men denne Læsning ledede mine Følelser i en Retning, lidet passende for min tilkommende Bestemmelse,

[1]) Jens Johan Garnæs fra Bergen (1772—1817) var Lærer paa Strandmøllen 1797—99 for Simon Jørgen Drewsen. — Han blev res. Kapellan i Ourdal i Valders 1801 og 1813 Sognepræst i Kolding.

men er dog siden kommen mig tilgode, da jeg i Gierningen optraadte som en af mit Lands Forsvarere. Min Indbildningskraft opflammedes, mit let opvarmelige Blod bruste. Jeg vilde blive en Helt, lykkelig om jeg kunde udgyde mit Blod for Fædrelandet. Jeg besluttede derfor ved mig selv at give Papirmageriet Afsked og at indtræde i det Militaire.

Med Sandhed kan jeg sige, at Uniformen, der lokkede, og vel endnu lokker saa mangen ung Mand, hos mig aldeles ikke kom med i Regningen. Det var kun Kamp, Seier og ærefuld Død, jeg higede efter, og jeg er vis paa, at ved den Enthusiasme, jeg følte for Frankrige under dets Frihedskamp og siden for dets store Keiser, var jeg ganske sikkerlig gaaet i fransk Tieneste, og havde, om Lykken havde føiet mig, svinget mig i Veiret eller fundet en tidlig Grav.

Hvor lidet var jeg da istand til til at fatte, hvormeget den virksomme Borger midt i Freden kan gavne Fædrelandet, og at Krandsen af Egeblade, om end mindre straalende end Laurbærkrandsen, er ei mindre hæderfuld.

Da jeg lod min Fader vide, at jeg vilde være Militair, var jeg omtrent 18 Aar. Jeg troer ikke, at hverken hans eller Nogens Bønner vilde rokket mit Forsæt; men jeg blev forelsket, og dette gav Piben en anden Lyd. Min Fader var kun altfor villig til at høre mit nye Ønske at forlove mig, da han med fuldkommen Ret mente derved at modarbeide en Beslutning, som han mente jeg siden

vilde komme til at angre. Han tillod derfor, at jeg friede til *Ophelia Rosing*, hvis Ja jeg ogsaa erholdt.

Af I. C. Drewsens Meddelelser til Barfod:

Da *Drewsen* første Gang var paa Comedie, saa han „L'orphelin de la Chine".[1]) Der var et Triumphtog heri, som ganske havde henrevet Barnet. — Da Familien paa Grund af Moderens Sygdom maatte tilbringe enhver Vinter i Kjøbenhavn, fik han mangen en Leilighed til at besøge det gaadefulde Trylleland, og navnlig elektriserede ham, da han var blevet noget ældre, Jomfru *Møllers* deilige Stemme i „Dronningen af Golconda".[2]) Jo større Frihed han fik, des større blev hans Lidenskab for Teatret. — —

Saa hændte det sig i Begyndelsen af 1796, at et nyt Stykke skulde gives. Det hed „Dormond og Vilhelmine" og var af Dr. *Meza* i Helsingør.[3]) Vel indviet i Theatrets Mysterier, var han ogsaa iforveien underrettet om at Stykket ikke duede, og gik derfor med en Deel Bekiendte i Parterret til dets Udpibning. Paa Papirfabrikkerne gives Signalerne for en stor Deel ved Pibning, og denne Kunst havde han altsaa fra Barnsbeen af tillært sig til Fuldkommenhed. Stykket blev virkelig udpebet efter nogen Kamp, men *Drewsen* havde saaledes udmærket sig ved sin diaboliske Piben i Fingrene, at enhver anden Pibe var forstummet af Forbauselse. Rygtet herom naaede hans Fader, der var meget langt fra

---

[1]) Galeottis meget yndede lille Ballet „L'orphelin de la Chine" blev opført første Gang den 14. Januar 1780.

[2]) Sangerinden Catharine Møller, den senere Madam Frydendahl (1760—1831) var ansat ved Theatret fra 1777—1821.

[3]) Dr. med., Justitsraad, Stadsfysikus Christian Jacob Theophilus de Meza (1756—1844), Fader til Generalen, nedsatte sig 1784 i Helsingør. Hans Skuespil „Dormon og Vilhelmine eller den udfaldne Hævn" blev opført $^{12}/_{1}$ 1796, men gjorde fuldstændig Fiasko og blev ved den anden og sidste Opførelse udpebet med stor Allarm. Tendensen i Stykket forekom Publikum at være en Lovprisning af Adelsstanden, og det var nok til i de revolutionære Tider at bringe Ungdommen i Raseri. (Om Dr. de Meza, se Clausen og Rist, Memoirer og Breve II, Side 52).

at være fornøjet over den Navnkundighed, hans Søn paa en eneste Aften havde erhvervet; thi tænk — Kongen havde ogsaa været paa Comedie, og man var enig om, at Rasphuset var den ringeste Straf, hvormed en Piben i Kongens Nærværelse kunde udsones. Da samme Stykke atter skulde gives, og intet Ondt imidlertid var vederfaret Sønnen, besluttede dog Strandmøllens Familie med egne Øine at betragte dette saa mærkværdige Arbeide; men *Drewsen* maatte forinden give sin Fader det bestemte Løfte, at han paa denne Aften ikke skulde deeltage i Pibningen. Ærlig besluttet paa at holde sit Løfte, gik han atter i Parterret, medens den øvrige Familie gik i en Loge; men nu vilde Stiernerne, at han ved Indgangen skulde støde paa „velunderrettede Venner", der forsikkrede ham, at man allerede var forberedt paa Stykkets Udpibning, og at det endog var besluttet, at naar Piberne seirede, skulde man holde inde med Stykket og i dets Sted give „Ringen No. 2", en af Øieblikkets meest yndede Productioner. Teppet gik op, og *Rosing*, Helten, traadte frem, og Pibningen begyndte, men kun svagt. Klapperne var ogsaa mødte meget mandstærke, og deres Seir syntes let. Da glemte han Løftet til Faderen, og han peb atter, saa at Hvælvingen rystede. Men Skjæbnen havde villet, at han som ene Piber skulde befinde sig midt i Klappernes Centrum. Mudderforvalter *Schiøtt*[1]) tordnede: „Piber Du forbandede Jødedreng ogsaa!" og *Drewsens* Svar var kun lidet istand til at dæmpe Stormen: at han havde vel Lov til at pibe, naar de havde Lov til at kalde alle Helsingørs Skoledrenge herned for at klappe. En Stemme raabte: „Kast ham paa Døren!" og den værste Skiæbne forestod ham, hvor fortvivlet han end værgede sig. Men over Bænkenes Rygge ilede en fjern Undsætning ham til Hjælp, og i Spidsen for den *Mangor* (Majoren, Fattigdirecteuren)[2]) — — Kampen fortsattes med

[1]) Materialforvalter ved Opmudringsvæsenet Nicolai Schiøtt (c. 1760—1808). Se Oehlenschlägers Ungdomserindringer udg. af L. Bobé Kbh. 1915.

[2]) Major Christian Sigfred Mangor, administrerende Direktør ved Fattigvæsenet, død 1840, 69 Aar gammel.

JOH. CHR. DREWSEN
Efter Maleri af Jensen.

giensidig Intolerance; endelig trængte dog *Rahbeks* pibende Stemme igennem for „Meningernes Frihed", og det lykkedes atter at tilveiebringe Ro og Orden. Man fik vel ikke „Ringen No. 2", men „Dormond og Vilhelmine" havde for sidste Gang gaaet over Brædderne. Men vreed var *Drewsens* Fader bleven. „Det var den eneste Gang, jeg saae ham rigtig vreed paa mig, vreed især fordi jeg havde brudt mit Ord; men jeg mener dog, at det er et Spørgsmaal, om han burde have taget et saadant Ord af et varmblodigt attenaarigt Menneske med lidenskabelig Kjærlighed til Theatret. Hellere burde han vistnok have formaaet mig til at blive aldeles borte for denne ene Aften."

Ikke Alle betragtede dog Sagen som Faderen. Iblandt *Drewsens* Venner var ogsaa hans Fættere *Hegerne*. Disse kom ofte i Skuespiller *Rosings* Huus, hvor de leilighedsvis nævnte hans Navn. „Det er jo ham, der peb mig ud," bemærkede *Rosing* med et vist Bifald, som man syntes. Dette glemte man ikke at fortælle *Drewsen*, ledsaget af Opfordringer til at han skulde lade sig indføre i det Rosingske Huus. Hans Beundring for denne Mester havde stedse været stor, men hans Undseelighed havde været større. Men netop i de samme Dage var han paa et Betalingsbal for første Gang stødt sammen med *Rosings* ældste Datter *Ophelia Rosing*, og han vendte tilbage fra Ballet med Følelser, der vare ham ubekiendte, da han drog did. Han lod sig altsaa ikke længe opfordre, fulgte med Fætterne til *Rosings*, saae *Ophelia* i hendes Hjem, elskede hende, vandt hendes Kjærlighed.[1]) Han var nys traadt ind i sit nittende Aar, da han forlovede sig. *Ophelia* var et halvt Aar yngre. Det

[1]) Johanne Ophelia Rosing (1778—1824), kgl. Skuespiller Michael Rosings og Skuespillerinde Johanne Cathrine Rosing født Olsens ældste Datter. Digteren Johannes Ewald gav hende Navnet Ophelia, men Forældrene og Rahbek kalder hende ofte Phillа i de Aar, da hun som Barn spiller saa stor en Rolle i den Rosingske Ægteskabsidyl i Fredensborg (se Memoirer og Breve XV). Hun var Rahbeks højt elskede Yndling og Elev og paa mangfoldige Steder i sine Erindringer taler han om hendes Ynde og Skønhed, hendes klare Aand og ypperlige Hoved og Lærelyst.

hastede altsaa egentlig ikke ikke med deres ægteskabelige Forening, men de havde heller intet at vente efter, saa snart det først var bleven gamle *Drewsens* Hensigt at overdrage sin Søn den væsentlige Bestyrelse af Fabrikken, for selv at kunne trække sig tilbage; og endnu ikke 21 Aar gammel førte den 10. November 1798 *Drewsen Ophelia Rosing* for Brudeskamlen, der efter Tidens Skik var reist paa selve Strandmøllen. — — —".

Jeg blev nu formelig skreven i Papirmagerlære og efter nogle Aar giort til Svend. Da jeg var saa ung, forlangte min Fader, at vor Forlovelse skulde holdes hemmelig, men Ordsproget siger: Kiærlighed og en rød Næse kan ei skiules, og skiøndt vi sagde, at vi vare ei forlovede, vidste dog hele Verden dette. Vel var nu en heel Omvæltning foregaaet i mine Følelser, vel var jeg bleven mere stadig end før, men i de tre Aar hvori vi vare forlovede, havde dog ei min Caracteer taget en bestemt Retning, og først da jeg blev gift og følte mig lykkelig ved min Ægtefælles Side, først da blev jeg en Mand.

Men hvorledes skulde den fyrige unge Mand kunne finde sig tilfreds med ene at beskiæftige sig med Papirmageriet eller Mølleriet, der her dreves med saa liden Intelligents? Vel var min Fader flyttet til Springforbie[1]) og havde ganske overdraget mig

[1]) Springforbi hed oprindelig Spring-ei-forbi, da Stedet havde Privilegium paa Krohold, men dette gik tabt før det kom i Familien Drewsens Besiddelse, og da blev Navnet forandret. Johan Drewsen den ældre købte allerede Springforbi 1697 og hans Enke overlod det til Johan Drewsen den yngre 1756. Mange bekendte Mænd har boet der om Sommeren og mange har dér været Familien Drewsens Gæster. 1798 flyttede Christian Drewsen til Springforbi, da han overlod Strandmøllen til sin Søn. Denne solgte Stedet 1826.

Forretningerne. Men disse vare da trivielle. Fabrikken stod naglet fast uden Fremskridt og hemmet i disse ved Fordomme, der gik i Arv fra Fader til Søn. Jeg maatte altsaa have noget mere og andet at giøre, noget hvorved Fremadskriden kunde af mig øines, og Hændelsen vilde, at jeg snart fandt en ærefuld Beskiæftigelse i Agerdyrkningen.

Min Fader eiede en Bondegaard i Smidstrup.[1]) Jeg bad ham om at afstaae denne til mig og erholdt villigt hans Samtykke. Denne, der var i raa Tilstand, blev min Læreklud, og tiente jeg just ikke meget ved den, saa blev den mig en god Skole, en anstændig Beskiæftigelse, og der blev den Kiærlighed til Agerbruget, som siden aldrig har forladt mig, grundlagt.

Dette var just paa den Tid, da *Thaer* fremtraadte, og snart blev jeg ivrig Tilhænger af hans Lære og har siden stedse fulgt og erkiendt dennes Sandhed og Grundighed.[2]) Siden [1804] solgte jeg denne Gaard og kiøbte i Forening med min Fader en større Gaard i Lundtofte, og da han siden afstod mig denne og kiøbte en anden tætved liggende Gaard, saa kiøbte jeg ved hans Død denne af Boet, og det var disse tvende Gaarde, jeg drev vel i 20 Aar.

[1]) I Smidstrup, omtrent en Mil N. for Strandmøllen, ejede Christian Drewsen en Halvgaard paa c. 30 Tdr. Land, som han afstod til Sønnen. Denne indførte her strax en Kartoffelavl i det Store, ligesom han ogsaa gjorde det første Forsøg med Avl af Roer, som i den Grad tilfredsstillede ham, at han aldrig siden forlod den, men Kartofler var endnu den Gang noget usalmindeligt og Roe-Avlen noget aldeles ukendt. Ogsaa begyndte han her at staldfodre alt sit Kvæg, baade Sommer og Vinter, hvilket vakte Bøndernes store Forundring.

[2]) Den tyske Landøkonom i Hannover, Professor Albrecht Thaer (1752—1828). Hans store Værk i fire Bind „Grundsätze des rationellen Landwirthschaft", blev oversat af J. C. Drewsen og udkom 1816—19.

Det var, medens jeg eiede disse Gaarde, at jeg helt uventet blev Forfatter, og dette skete paa følgende Maade. Landhuusholdnings-Selskabet havde nemlig udsat en Præmie for en Lærebog i Landoeconomien. Blandt de indkomne Afhandlinger var en, der fik et Accessit, og i denne var *Thaers* Meninger bestridte og Vedhængen ved det Gamle saa temmelig anbefalet. Hertil kunde jeg ei tie. Jeg skrev da: „*Nogle Erfaringer angaaende Vexeldrift forenet med Brakfrugtavl og Sommer-Staldfodring*," og da jeg havde lidt Bekiendtskab til nuværende Conferentsraad *Collin*,[1]) der alt da var en af Landhuusholdnings-Selskabets Præsidenter, saa sagde jeg ham, at jeg havde skrevet denne Piece, men at jeg var i Tvivl om det var passende at sende den til Selskabet, da den var stilet mod en af Selskabet om end kun med Accessit belønnet Afhandling; men *Collin* svarede: „Kom kun med den," og kort efter erfarede jeg, at Selskabet havde tilkiendt mig den store Medaille i Sølv derfor.

Naturligvis var dette meget opmuntrende for en ung Mand som mig, og da *Collin* foreslog mig at gaae ind i Landhuusholdnings-Selskabet, samtykkede jeg deri, og kort efter valgtes jeg til Medlem af 1ste Agerdyrknings-Commission, hvis Formand jeg snart blev, og siden nød jeg den endnu større Ære at vælges til at være en af Selskabets Præsi-

[1]) Jonas Collin (1776—1861), der paa alle Maader og i alle Retninger var en af Landets kyndigste og mest fortjente Mænd, blev ved sine landøkonomiske Interesser stærkt knyttet til J. C. Drewsen, og et varmt Venskab knyttede dem i deres Manddomsaar til hinanden; mange forskellige Forhold fjernede dem senere noget, men aldrig helt fra hinanden. Se Collins Udtalelser om J. C. Drewsen i E. Collin, H. C. Andersen og det Collinske Hus. Side 536.

denter.[1]) Men disse Poster, som jeg i en lang Række af Aar — jeg mener i 16 eller 18 Aar — beklædte, nedlagde jeg endelig, træt af Arbeidet, og fordi jeg droges ind i en anden Virkekreds, rigtignok meget mod *Collins* Villie.

Medens jeg virkede i denne Retning, var her i Egnen adskillige Mænd, der i lige Grad som jeg yndede Landoeconomien. Blandt disse vil jeg især nævne Consul *de Coninck*[2]) paa Frederikslund og Pastor *Rønne*[3]) i Lyngbye. Da vi en Dag samlede sadde i et *de Coninck* tilhørende Lysthuus, foreslog jeg disse tvende Herre, at vi i Forening skulde udgive et periodisk Skrift for Landoeconomien. Mit Forslag vandt Bifald, og saaledes blev „Landoeconomiske Tidender" til.[4]) Skriftet vandt Bifald og fandt mange Læsere; men der var og dem, eller i det mindste den, der saa skiævt dertil, og da de tvende andre Udgivere efter nogle Aars Forløb trak sig tilbage og overlod Skriftet til mig, saa indvikledes jeg i en Pennefeide med daværende

---

[1]) Drewsens Forhold til Det kgl. Landhusholdningsselskab var saaledes: Han blev ordentligt Medlem Januar 1812, modtog 1813 dets Sølvmedaille, var fra Decbr. 1814 til Decbr. 1834 Medlem af dets Skrift-Komité. 1817 modtog han dets Guldmedaille for en Afhandling om Kløver. Fra 1817—33 Formand for dets Agerdyrknings-Kommission. Fra 1819—30 en af Selskabets Præsidenter.

[2]) Frédéric de Coninck (1740—1811) var født i Haag, kom som ung Mand hertil og tog 1765 Borgerskab som Grosserer. Han blev en rig Mand i de for Handel og Søfart saa gode Tider og købte Dronninggaard 1781. Frederikslund var en mindre Gaard, som han lod bygge for sin ældste Søn.

[3]) Bone Falck Rønne (1764—1833) blev 1802 Sognepræst i Lyngby. Han var ligesom Drewsen Medlem af Landhusholdningsselskabets første Agerdyrkningskommission, og gjorde sig bekendt som landøkonomisk Forfatter samt ved sin Virksomhed for Fattigvæsenet.

[4]) „Landøkonomiske Tidender" udkom fra 1815—19 i 9 Bind, hvoraf de syv første blev udgivne af de Coninck, Rønne og J. C. Drewsen, de to sidste af Drewsen alene. — „Nye landøkonomiske Tidender" udkom 1819—25 i 6 Bind, de to førstudgivne af J. C. Drewsen, de fire sidste af Drewsen og J. Collin.

Professor *Olufsen*, der vistnok var en farlig Modstander ved sin Vittighed; men da Professoren kun havde denne paa sin Side, men derimod Sandhed og Erfaring var paa min, saa bragte jeg ham stærkt i Knibe og til stedsevarende Taushed hvad mig angik, hvorfor ogsaa den fra sit Embede afsatte og lidet agtede *G. L. Baden*, der naturligvis var paa *Olufsens* Side, skrev: „at *Olufsen* nær var bleven knust af en Møllesten!" Thi da eiede jeg ogsaa en Meelmølle.[1])

Medens jeg udgav „Landoeconomiske Tidender", oversatte jeg ogsaa *Thaers* store og fortræffelige Værk: „Grundsætninger for Landoeconomien", og for faae Aar siden skrev jeg endelig, ansporet dertil af Conferentsraad *Collin*, „Landoeconomiske Betragtninger".[2])

Dette Skrift denunceredes imidlertid formeligt til Rentekammeret som et Skrift, der var farligt at give Bondestanden ihænde. Dette var foranlediget ved at jeg, idet jeg omtalede Vexelbruget, havde nævnt Hoveriet som en af dets største Hindringer og havde sagt, at dette — som alt Andet, der i en mørk Tidsalder var paalistet eller paatvunget Bondestanden, — engang frivilligt eller tvunget maatte ophøre, og at Godseierne vilde engang nødes til selv at pløie deres Jorder, ligesom de priviligerede Stænder vilde tabe den lidet ærefulde Rettighed at lade Bondens Sønner *ene* værne om Landet. Jeg lo ad

[1]) Den som Statsøkonom, Agronom og Digter bekendte Professor Oluf Christian Olufsen (1764—1827), og den stridbare Landsdommer Gustav Ludvig Baden (1764—1840), der 1820 som Birkedommer i Hørsholm blev anklaget for Kassemangel og idømt et Aars Statsfængsel. I dette og senere fortsatte han Udgivelsen af sine mange historiske Arbejder.

[2]) Udkom 1834.

Denunciationen og nøiedes med at sige Vedkommende, at om jeg oplevede andet Oplag af min Bog, skulde jeg lade denne Sandhed trykke med store Bogstaver.[1]) Men det var naturligt, at nu var mit lille Skrift sat paa det sorte Brædt, og Forfatteren mistænkt. Jeg kan ogsaa vide, at det var denne Yttring, der foranledigede Commissarius kort før Stændernes Aabning at bede mig om „ei at opægge Bønderne mod Godseierne", hvilket jeg saameget lettere kunde love, som dette aldrig havde været min Hensigt.

Den af mine Efterkommere, der kunde ønske at kiende nærmere til mine landoeconomiske Meninger, vil, naar han blader i denne Tids landoeconomiske Skrifter, lære hvorledes de vare. Kun to Gange har jeg skrevet noget paa Tydsk, nemlig en Afhandling om Kløveren, som sendtes til et landoeconomisk Selskab i Wien, hvor den vandt Bifald og optoges i Selskabets Skrifter og en anden Gang en lille Afhandling, som jeg kaldte: „Ehrenrettung der dänischen Merinos" — nemlig Svar paa et Angreb paa disse — der indrykkedes i „Möglíner-Annalen", og vandt *Thaers* Bifald. I Aaret 1820 eller 1821 besøgte jeg *Thaer*[2]) og tilbragte hos ham nogle Dage, som han aldeles offrede mig og som vare mig høist behagelige.

Drewsens Meddelelser til Barfod om sit Forhold til Jonas Collin.

Collin var endnu kun 31 Aar, da han 1807 blev Bankcommissær ved Courantbanken. Det var som saa-

[1]) Andet Oplag udkom 1842.
[2]) Det var 1819 Drewsen besøgte Thaer i Möglin.

dan og vel i samme Aar, at *Drewsen* først gjorde hans Bekiendtskab. Strandmøllen gjorde nemlig et blaat Seddelpapir til Banken, mørkeblaat paa den ene Side og lyseblaat paa den anden. Det var et stygt Papir fuldt af Smeltfarve, saa at det brækkede som Glas, og Banken havde god Grund til at være misfornøiet med det; men den havde selv paabudt saadanne Egenskaber ved det, af hvilke de øvrige vare en uheldig, men nødvendig Følge. Saa kom *Drewsen* en Dag i Banken. *Collin* ytrede ham sin Misfornøielse med Papiret, og *Drewsen* søgte forgjæves at godtgiøre ham, at saalænge den ene Side skulde være mørk, den anden lys, vilde det aldrig kunne tilfredsstille endog blot billige Fordringer. „Da have vi dog netop for Øieblikket en meget smuk Papirprøve i Banken, hvorpaa den ene er ganske mørkeblaa og den anden endog heel hviid." — „Saa er det to sammenarbeidede Ark, og da løser Opgaven sig let." — „Nej, det er ikke." Og *Collin* gik ind for at hente Prøven. Den var af Strandmøllens *eget* Fabrik, og var ganske rigtig bleven til paa den af *Drewsen* forklarede Maade. Dette var den første Samtale, som *Drewsen* mindes at have havt med *Collin.* Siden kom de i mangfoldige Forholde til hinanden, navnlig som samtidige Præsidenter i Landhuusholdningsselskabet, og den gjensidige Anerkiendelse, der daglig fandt ny Næring kunde kun afføde et nært og fortroligt Forhold, saa meget mere som der var en Mængde Symphatier og Anskuelser navnlig om Forfatningsspørgsmaalet, de i Grunden delede.

Drewsen skriver egenhændig herom:

„„Saa vist det er, at *Collin* og jeg i vore Samtaler kom til Enighed om, at Danmarks rette Grændse var Eideren, saa vist er det, at vi — i det mindste saalænge vi stode paa den fortrolige Fod som da — aldrig forandrede Mening i saa Henseende. Om *Collin* sildigere skulde være kommen til en anden Anskuelse, kan jeg ikke vide, da vi, uden at den giensidige Velvillie var formindsket, langt

sieldnere saaes, som en Følge af, at *Collin* mere og mere levede i og for sin Familie, og lidt efter lidt kom i en høiere Kreds, hvorhen jeg hverken kunde eller vilde følge ham. Men ved enkelte Leiligheder, hvor vi traf sammen under fire Øine, sporede jeg, at Excellencen ikke ganske havde absorberet Democraten. Jeg troer ikke, at han nogensinde er gaaet tilbage, men det turde nok være, at han ikke har ganske fulgt med. Forresten er det vist, at da vi satte Danmarks Grændse ved Eideren, havde jeg aldrig, uden imellem os, hørt denne Tanke udtalt. Hos os var den opstaaet derved, at vi begge antoge, at Holstenerne i Hierterne var tydsksindede og ikke dansksindede, ligesom derved, at vi have [ladet] den holstenske Adel til Danmarks Skade beklæde Statens vigtigste Embeder. Desuden saae Holstenerne da med en Slags Ringeagt, som vi ansaae for ufortient, ned paa de Danske, og dette skabte ondt Blod." —

Hvad der ogsaa bidrog til at knytte *Collin* og *Drewsen* til hinanden, var deres jævnaldrende Børn, som hurtigt sluttede sig til hinanden. Det Collinske Huus var vel det, hvori *Drewsen* hyppigst kom. — — *Collin* red ofte ud til Strandmøllen om Lørdagen, blev der Søndagen over og var som hjemme der, ja, han laae der endog en heel Sommer med sin Familie. Dette Forhold vedvarede uforstyrret vel en tredive Aar. — — —[1])

VIII

Jeg maae nu gaae langt tilbage i Tiden, thi det gaar mig som alle vore Dages Forfattere af Memoirer: ei at kunne iagttage chronologisk Orden.

---

[1]) J. C. Drewsens yngste Stifbroder, daværende Auditør, senere Justitiarius i Kriminal- og Politiretten, Konferensraad Adolph Ludvig Drewsen (1803—85) blev 1826 gift med Geheimekonferensraad Jonas Collins Datter, Ingeborg Nicoline Collin (1804—77).

Det var i Aaret 1801, at de engelske Admiraler *Parker* og *Nelson* kom her med en Flaade for at tvinge Danmark til at fratræde den nordiske Alliance, hvis Basis var, at „frit Skib giver frit Gods" og som altsaa var ganske stilet mod Englands Politik. Da var det, at Landeværnet oprettedes og vandt almindeligt Bifald, fordi Danmark derved fik en Armée til, og som i Fredstid kostede intet, da Enhver vendte tilbage til egne Sysler.

Jeg erholdt min Faders Tilladelse til at indtræde som Officeer i dette Corps; men Freden sluttede kort efter Slaget den 2. April, og jeg kom kun til at paradere paa Gaden i min smukke Uniform; thi forstod vor General, *Waltersdorff*, sig just ikke meget paa at stride, hvilket 1807 syntes mig at godtgiøre, saa forstod han sig paa at pynte og det tilgavns.

Jeg kom nu i Exerceerskolen, lærte at exercere og commandere; men vi Landeværnsofficerer kunde ikke faae Lov at blive saa længe i Skolen som vi ønskede og behøvede, thi de andre Officerer saae paa os med Ærgrelse over, at vi saaledes pludseligt vare blevne deres Kammerater. Aar henrandt nu, hvori vi intet havde at bestille som Militaire, men 1807 kom, og Kiøbenhavn beleiredes. Den 2. Bataillon, hvorved jeg stod, commanderedes til Kiøbenhavn, og jeg var saaledes saa lykkelig ei at være med ved Kiøge.

Vi havde havt saa langvarig Fred, da Krigen nu udbrød, og vi vare saa visse paa, at i Kiøbenhavn var fuldkommen Sikkerhed, at jeg ei blot tog Kone

og Børn med mig til Kiøbenhavn, men at min Fader ogsaa sendte sin Kone og mine Halvsødskende derind.[1]) Den eneste Angst, jeg havde, — thi jeg troede, vi skulde forsvare os til det Yderste — var at vi skulde komme til at mangle Vand, da det var at forudsee, at Fienden vilde afskiære Vandrenderne, og jeg fyldte derfor alle de Kar og Flasker med Vand, som jeg kunde skrabe sammen. En eller to Dage efter at Englænderne vare landede, stode de allerede for Kiøbenhavn, og Communicationen var ganske afbrudt med Landet; men da man havde forsømt at afbrænde Forstæderne, saa skete nu flere Udfald for at hindre Fienden fra at sætte sig fast i disse, og da ved Svanemøllen var oprettet engelske Batterier, der vare til stor Hinder for vore Kanonbaades Operationer, saa besluttede *Peymann* at forsøge at tage disse Batterier.[2])

Der havde nemlig nogle Dage i Forveien fundet en Søefægtning Sted, hvori vor Marine haandhævede sin gamle Roes og drev den langt overlegne Fiende tilbage, men standsedes ved Batterierne ved Svanemøllen. Denne Søetræfning havde nær kostet mig Livet, som jeg kun ved mit skarpe Blik og hurtige Beslutning reddede. Jeg stod nemlig paa Kastelsvolden og saae paa Fægtningen. Lidt længere til høire Side af Kastelsporten, just der hvor Volden danner en Vinkel, stod *Peymann* med sin Stab. Om de engelske Bombeskibe vare blevne opmærksomme paa

[1]) J. C. Drewsen var 1807 30 Aar gammel og hans Hustru 29 Aar, de havde fem Børn, det yngste var født i Februar s. A.

[2]) Den gamle Generalmajor Henrik Ernst Peymann (1737—1823), som allerede 1798 var traadt ud af aktiv Tjeneste, blev i Foraaret 1807, da General H. C. Gedde blev syg, Højstbefalende over Kjøbenhavns Fæstning.

denne Klynge Officerer eller om det var et Tilfælde, veed jeg ikke. Men som jeg saae ud over Sundet, bemærkede jeg, at en Del Marinere, hvoraf Volden var besat, pludselig og som efter Aftale styrtede sig som een Mand hen under de store Træer, der staae paa den indvendige Side af Volden. Jeg begreb let, at de havde seet Noget over sig, og idet jeg løftede mit Blik, skimtede jeg en sort Plet over mit Hoved. Uden at betænke mig stytede jeg mig til venstre, just som et stort Stykke af en i Luften sprunget Bombe slog ned tæt ved min høire Side. Havde jeg kastet mig til denne, saa havde jeg været dræbt, men da jeg, som slagen af Lynild, havde kastet mig til Jorden, saa hørte jeg en Mariner sige om mig: „Der hat Gott verdamme mich Theewasser gekriegt!“ Men jeg reiste mig uskadt.

For nu at tage dette Batterie ved Svanemøllen udkommanderedes en Dag hele den mobile Magt, der laae i Kiøbenhavn, og navnlig ogsaa den Bataillon Landeværn, hvorved jeg stod. Vi opstilledes i Gothersgaden, og stode vel mere end en Time der. Denne Forhaling gav mig Leilighed til at giøre mig noget nærmere bekiendt med mine Kammeraters Stemning, og jeg vil ei nægte, at de Yttringer, jeg hørte, ikke lode mig haabe stor Daad, naar vi kom for Fienden. Hvad der var at faae i Kielderne af Brændeviin blev drukket af de Gemene, vel og af nogle Officerer; men jeg, som kun var en Melkedrikker og maaske da aldrig [havde] smagt Brændevin, maatte ganske fastende marchere ud af Byen, hvilket forresten aldeles ikke generede mig, der var saa vant

KAMMERRAADINDE OPHELIA DREWSEN, f. ROSING
Efter Maleri af Eckersberg.

til Jagten og dens Strabadser, fra hvilken jeg ofte, uden at have nydt det ringeste, eller i alt Fald kun havde delt Skoften med min Hest, usvækket og utrættet er om Aftenen kommen hjem.

Vor Bataillon kom dog ei i Ilden, men stod blot i Reserve ved Broen mellem Peblinge- og Sortesøe.

Da jeg mærkede, at Landværnet ei havde Udsigt til at blive brugt, og da Adskillige af dem, jeg levede med og som stode ved Livjægerne eller Herregaardsskytterne, ofte udkommanderedes og maalte sig med Fienden, og da man i Byen begyndte at tale ilde om Landværnet, saa blev den Tanke at vende hiem uden at have seet Fienden i Øinene mig utaalelig. Jeg gik derfor en Dag til Chefen for Livjægerne, *Holstein*,[1]) og bad ham, at jeg, naar Livjægerne atter udkommanderedes, maatte som Frivillig følge dem. Allerede samme Dags Aften besluttedes et Udfald til Classens Have for at omhugge Træerne og nedbrænde Bygningerne, da disse laae Kastellet for nær. Vi samledes da paa Trappen af det ene Palais paa Amalienborg og i Forsalen. Men som vi skulde marchere, indløb Efterretning om, at en Mariner var deserteret, og da Commandoen frygtede for, at Udfaldet var anmeldt for Fienden, saa contramanderedes det, men vi fik Ordre at møde næste Morgen Kl. 6. Min Kone, til hvem jeg intet havde sagt, mine Venner, navnlig *Rahbek*,[2]) som nu erfarede, at jeg vilde følge med Livjægerne

[1]) Major Frederik Conrad Holstein (1771—1853), Kammerjunker hos Kronprinsen, blev 1801 Chef for det nyoprettede Kongens Livjægerkorps. 1812 Oberst og Chef for Det kgl. Theater, 1828 Generalmajor, 1842 Afsked.

[2]) Knud Lyne Rahbek (1760—1830) var 1807 Kaptajn i Studenterkorpset.

i Classens Have, søgte forgiæves at holde mig tilbage. Jeg svarede *Rahbek*, at jeg havde givet mit Ord at møde og kunde altsaa ei med Ære blive borte. Han maatte erkiende Sandheden heraf, og har formodentlig sagt min Kone det samme.

Det er forresten mærkeligt, hvorledes en fix Ide kan binde sig til et Menneske. Jeg var paa det fuldkomneste overbeviist om, at jeg ikke vilde falde, men lige saa vis paa, at jeg vilde blive saaret, og det kom mig altid for, at det var en Arm eller et Been jeg skulde offre mit Fædreland.

Jeg gik tilsengs og sov sødt og roeligt, uden at jeg mindes at have drømt, indtil min Kone om Morgenen vaagnede mig og sagde, at nu var det Tid. Da bemærkede jeg, at jeg i Søvne havde svedt saa stærkt, at jeg nødtes til at skifte; men om denne Sved var Følgen af det varme Veir, eller om dog menneskelig Frygt og Tanken om imorgen, hvormed jeg naturlig indslumrede, har været Skyld heri, veed jeg i Sandhed ikke.

Frederik Bartholin,[1]) der var Overjæger og hos hvem vi boede,[2]) var nu parat, og vi fulgtes ad og vare hele Dagen Sidemænd. Jeg havde under min røde Surtout trukket min grønne Jagttrøie paa for ikke at være den eneste Røde blandt alle de Grønne,

---

[1]) Frederik Vilhelm Bartholin (1784—1829), Søn af Etatsraad Johan Bartholin Eichel til Aastrup, hørte til de Krese, der samledes paa Bakkehuset og Strandmøllen og var en søgt Selskabsmand. Som Ven af Sangeren Du Puy, der blev Lieutenant i Livjægerne 1807, blev han indviklet i dennes Affære med Prinsesse Charlotte Frederikke. Han blev 1811 Regimentskvartermester ved Kongens Regiment, 1813 Bogholder i Kbhvns. Brandforsikring og 1823 karakt. Kaptajn. — 1815 blev han gift med Elise Margrethe Cold (1794—1866), Datter af Geheimekonferensraad Christian Cold.

[2]) Paa Hjørnet af Boldhusgade og Admiralgade.

og da jeg var udmarcheret i en rød Mundering, som jeg uden for Porten trak af og gav min Kone, og efter Udfaldet marcherede grøn tilbage, saa udbredtes Rygtet i Byen, at jeg var falden, fordi jeg imellem de Andre var bleven ubemærket.

Da vi marcherede ind i Classens Have, var *Bartholin* og jeg i den forreste Jægerkiede. Efter at vi vare komne over en bred Grav, saae vi de første Englændere opstillede ved en Bygning, der laae midt i Haven, og da de havde hele Udseendet som den danske Livvagt, saa spurgte jeg *Bartholin,* om dette var Englændere, og da han bejaede dette, sendte jeg dem min første Kugle. Jeg var den Tid saa god en Skytte, at jeg skiød Ænder i Stranden med Kugle-Riflen og at jeg baade har skudt Krager og Musvaager dermed. Det var altsaa ikke muligt for mig at skyde feil paa ei langt Hold af et Menneske. Ogsaa saae jeg den, jeg sigtede paa, at falde. Skiæbnen vilde mig desuden saa godt, at der, hvor vi tilsidst toge Plads, var et Piletræ afhugget just i den Høide, at jeg derpaa kunde lægge min Riffel og giøre mit Skud saa meget sikkrere.

Hvad der passerede i Classens Have, var jo ei egentlig andet end en Forposttræfning, thi intet Angreb med Bajonetten fandt Sted, og det Hele indskrænkede sig til en Fusillade, der varede i 3 Timer. Imidlertid nedbrændtes Bygningerne bag os. Englænderne havde trukket sig tilbage til et vist Punkt, hvor de dækkede sig i Grøfter, bag Hække og Bygninger og derfra sendte os deres Kugler. En stakkels Diævel, der kom, jeg veed ei fra hvil-

ket Smuthul og vilde over til sine Landsmænd, maatte falde for en Kugle, som jeg just i det Øieblik fik nedstødt i min Bøsse. „Bravo!“ sagde *Holstein*, som i det Øieblik stod ved min Side og saae Skuddet.

Efter tre Timers Fægtning fik vi Ordre at trække os tilbage, og det syntes og at være høi Tid, thi Englænderne rykkede frem med Magt, og deres Artillerie begyndte godt at spille og havde nedlagt langt flere end Tilfældet var, om de ei for det meste havde skudt for høit, thi Træernes Grene faldt ned omkring os, og vi stode som i en stærk Regn af Blade. Det var et af disse høie Skud, der langt bag vor Linie saarede General *Peymann* i Foden.

Da jeg havde været i den forreste Kiede ved Angrebet, blev jeg ved Retiraden i den bagerste, der skulde dække de Andres Retirade. Men da vi nu og fik Ordre til at trække os tilbage og altsaa ei længere kunde kiæmpe, saa kom Englænderne frem og sendte os en Hagel af Kugler. Den brede Grav, hvorom jeg har talt, laae bag os og skulde overspringes. Mange Gange havde jeg paa Jagten giort ligesaa store Spring, men denne Gang sprang jeg slet og var ved at styrte i Vandet, hvormed Graven var fyldt, da i det samme *Bartholin* hurtigt rækkede mig Haanden.

Jeg maa nu fortælle en lille Begivenhed, som i Grunden giør mig Skam, thi saa meget Modet hædrer Manden, saa lidet fortiener Overmodet Roes, og jeg var Ægtefælle og Fader! I det Øieblik jeg

var kommen over Grøften, savnede jeg den lange grønne Fieder, som Landeværnsofficererne bar. Jeg havde nemlig lagt den i Græsset, hvor jeg sidst stod, fordi den generede mig. „Jeg vil hente min Fieder", sagde jeg til *Bartholin*, „den skal de ikke have". „Er Du gal," sagde han, „lad den ligge." Uden at høre videre paa ham, sprang jeg over Grøften og løb hen og tog den. Naturligvis blev der sendt mig Kugler, men de traf ikke, og kort derefter stod jeg atter hos *Bartholin*, der havde været ædelmodig nok til at vente paa mig. Men nu sprang vi ogsaa afsted omtrent som Hiorten springer, naar den hører Hundene bag sig. Siden fik vi Ordre til at lægge os ned, thi nu aabnede Kastellet sin Ild for at dække vor Retirade; og for at Kuglerne skulde slaae [ned] mellem Englænderne, maatte de sendes saa lavt, at man frygtede for at giøre os Skade. Det var i Sandhed en herlig Musik at høre Kuglerne brøle over vore Hoveder, udskudte af svære Kanoner![1])

Da de øvrige Tropper vare inde ad Porten, fik ogsaa vi Ordre at trække os tilbage, og saaledes endte denne Dag, der var den blodigste under Beleiringen, thi vi havde, om jeg erindrer ret 80 à 100 Saarede og Døde, og dog var kun Livjægerne, Herregaardsskytterne, een Bataillon Infanterie og eet Compagnie af Garden i Ilden. Men Kanonbaadene, der dækkede vor Flanke, havde og en Del Døde

[1]) Det fortælles, at Drewsen for at kunne benytte Major Holsteins Tilladelse til at deltage i Livjægernes Udfald meldte sig febersyg hos sin Bataillonschef Schrødersee. Da denne fik det at vide og man sagde, at Drewsen jo var syg, svarede Schrødersee: „Naa, maaske er det hans Maade at fantasere paa."

og Saarede. Siden har jeg talt med Bønder, som af Englænderne vare blevne reqvirerede til at transportere de Saarede, og de have sagt mig, at et langt større Antal Englændere vare faldne. De Døde begravede de strax omkring i Haverne.[1])

En eller to Dage efter at dette Udfald havde fundet Sted, begyndte Bombardementet.[2]) Jeg havde netop forladt min Kone for at begive mig til Volden, da jeg ved Gammelstrand hørte den første Bombe falde. Jeg ilede til Volden, thi det Compagnie jeg som Premier-Lieutenant commanderede, havde Ordre, naar noget forefaldt, at møde paa Volden ved Nørreport og dernæst at opstille sig i den saakaldte Kirsebærgang ved Nørreport. Snart var og tre Compagnier, som jeg som ældste Officer commanderede, der opstillede. Det blev snart mørkt, og vi havde nu et i Sandhed majestætisk Skue. Bomberne med deres brændende Rør saae ud som Stjerner, Brandraketterne, der som gloende Slanger skiøde sig frem i Luften, og i Baggrunden Byen, der snart paa flere Steder tog Ild. Imidlertid bliver man dog tilsidst kied selv af et Bombardement, og saaledes gik det ogsaa mine Landværnskarle, som jeg tilsidst havde ondt ved at holde vaagne, og det uagtet Bomber og Brandraketter, naar de faldt for tidlig, ofte giæstede os, og jeg giorde opmærksom paa, at naar de holdt Øie med dem, kunde de undgaaes, men at derimod den, der sov, let kunde komme til at sove den evige Søvn.

[1]) Den omtalte Træfning fandt Sted Mandag d. 31. August og var det femte Udfald fra Kbhvn. Tabet paa den Dag var i Følge Ræder, Krigs- og Politiske Historie: 20 Døde og 82 Saarede.

[2]) Bombardementet begyndte d. 2. September Kl. $7^1/_4$ Aften.

Midt om Natten sendte jeg min Tiener hiem for at sige min Kone, at jeg levede, og for at erfare, hvorledes det gik hende og Børnene, og til min store Forundring erfarede jeg da, at de vare borte Allesammen. Om Morgenen, da vi fik Lov at gaae hiem, opdagede jeg dem da sammentrængte med mange Flere i en lille Kielderstue, hvorhen min Kone var tyet, fordi hun her troede sig sikkrere.

Første Nats Beskydning havde lært mig, at i Byen var ei Sikkerhed for dem, og da *Rahbek* havde sagt mig, at om Byen skulde blive bombarderet, saa vilde han kunne skaffe mig en bombefrie Plads til Mine, saa besluttede jeg at søge ham. Men hans Post var paa Studiigaarden, og denne, der laae nær ved Frue-Taarn, som var det, hvortil Bomber og Brandraketter sigtede, var farlig at besøge. Men hvorhen gaaer man ei for Kones og Børns Skyld? Jeg begav mig derfor strax paa Veien, men jo længere frem, jo værre. Jeg maatte nu springe i en Kielderhals for muligt at dække mig mod en Bombe, som var nærved at springe. Hvor intet Skiul var, maatte jeg, indtil Bomben var sprungen, kaste mig paa Maven hen ad Stenbroen, og naar da Bomben sprang, overøstes jeg af Jord, medens Brostenene kastedes til alle Sider. Blod, som laae levret paa Stenene, viste mig, at der, hvor jeg nu var, var ei godt at være. Men Gud bevarede mig, og jeg naaede uskadt til Studiigaarden, hvor jeg ogsaa fandt *Rahbek*.

Jeg sagde ham, hvorfor jeg kom, og han sagde,

at det var i Kielderen af det afbrændte Christiansborgs Slot, at Etatsraad *Hansen* havde tilbudet Plads.[1]) Han førte mig om og viiste mig, hvad Studiigaarden allerede havde lidt. Jeg erindrer ei Antallet paa de Bomber, der havde truffet den, men det var ei faa, og dog havde Studenterne formaaet at slukke Ilden, der flere Gange havde tændt. Just idet vi talede, kom en Bombe styrtende ind i Stuen ved Siden af os. Vi kastede os til Jorden, indtil den var sprungen, og reiste os alle uskadte, men overøste af Kalk og Murbrokker. Den tændte, men Ilden var snart slukket.

Jeg søgte nu *Hansen,* der og viiste mig den Tieneste at følge mig til Slottets Ruiner; men hvor kun Vægge stode, hvor intet Vindue, ingen Dør fandtes, var det umuligt at boe. Jeg maatte altsaa tænke paa andre Midler og var den Første, der undfangede Ideen om at flytte mine Kiære til Amager, men hvorledes skulde jeg faae det Nødvendigste transporteret derud? Dog og i den Henseende fandt jeg paa Udvei. Som sagt troede jeg, at Kiøbenhavn vilde giøre den alvorligste Modstand. Jeg forestillede mig, at kun Hungersnød kunde bringe os til at kapitulere. Jeg var derfor en Dag gaaet til Politimesteren Etatsraad *Haagen*[2]) og havde sagt ham, at jeg havde nogle hundrede Tønder Sæd liggende i Kiøbenhavn, hvilke jeg til-

[1]) Arkitekten, Etatsraad Chr. Fr. Hansen (1756—1845), havde det ved Branden 1794 ødelagte Christiansborg under Opbygning.

[2]) Etatsraad Hans Haagen (1754—1815), der 1800 blev Politimester i Kbhvn., viste sig under de meget vanskelige Forhold under Belejringen og Krigen Stillingen fuldstændig voxen. Han tog sin Afsked 1809 og blev Generalauditør i Søetaten.

bød at give til Byens Proviantering, kun med den Betingelse, at de ei maatte uden Nød bruges, thi tilføiede jeg; jeg er ikke formuende. Jeg gav Politimesteren en skriftlig Erklæring, der, kunde jeg see, behagede ham meget.

I min Nød for at faae en Vogn til at transportere Senge og Sengeklæder faldt denne Forhandling med Politimesteren mig ind, og jeg besluttede at henvende mig til ham med Bøn om Hielp. Saasnart han hørte, hvad jeg ønskede, vinkede han ad en Politibetient og sagde ham: „Følg med Lieutenanten, tag den første Arbeidsvogn Du møder paa Gaden, befal Kudsken at tage Læs paa for Lieutenanten og at transportere det til Amager.“ Saadant skete, og jeg indlogerede min Familie i det første Huus paa høire Haand uden for Bommen, da jeg hændelsesvis en Nat, jeg havde Piquetvagten paa Amager, var bleven bekiendt med dets Eier.

Jeg gik nu til Byen igien, og fik min Stifmoder og mine Sødskende ligeledes transporterede, og disse kom til at boe ved Siden af os.

Om Dagen mellem 2den og 3die Bombardementsnat havde jeg, overvældet af Træthed, just kastet mig paa min Feltseng, der stod i mit Telt i Philosophgangen — thi der stod vor Leier — hvorfra jeg kunde see hen ad hele dens Længde, da jeg saae en fjern Skildvagt pludselig kaste sig til Jorden. Uden at tøve et Øieblik kastede jeg mig ud af min Seng ned paa Jorden. I dette Øieblik passerede en Granat langs ad Philosophgangen, slog

nogle Gange ned, tørnede mod Hiørnehuset af nye Kongensgade, og idet den dannede en Vinkel, tørnede den mod Stenbroen, hvor over man fra denne Gade gaaer ind i Philosophgangen, slog — som endnu kan sees — et Stykke ud af Broens Side for neden og faldt i den dybe Grøft, hvor den i Vandet slukkedes og snart blev opdragen.

Jeg kom saaledes ikke til at sove og gik den 3die Nat uden mindste Søvn imøde. At vaage to Nætter og Dage gaaer endnu an, men i det tredie Døgn er Søvnen næsten uimodstaaelig. Ogsaa var jeg den tredie Nat saa udmattet, at naar jeg lænede mig til et Træe, faldt jeg i Søvn og vaagnede kun ved, at Knæerne bukkede sig under mig. Da jeg henimod Morgenen blev afløst, tyede jeg derfor strax ud til min Familie paa Amager, og jeg gik derud saaledes i Søvne, at jeg ikke saae, at vort Frue-Taarn brændte, og blev derfor ei lidt forundret ved at savne det om Morgenen.

Den tredie Bombardementsnat var i Sandhed frygtelig. I Linie med Halmtorvet havde Englænderne et Bombebatterie af 12 Morterer, der brugtes saa flittigt, at intet Øieblik forløb uden at vi saa Bomber og Raketter over vore Hoveder. Tømmerpladserne vare skudte i Brand, og da det blæste stærkt, fløi store Gløder ind over Volden, og vor Leier var nær gaaet op i Flammer. Hvad Angst og Jammer og Ødelæggelse saae jeg i denne Nat! Især er endnu Erindringen levende hos mig om den rædselsfulde Angst, hvoraf et gammelagtigt Fruentimmer var besat, der vilde til Christians-

havn, men ei vovede at passere Langebroe, som hun med rette ansaae for farlig. Medlidenhed drev mig til at følge hende, indtil hun var i Sikkerhed. Jeg saae Nakken slaaes af to unge Fruentimmer, jeg saae Indvoldene vælte ud af en Borger, som en Bombe traf; jeg saa en Bombe falde paa en Artillerist, der sov og at splitte ham saaledes ad, at man kun paa Stænger, som man stak under hans Levninger, kunde bære dem bort. Tilsidst brød man sig ei mere om saadanne Begivenheder, men dog farer det endnu igiennem mig, naar jeg tænker paa, at jeg stod paa Volden og saae, at en fiendtlig Kugle fra Pesthuus-Batteriet dræbte og haardt saarede 5 eller 6 Livjægere paa de afbrændte Tømmerpladser, blandt hvilke *Drestrup*, som vi i flere Aar saae i Kiøbenhavn paa to Træbeen.

Under al denne Tummel saaes ei noget til vore Befalingsmænd. *Peymann* var saaret. General *Bilefeldt* (saaledes troer jeg Næstkommanderende hed) saae jeg aldrig.[1]) Den tredie, *Flemming*,[2]) passerede en af Nætterne langs ad Volden, men han befattede sig ei med Jorden, da det, der foruroligede ham, var i Høiden, nemlig Bomberne. Han var bleg, og hans Gang var vaklende. Jeg taler ei om vor, Landværnets Commendeur, General

[1]) Generalmajor Carl Friederich Bielefeldt (1752—1825) kom først den 13. August fra Holsten til Kbhvn. som Næstkommanderende i Overkommandoen. Det siges ogsaa andetsteds, at den offentlige Stemning ikke var ham gunstig og at han ikke var tilstede ved Udfaldene; men et Par Dage efter sin Ankomst styrtede han med Hesten og kom haardt til Skade. Alligevel maatte han den 10. Septbr. overtage Kommandoen, da Peymann blev syg.

[2]) Der menes Generalmajor Jens Zeuthen Lemming (1744—1825), Chef for det i høj Grad insubordinerede hvervede Marineregiment, og Brigadechef. Han fik allerede sin Afsked i November s. A.

Waltersdorff, thi til ham har jeg aldeles intet seet.[1])

Derimod kom den hæderværdige Biskop *Balle* til os og stræbte med Religionens og Pligtens Stemme at forberede og styrke os, og da han maaske bemærkede, at jeg viiste ham mere Opmærksomhed end Andre, saa indlod han sig ofte med mig, og endskiønt jeg følte, at jeg, uden al Paamindelse, vilde giøre, hvad der paalaae mig, kunde jeg dog ei andet end høre paa ham med Agtelse og Ærbødighed, da han stod for mig som en sand Apostel.

Jeg var den Første, der, efter at Portene vare gienaabnede, passerede Strandveien, da min Bataillonschef, Kammerherre *Schrødersee*,[2]) tillod mig at ile hiem for at see, hvordan Alt stod til der; og jeg brugte mine Been saa godt, at jeg i mindre end $1^1/_2$ Time indtraf paa Strandmøllen til stor Glæde for min Fader. Da jeg nogen Tid efter igien maatte til Byen for at giøre Tieneste, var nogle Piecer, der handlede om Beleiringen, udkomne. Da jeg havde som Frivillig været i Classens Have med Livjægerne, havde den ene For-

[1]) Generalmajor Ernst Frederik Waltersdorff (1755—1820) blev, efter at have taget sin Afsked som Generalguvernør i Vestindien 1795, Direktør for Generalpostamtet og 1801 Chef for nordre Landeværnsbataillon. 1807 fik han, Admiral Lütken og Major Kirchhoff det Hverv at forhandle med Englænderne om Flaadens Udlevering og at underskrive Kapitulationen. Han maatte sone Frederik VIs Fraværelse fra Byen, blev arresteret, anklaget, dømt og frikendt. Overkrigskommissionen udtalte ogsaa, at han ikke havde vist tilbørlig Konduite ved Udfaldene, hvilket bekræfter Drewsens Ord. Waltersdorff var senere som Diplomat og Gesandt i Paris mere paa sin Plads end som Militær.

[2]) Den bekendte Hofmand, Overfører ved Drabantkorpset, Oberst, Kammerherre, Lorents Schrødersee (1749—1829) var under Krigen Bataillonskommandør ved nordre sjællandske Landeværns-Regiment, fik Afsked 1809 og 1816 Generalmajors Karakter.

fatter paa Prosa, den anden paa Vers,[1]) derfor hæderlig nævnet mig. Dette vakte maaske Misundelse hos en og anden af mine Kammerater, og en af dem sagde mig, som jeg syntes lidt spidst, at jeg nu var den første Landværnsmand, som den eneste, der var bleven offentlig roest. Istedetfor at føle mig krænket, svarede jeg, at jeg blot havde havt det Held at faae en god Ide, og at jeg var vis paa, at enhver af mine Kammerater vilde, naar Tanken havde opstaaet hos ham, giort det samme som jeg. Jeg stod siden bestandig godt med mine Kammerater, og just den her omtalte Officeer valgte mig til sin Secondant, da han troede sig fornærmet af en anden Officeer, og det var maaske ved min Mellemkomst, at en Duel blev afværget.[2]) —

Hvor ofte har jeg ikke ved at tænke tilbage paa denne Periode af mit Liv, maattet sige mig selv: hvilket underligt, med sin Stilling utilfreds, Væsen er dog Mennesket, og hvilke lønlige, det selv næsten ubevidste, Ønsker slumrer ei i dets Barm! Jeg, der var tilfreds i min huuslige Stilling, der var Fader til fem vakkre Børn, der havde mit Udkomme, der nu var vant til og havde intet imod mine Forretninger, *jeg* — gik i nogle Uger efter

[1]) F. Ex. i N. T. Bruuns store Digt: „Danmark i September 1807" Kbhvn. 1807 S. 20:

— — Vi Landeværnets Drewsen jo har kiendt,
som hvor de største Farer monne true,
med Kongens kiække Jægere drog ud,
og, anbefalende til Naadens Gud
sin Hustrue, sine Børn, var overtydet,
at hvis han skulde segne i sit Blod,
var de ei uden Hielp, han efterlod. – — —

[2]) En Del af J. C. Drewsens ovenstaaende Beretning om Kbhvn.s Belejring 1807 er trykt i Hist. Medd. om Kbhvn. I.

Beleiringen om som en Drømmer, ækledes ved mine Forretninger, som jeg ei kunde tage fat paa, og længtes kun efter den Tilstand, jeg havde været i under Beleiringen! Hvorledes kan da en gammel Soldat, der er gaaet fra Seir til Seir, vende tilbage til sine oprindelige Sysler og blive en god Borger? Der er for visse Caracterer noget usigeligt tillokkende i at lege med Livet; i den exalterede Tilstand, hvori Krigen hensætter Manden, naar ei Frygt for Død eller Saar plager ham, og naar han erindrer, at det er for Fødelandet han kiemper, bliver et saadant Menneskes Tilstand i Sandhed poetisk. Ikke heller kunde jeg bare mig for at tage Deel i de smaa Skiærmydsler, som ikke saa sieldent da fandt Sted her i Sundet.

Blandt andre Steder var jeg en Dag nærværende ved et Forsøg, som en engelsk Brig giorde paa at gientage 3 Skibe, som vore Kapere om Natten havde hentet ud af en Convoi. Disse Skibe løbe paa Grund under Smidstrup eller rettere sagt ankrede Landet saa nær muligt, og Englænderne satte da Barkasser ud for at besætte dem. Dansk Infanterie og tilsidst Artillerie kom da ned til Kysten, og jeg kom da ogsaa med en svær Riffel, der skiød ypperligt og førte en urimelig stor Kugle. Militairet kiendte mig, og jeg var altid vel modtaget. I Smidstrup boede da Digteren *Thomas Thaarup*[1]), just uden for hvis Huus og Have et af Ski-

[1]) Den i hine Tider saa højt agtede Digter Thomas Thaarup (1749—1821) havde 1794 taget sin Afsked som Lærer ved Søkadetakademiet og 1800 fra sin Stilling som Medlem af Theaterdirektionen. Han levede derefter paa sin Gaard Sophiehøj i Smidstrup, Hørsholm Sogn, som han havde købt 1796.

bene havde ankret. Da den engelske Brig nærmede sig Landet stærkt og det var at forudsee, at en Canonade vilde finde Sted, var han just ved at forlade Hiemmet, som jeg kom. Da han saae mig væbnet, og jeg sagde ham, at jeg agtede at sende Englænderne et Par Kugler, om de ei dreiede af, saa spurgte han mig, og jeg vil ei sige uden Grund: „Hvad siger Deres Kone til disse Ridderstreger?“ Men jeg svarede ham med et Fragment af et af hans egne Digte:

„O! lader Europa erkiende,
At ingen sig holder til Kampen for god,
Men hver til at flye for sin Fiende!“

Men Barkasserne kom ikke rigtig paa Skud, og da Lieutenant *Ewald*,[1]) der commanderede Artilleriet, ramte en af Barkasserne, saa dreiede de af og fik ikke vore Skibe.

Jeg havde ellers nær betalt denne Tour dyrt nok, thi en af de Kanonkugler, der kom i Land, slog saa nær i Jorden ved min Hest, som jeg havde bundet bag en lille Bakke ved et Træ, at den ganske forskrækket rev sig løs, rendte hiem og lod sin Herre vandre bag efter. Forresten vækkede dette ingen Angst paa Strandmøllen, thi da jeg den Tid gik meget paa Jagt, saa pleiede jeg, naar jeg uventet kom til noget Vildt, som jeg vilde liste mig paa og jeg ikke i en Hast fandt noget, hvorved jeg kunde binde Hesten, at give den et Rap af Pidsken, hvilket den forstod saa godt,

[1]) Den senere saa bekendte Chef for Christian VIIIs Adjutantstab, Generalmajor, Kammerherre Carl Ewald (1789—1866).

at den strax løb hiem og stillede sig ved Stalddøren.

Landværnet fik nu en ny Organisation saaledes, at 2 Batailloner deraf annecteredes et Regiment; men da al Udsigt til en Landkrig var forsvunden og jeg desuden var kied af at staae ved Landværnet, der ingen Agtelse mere nød, saa bad jeg Kongen om min Afsked. Først blev han vred og svarede kort, at jeg kunde gierne faae min Afsked. Men da jeg sagde ham, at det ei var mit Øiemed, hvis der blev mindste Udsigt til en Landkrig, at unddrage mig fra mit Fødelands Forsvar, og at jeg da kun bad om at maatte indtræde i Livjæger- eller Skyttecorpset, saa fik han bedre Tanker om mig, og spurgte om han ikke kunde giøre mig en Tieneste; men da jeg herpaa svarede, at jeg behøvede og ønskede Intet uden Hans Majestæts Naade, blev han atter stødt og bukkede for mig. Saa besynderlige ere selv de bedste Konger. Min Uegennyttighed burde, synes mig, snarere have behaget end mishaget. Siden havde han maaske hørt noget om mig, der behagede ham, og han lod General *Bülow* tilbyde mig et Compagnie; men jeg blev ved at bede om min Afsked, som jeg da og fik, jeg tør næppe sige i Naade, thi mit Navn stod midt imellem Navnene af en heel Mængde Landværns-Officerers, hvoraf vist den større Deel aldeles ikke havde anholdt om Afsked, hvorfor Publicum ansaae dem som halvt casserede.

Saaledes endte min militaire Bane.

Af Drewsens Meddelelser til Barfod:

En Dag i Sommeren 1812 sidder *Drewsen* paa sin Bænk uden for Strandmøllen, da *L. F. Brock*, dengang Adjutant hos *Frederik Christian*, senere Oberst,[1]) kommer til ham, fortæller ham, at man med det allerførste ventede en Krigserklæring fra Sverige, men at denne dog endnu ikke var udfærdiget, og at der altsaa endnu var god Leilighed for *Drewsens* Patriotisme til at gøre Fædrelandet en væsentlig Tjeneste, hvis han vilde gaae over til Sverige for at udforske, om det svenske Anfald gjaldt Norge, Danmark eller Holsteen.[2]) Paa *Brocks* indstændige Opfordringer var *Drewsen* langt fra at være uvillig hertil, men han vilde for Følgernes Skyld dog gjerne, hvis han f. Ex. skulde blive fængslet paa Touren, forsikre sig om, at Anmodningen havde et højere Udspring end Prindsens ham ubekjendte Adjutant. Han gik derfor til *Bülow*, Kongens General-Adjutant, der efter en Samtale med Kongen underrettede ham om, at det vilde være Kongen kjært, hvis han vilde paatage sig det omhandlede Ærinde, men det gjaldt om hurtig, rask og forsigtig Handlen. I Kiøbenhavn maatte han ikke tage Pas til Sverige for at Ingen skulde mærke Uraad, men man skulde hos Politidirecteuren, som ikke engang selv maatte vide til hvem de vare, erholde et Par Pas-Blanketter udleverede, som man hemmelig skulde tilstille ham, og som han saa selv skulde udfylde, den

[1]) Major Ludvig Frederik Brock (1774—1853), Overadjutant ved Generalstaben. Han ledsagede 1813 Prins Christian Frederik (Chr. VIII) til Norge og var dennes intimeste Raadgiver. Han tog Afsked 1824 og blev Toldinspektør i Randers. Da han blev fuldstændig blind, trak han sig tilbage 1829, men var dog Stænderdeputeret for Randers 1834 og 1838 Byens første Raadmand.

[2]) Frederik VI interesserede sig i høj Grad for sit Efterretningsvæsen. Især var Sverige oversvømmet af hans Spejdere, baade Mænd og Kvinder, som indhentede og indsendte Oplysninger om alle Forhold til Kongen gennem Generaladjutant Bülow. Hovedmanden for dette Spionvæsen var Oberstlieutenant Tscherning paa Frederiksværk, der havde organiseret en hel Stab, hvormed han opererede i Sverige; i denne træffer man Mænd som Rasmus Nyerup, Rasmus Rask, Chr. Molbech, Hans Puggaard o. m. a. Drewsens Navn kan nu tilføjes. Kongen benyttede vel en Del af de indsendte Meddelelser, men de fleste af disse hvilede paa løse Rygter og Folkesnak.

ene for sig selv, den anden for sin Tjener. — — Drewsen turde dog ikke give sig af med at efterskrive Passkriverens Navn, saa lidt som han turde gaae ind paa nogen anden af Politimesterens Lærdomme, men valgte at tage over Helsingør for der at faae sig et lovformeligt Pas udfærdiget. For en Sikkerheds Skyld lod han sin Svigerfader meddele sig Caution. Men netop denne Forsigtighed vakte Mistanke hos Helsingøers Politimester, der ikke kjendte ham personlig, ei heller *Rosings* Haandskrift, men fandt det paafaldende, at den større Eiendomsbesidder var gaaet til en anden om Caution. Til Lykke kunde han dog godtgjøre sin Identitet osv., og slap saaledes for Arrest, samt modtog de forlangte Passer. Over Helsingborg gik han nu til den store skaanske Papirfabrik Klippan, hvorhen han som Papirmager let kunde skaffe sig Ærinde. Derfra drog han videre om i Landet, men kunde naturligvis Intet udforske, deels fordi der endnu slet ikke var tænkt paa noget Angreb paa den danske Stat, deels fordi han naturligvis ikke kunde fremkomme med noget directe Spørgsmaal og allermindst havde faaet dem besvaret af dem, der havde vidst noget, hvis der overhovedet havde været Noget at vide. Engang troede han dog halvveis at have listet sig nærmere ind paa Texten, men Resultatet af Samtalen blev: „det är icke många karlar, som veta om den hemligheten, och dessa äro frimurare.“ Han hørte dog stundom tale om en afgjort Ulyst til at fordybe sig i Norges Klippekløfter, og Totalindtrykket, han troede at have modtaget, var det, at hvis man i Sverige overhovedet forberedte sig paa Noget, da var det snarest at erobre Norge i Holsten. — Over Landskrona vendte han saa hjem. Han tog sig her en Baad, men just da spurgte en Svensker ham, om han vilde over endnu i Aften og med hvem? Han nævnte Baadførerens Navn. „Kunde ikke Herren blive til i morgen? Det er saa silde nu, og det er ingen brav Mand, han.“ Men *Drewsen* kunde ikke blive. Da han dog nu havde faaet Mistanke om,

at han havde givet sig i Kast med et Menneske, der kunde tillade sig Allehaande, gav han sin Tjener et Vink og paabød ham at være aarvaagen. Og Herre og Tjener sad hver i sin Ende af Baaden, og næppe var de vel kommen ud paa Søen, før den sidste gav sig til at snorksove. *Drewsen* gav sig da til under hele Seiladsen at synge den ene Vise lystigere end den anden, medens han af og til legede med sin Lommekniv.

Han kom lykkelig hjem, og aflagte først en skriftlig og siden en mundtlig Rapport til *Bülow*, men fandt ingen Tiltro, saa meget mindre som Lieutenant *Schwarz*[1]) paa en lignende Excurs troede at være kommen til samme Resultat som Regjeringen, nemlig at man i Sverige tilsigtede et Angreb paa Norge. — —

IX

Jeg kommer nu til at tale om min Virken som Papirmager.

Det var i Aaret 1810, at min Fader døde og at jeg blev Eier af Strandmøllen. Jeg tiltraadte den under heel ugunstige Udsigter for mig, thi min Fader havde, mig uafvidende og vist bragt dertil af min Stedmoder, forandret sit Testamente, saaledes at jeg, istedet for 16000 Specier, som var hans første Bestemmelse og som vare liig 20000 Rdlr. d. Courant, nu maatte betale 60000 Rdlr. d. C. Vel var Coursen allerede den Gang saa forværret, at jeg egentlig dog kun kom til at betale 16000

[1]) Lieutenant Frederik Schwarz, Søn af kgl. Skuespiller Schwarz, var juridisk Kandidat og Adjutant ved Prins Christian Frederiks Regiment. Han var i Norge Prinsens meget muntre Selskabsbroder. Han fik Afsked som Oberstlieutenant 1835, blev Postmester i Flensborg og døde sindssyg 1843, 59 Aar gammel.

Specier, men dette var blot et uforudseet Tilfælde, og at Meningen var at jeg skulde betale i det mindste den dobbelte Pris, saaes deraf, at min Faders Testamente bestemte, at jeg i intet Tilfælde, altsaa ei heller om Coursen havde været pari, maatte faae Strandmøllen for mindre end 40000 d. C., der vare lige med 32000 Specier.

Ikke troer jeg, at min Fader herved har giort noget, som kan falde ham til Last, thi jeg erkiender fuldkommen, dels at en Fader, naar han testamenterer et Barn sin Eiendom, har fuldkommen Ret til at bestemme hvad dette Barn derfor skal give, dels kan jeg godt begribe, at Tanken om hans Kones Fremtid og om den af hans fire tildels smaae Børn, har berettiget ham til denne Forandring, og jeg har ei heller nogensinde doleret over andet end at det holdtes hemmeligt for mig.

Men levende erindrer jeg, at da min anden Kones Fader,[1]) der var nærværende ved min Faders Død, leverede mig Testamentet med de Ord: „Der er Knuder i din Faders Testamente," var jeg, der sad og skrev Breve, og som ikke havde mindste Anelse om, at noget Saadant var foregaaet, nær falden af Stolen, thi Stuen gik rundt med mig, da jeg ei vidste hvad der stod i Testamentet. Min første Tanke var ogsaa strax at sælge Alt, da jeg ei troede, en Mand kunde finde Udkomme ved Strandmøllen. Men just ved min Faders Død begyndte den Periode,

[1]) Silke- og Klædekræmmer, Kaptajn i det borgerlige Infanteri Hans Richter (1777—1822), gift 1° med Andrea Wilhelmine Schack (1781—1810), og 2° med Lovise Klüm (1776—1843). Han var Drewsens Forretnings- og Omgangsven.

JOH. CHR. DREWSEN
(33 Aar gl.)
Efter Miniatur-Maleri af Hornemann.

hvorved alle Varer som Følge af vore Sedlers Miscredit tog overordentlig Faveur, og hvad Skiæbnen paa den ene Side havde giort imod mig, giorde den paa den anden Side for mig i Papirets overordentlige Stigen.

Men min Forlegenhed var i det første Øieblik overordentlig, jeg skulde betale 60000 Rdlr. og hvorfra skulde jeg tage dem? Min Stedmoder havde maaske ladet en Capital blevet staaende, naar jeg havde bedet derom, men hun tilbød den ei, thi vi vare nu komne paa fiendtlig Fod, og heller end at bede om den havde jeg laant den til høie Renter. Da hændte det, at jeg blev bekiendt med daværende Bankdirecteur *J. Collin*. I min Nød henvendte jeg mig til ham, fortalte ham min Forlegenhed og bad ham skaffe mig 40000 Rdlr. af Deposito-Kassen imod 1ste Prioritet i Strandmøllen. Ved hans Indflydelse erholdt jeg dem, blev saaledes for en stor Deel reven ud af min Forlegenhed, og jeg har siden den Tid næret sande Følelser af Venskab for ham.

Men 20000 Rdlr. skulde endnu skaffes tilveie, og jeg eiede kun 10000. Nu saae jeg imidlertid hvad et ærligt Navn har at betyde. Jeg gik nemlig til daværende Directeur *Schultz*,[1]) Faderen til *H. Schultz*, fortalte ham hvorledes jeg havde det og bad ham laane mig 10000 Rdlr. Uden videre rækkede han mig da et Stykke Papir og sagde: „Skriv derpaa:

---

[1]) Direktør for det kgl. Bogtrykkeri og Universitets-Bogtrykker Johan Frederik Schultz (1756—1817), Stiffader til sin Efterfølger Jens Hostrup Schultz (1782—1849). Drewsen var Leverandør af Papir til Trykkeriet.

modtaget 10000 Rdlr. af Directeur *Schultz.*" Jeg forestillede ham, at Beviset for saa stor en Sum burde vel være mere lovformeligt, men han forlangte ei andet, svarede han. Det varede da ei heller længe, inden jeg med Tak tilbagebetalte ham denne Sum.

Hvad der i Begyndelsen hialp mig meget frem, var en Speculation i Klude. Jeg forskrev nemlig et meget stort Partie Klude fra Hamborg, og inden disse vare oparbeidede og solgte som Papir, var dette steget til saa uhyre Priser, at jeg, naar man regnede efter Sedler, fortiente en overordentlig stor Sum. Jeg erindrer at have erholdt 250 Rdlr. for et Riis Skrivepapir, som nu — langt bedre — sælges for 22 ℔.

Fabrikken havde ved min Faders Død 4 Bøtter, men til visse Aarstider manglede Vandet, og jeg erindrer, at vi havde et saa vandknapt Aar, at vi i det giorde kun 6000 Riis Papir, men ellers var dog 10 à 12000 Riis intet usædvanligt. Jeg besluttede derfor i Aaret 1820 eller 21 at anskaffe en Dampmaskine, men da Pengene vare knappe og jeg maatte spare paa enhver Maade, saa indskrænkede jeg mig til at kiøbe en lille Dampmaskine til 6 Hestes Kraft, der skulde drive en Hollænder. Dette var et daarligt Foretagende, thi saa lille en Maskine kunde kun udrette lidet. Imidlertid anlagdes nu den femte Bøtte og sildigere den sjette Bøtte; flere Bøtter har Strandmøllen aldrig havt.

Saaledes dreves Strandmøllen i nogle Aar, men da jeg i Forening med Danmarks andre Papirma-

gere udvirkede Forbud mod Kludenes Udførsel, saa opdyngedes disse saa stærkt hos mig, at jeg maatte være betænkt paa at udvide mit Værk. Jeg gik derfor ind med min Ansøgning til vedkommende Collegium om et Laan af Industrie-Fonden paa 18000 Rbdr. Sølv og forbandt mig til, naar dette bevilligedes, at anlægge et helt nyt Værk med en Dampmaskine paa 20 Hestes Kraft og en Papirmaskine. Dette Laan erholdt jeg og reiste da til London for der at see og kiøbe en Papirmaskine, om jeg skulde finde den passende for vore Forhold, samt en Dampmaskine til 20 Hestes Kraft. Disse Papirmaskiner vare just ei en ny Opfindelse, men dog da saa lidet udbredte, at i hele den nordlige Deel af Europas Fastland var kun een saadan Maskine i Berlin, og den, sagde man, svarede kun slet Regning. Jeg turde altsaa ei kiøbe en saadan Maskine, førend jeg havde seet den og seet den arbeide. Men efter at have været et Par Timer i den engelske Fabrik var jeg fuldkommen bestemt og ordinerede Maskinerne.[1])

De kom hertil om Vinteren og bleve opstillede Aaret derpaa. Ved dette ny Værk steg min Fabrikation til 36000 Riis og derover, og da Papiret nu kan giøres af enhver brugbar Størrelse, var i dette Qvantum betydeligt af store Formater, hvilke søgtes saameget mere, som Columbia-Pressen og Hurtigpressen, der kan bruge saadanne, kom mere og mere i Brug. Det er altsaa tydeligt, at jeg ved dette

[1]) Denne Maskine, som kom hertil 1828, vakte stor Opsigt herhjemme og Folk strømmede til for at se den arbejde.

Anlæg havde fordoblet Strandmøllens Frembringelser.[1])

Men da mit Papir ved sin Godhed snart fandt saa stor Søgning, at jeg ikke nær kunde skaffe, hvad jeg kunde sælge, saa besluttede jeg i Aaret 1834 atter at give Fabrikken en ny og stor Udvidelse, og denne Beslutning realiseredes i 1835, da jeg efter Ansøgning fik igien et Laan af Industrifonden paa 12000 Rdlr., men forresten ved egen Evne og personlig Credit udredte det øvrige, som dette Anlæg kom til at staae mig i, og som var mellem 60 og 70000 Rdlr. Jeg maatte nemlig opføre en to-etages Bygning til Kludestue og Kludemagasin og en tre-Etages Bygning til Dampmaskinen paa 40 Hestes Kraft og 6 Hollændere, og det gamle Kludemagasin indrettedes og ombyggedes til Papirmaskinen og til en Arbeidsstue for Papirets Kradsning og Tælling. Desuden byggedes et Huus til Blegen, og Indretning til Kludenes Kogning var allerede Aaret i Forveien indrettet i en af de gamle Værkstuer. I Sommeren 1835 kom dette Værk igang og svarede ganske til min Forventning. Dog rammede først i 1836 et slemt Uheld, idet den Axel, hvorpaa de Jernhiul sidde, der drive Hollænderne, brak, hvorved det ene store Jernhiul knustes og Værket standsedes i $2^1/_2$ Maaneder.

I Sommeren 1836 opførte jeg ved det ældre Værk

[1]) „J. C. Drewsen tilkommer den ufordunklede Ære for at have indført den første hydrauliske Presse, saa vel som den første Papirmaskine i Danmark — og at Sandsen for at arbejde med Damp først blev opfostret paa Strandmøllen.“ Nyrop: Strandmøllen, Side XXXI.

et Bleghuus, da det, der var opført ved det ny, ei var tilstrækkeligt. Desuden indførtes mange andre Forbedringer i Fabrikationen, hvortil jeg fornemmelig regner Kogningen, Kalkningen, Blegningen og Limningen i Hollænderne, hvilket sidste en Franskmand, der hedder *Planche ainé*, har lært mig og hvorfor jeg betalte ham 3000 Francs.[1]) Af ham lærte jeg og at frembringe de smukke couleurte Papirer, som vi siden have giort.

Ved det sidst omtalte Anlæg havde jeg atter Beviser for, hvad et ærligt Navn har at betyde. Da mine Sønner dreve paa, at jeg skulde giøre dette Anlæg, stod intet i Veien derfor uden det, at jeg ei vidste, hvorledes jeg skulde skaffe den dertil fornødne Sum tilveie. Jeg tvivlede aldeles ikke paa, at jeg kunde tage alt, hvad jeg behøvede af Tømmer paa Vilkaar at betale det, naar jeg kom igang. Jeg var vis paa, at det samme vilde blive Tilfældet med meget Andet, jeg vilde behøve. Jeg vidste Udvei til den Sum, 17 à 1800 L℔, Dampmaskinen vilde koste, da Grosserer *J. Bech*[2]) havde lovet mig den; men hvor Pengene skulde komme fra til Papirmaskinen, det vidste jeg aldeles ikke. Det var imidlertid et Forsøg værd, om en Papirmaskine kunde faaes paa Credit imod aarlig Rente og aarligt Afdrag. Jeg skrev da til *Donkin* i London, meddelte ham hvad jeg havde i Sinde, sagde ham hvorvidt jeg var og spurgte ham, om han

[1]) Planche ainé, Direktør for Didots Papirfabrik i Paris.

[2]) Antagelig Grosserer og Fabrikant Jørgen Peter Bech (c. 1782—1846), Direktør for Kbhvn.s Brandforsikring 1833—40, Medlem af Borgerrepræsentationen.

vilde betroe mig en Maskine imod et vist aarligt Afdrag. Jeg tilføiede, at jeg paa ingen Maade vilde blive forundret over et Afslag, og tilstod ligefrem, at naar en Fremmed, som jeg neppe kiendte, kom med saadan Begiæring til mig, vilde jeg rimeligvis afslaae den. Men til min i Sandhed ei ringe Forundring svarede *Donkin*,[1]) at vel havde han aldrig solgt en Maskine paa Credit, men at han ikke desto mindre vilde overlade mig en saadan, som jeg kunde betale i 3 Aar „or therabout", uden første Aar at give Renter, men siden $3^1/_2$ % pr. annum, hvilket han alt giorde, „fordi han havde fuldkommen Tiltroe til mig!"

Lægger Mærke hertil, I unge Mennesker, paa det at I, om ikke ædlere Motiver end Egennytten kunne bringe Eder til at være retskafne og virksomme, maa vorde saaledes, ogsaa fordi det er overensstemmende med Eders pecuniære Fordeel!

Af J. C. Drewsens Meddelelser til Barfod:

„Hans ældste Søn *Christian* skulde gjøres til Svend, og altsaa det sædvanlige Gilde i den Anledning finde Sted. Men netop i de Dage var der kommen en tydsk Papirmagersvend for at søge Arbeide. Man kunde ikke bruge ham, men han havde dog ventet at blive indbudt til at deeltage i det forestaaende Gilde, og da dette ikke skete, følte han sig fornærmet. I det han atter tog Fod i Haand til sin Hjemstavn, bad *Preuss* ham hilse, men han svarede: „Ich kann nicht grüssen" og saa — „skjældte"

---

[1]) Den berømte engelske Civilingeniør Bryan Donkins Fabrik: Bryan Donkin, sons and Wilks.

han Strandmøllen.[1]) Gamle *Preuss* blegnede af Skræk ved denne forfærdelige Begivenhed, som han med Angstens perlende Sved fortalte *Drewsen:* at Strandmøllen var „geschimpft", derom vilde Efterretningen som en Løbeild brede sig over det ganske romerske Rige! Paa en „skjældt" Fabrik kunde ingen Dreng gjøres til Svend, og ingen Svend vedblive at arbejde uden som Fusker at spærre sig Adgangen til enhver anden Fabrik. Enhver „Geschimpf" var et Interdict, kun med den Forskjel, at den første den bedste Svend kunde udslynge det. Først en lovlig Dom af en Ret af Mestere og Svende kunde gjenindsætte den „skjældte" Fabrik i dens tidligere Forhold, at sige, hvis Dommen gik Mesteren med, — i andet Fald kunde først den idømte Mulkt eller Afbigt restituere Forholdet.

Men Drewsen lod sig ikke kyse. „Det er ene din Skyld," sagde han til *Preuss*, „at jeg ikke for længe siden har gjort Ende paa disse Narrestreger. Lad ham „skjælde" saameget han lyster og lad der ræddes saa mange der lyster; om de saa reise allesammen, saa skal det ikke være mig imod, thi jeg er dog for længe siden kjed af disse Tydskere." Næsten alle Svendene reiste virkelig, skræmmede af den opbragte Landsmands „Geschimpf"; men Strandmøllen, der imidlertid i de senere Aar ikke havde følt synderlig til det Tryk, som Lavs-Forbindelsen med Nordtydsklands øvrige Glätter-Fabrikker tidligere i høi Grad havde udøvet, havde med det samme aldeles overskaaret denne Forbindelse og stod for Fremtiden fri og uafhængig, om end hiin Tydskers Bandstraale endnu i denne Dag svæver over den. Uden alle Ophævelser gjorde *Drewsen* sine flinkeste Drenge til Svende, indforskrev desuden en heel Mængde svenske Arbei-

[1]) Det var en zünftig Sport at erklære en Mester, en Fabrik eller en By for „geschimpft", som det hed i Lavssproget, en Art Banlysning, der kunde have vidtrækkende Følger paa Grund af det store Sammenhold mellem Svendene (se Nyrop: Haandværksskik i Danmark). Ordet „skældt", som Barfod bruger i Texten, dækker aldeles ikke Udtrykket „geschimpft", som Udg. derfor har tilladt sig at rette det til.

dere — — og gav Tydskland en god Dag. Strandmøllen blev saa national en Fabrik som nogen, Udlændinge blev sjeldnere og sjeldnere paa den — og den har nu i 30 Aar godtgjort, at en Fabrik kan bestaae i Danmark, styret af danske Hoveder og betjent af danske Hænder. — —"

Saaledes som jeg her har beskrevet Strandmøllen, er den i det Øieblik dette skrives. Mit Timeglas er snart udrundet, og naar jeg seer tilbage paa mit Livs Virken i denne Retning, troer jeg, uden Frygt for at mine Efterkommere, om de fortsætte disse *mine* Erindringer, skulde kalde mig indbildsk, at turde sige, at jeg føler, at mine Efterkommere vel skylde mig nogen Tak for den Høide, hvortil jeg har bragt Strandmøllens Papirfabrik, en Høide, hvortil den ei kunde været hævet uden ved megen Tænkning, mangen vaagen Nat, mangen Bekymring, og hvortil den for en stor Deel er hævet ved den Tillid og Agtelse, som jeg ved Redelighed har erhvervet mig hos mine Medborgere.

X

Mit Livs sidste Virken er mere i en politisk Retning, thi nu da jeg har to voxne Sønner, der begge have et godt praktisk Blik, ere ordentlige og stræbsomme Mænd, lette disse mig Byrden af en stor Fabriks Enkeltheder, saa at jeg kun fører en Overopsigt, der langt fra ikke kan beskiæftige mig; ogsaa ere vi nu — i Marts 1837 — traadte i

Compagnie og skrive os: *Drewsen og Sønner.*[1]) Jeg har saaledes Lov til at offre Fædrelandets Anliggender en god Deel af min Tid og Tænksomhed, hvortil jeg er kaldet og berettiget, da jeg ved de første Valg af Repræsentanter til Stænderforsamlingen er bleven valgt til en af disse.

Som Følge heraf mødte jeg ved første Forsamling i Roeskilde, hvor jeg var heldig nok til at skaffe forskiællige Forslag til Bondestandens Bedste Majoritet i Forsamlingen.

Om min Virken som Deputeret agter jeg forresten ikke her at sige videre, da jeg skriver paa Erindringer af mit politiske Liv, og deri anfører hvad og i hvilken Grad jeg har taget Deel i det nye Liv, der nu rører sig i vort Folk. Kun vil jeg her anmærke, at jeg tog virksom Deel i Petitionen til Kongen, hvori bades om, at ei nye Baand maatte lægges paa Pressen,[2]) at jeg var med blandt Stifterne af Trykkefriheds-Selskabet, og i den constituerende Generalforsamling talede for, at ogsaa Qvindekiønnet kunde indtræde som Medlemmer, idet jeg var og er overbeviist om, at en patriotisk

---

[1]) J. C. Drewsens Sønner: Christian og Michael Drewsen blev 1840 optaget i Firmaet „Drewsen og Sønner" og overtog 1844 Driften af Strandmøllen, som de købte af Faderen 1848. 1854 tilkøbte de Ørholm og Nymølle. Hertil føjede de 1844 Anlægget af Silkeborg Papirfabrik, som Michael Drewsen med stor Energi oprettede og overtog alene 1865, men solgte 1869, medens Christian Drewsen blev Eneejer af Papirfabrikkerne i Sjælland, hvis Drift han fortsatte, til de 1889 gik over til A/S „De forenede Papirfabrikker".

Christian Drewsen (1799—1896, var bekendt som en udmærket Naturforsker og Samler. Han blev 1822 gift med Enestine Jacobsen (1804—97) Datter af Forvalter C. D. Jacobsen paa Christiansholm.

Michael Drewsen (1804—74) var 1848 Medlem af den grundlovgivende Rigsdag og flere Gange senere Rigsdagsmand. Han blev 1830 gift med Johanne Amalie Kümmel (1808—63), Datter af Vognmand Kümmel i Kbhvn.

[2]) J. Clausen: Af Trykkefrihedsselskabets Historie (Hist. Tidsskr. VII, 6).

Moder vil opdrage anderledes stemte Sønner end den, der blot henvises til Kiøkken og Kielder; at jeg valgtes saavel til Medlem af Selskabets Repræsentant-Forsamling, som til Medlem af Skriftcomiteen. Men det er ogsaa ganske vist, at saavel denne Virken, som min Virken i Stænderforsamlingen, hvor jeg f. Ex. betegnede Censuren som „Aandens Cholera morbus," har paa høiere Steder og naturligvis hos vore Autoriteter bragt mig i slet Rygte og ladet mig betragtes som en af dem, Vedkommende maa holde Øie med. Men hvad vil dette sige? Da jeg aldrig agter at gaae uden for det, der er lovligt, og da jeg intet af det attraaer, som Magten kan skiænke, saa kan jo saadant være mig aldeles ligegyldigt.

Jeg mener nu at have allerede anført nok om mig selv og især at have nævnet alt det, som maaske ikke den, der efter mig fortsætter denne Historie, kunde vide. Man maa erindre, at jeg paa ingen Maade vil skrive en Autobiographie. Lad dem, der kommer efter mig, tegne mig som Menneske, Ægtefælle, Fader og Ven eller Fiende. Det falder vanskeligt at vedgaae sine Feil, og man bør altsaa ei heller fremhæve de Dyder, man muligen kan være i Besiddelse af. Jeg har derfor her kun fremstillet min Vandel som Borger, og hvad i den Anledning sildigere vil komme mig i Tanker, naar jeg har endt min Families Historie, skal jeg, om end fragmentarisk, tilføie. —

Jeg har to Gange giftet mig. Første Gang med den ældste Datter af Instructeur *Michael Rosing*,

Ophelia, og anden Gang med den næstældste Datter af *Hans Richter*, Silke- og Klædekræmmer i Kiøbenhavn. Første Gang blev jeg gift i en Alder af 21 Aar, og det var formodentlig for at drage mig fra den mig saa kiære militaire Bane, der lod min Fader samtykke i dette vistnok for tidlige Ægteskab, som derfor hverken for mig eller min Kone førte til sand varig Lykke og endtes med, at vi frivilligen levede afsondrede mod vort Ægteskabs Slutning. Den kaste den første Sten, som selv er reen, siger jeg med vor Religions store Lærer, og jeg kaster derfor ingen Sten efter min afdøde Kones Minde.[1])

---

[1]) Rahbeks varme Følelser for Ophelia Rosing er ovenfor berørte. Et stærkt Indtryk af hvor inderlige de har været og i det hele taget af hendes Personlighed faar man af et Udbrud i hans Erindringer (II. S. 344), da han erfarer hendes Død. Denne Note skal her vedføies:

„Sørgelig overraskende var det mig — — at erfare, at — — Ophelia var ikke mere. Da det saa synderlig er truffet, at den, hvem flere Danmarks ypperste Hoveder have fra hendes tidlige Aar kendt, yndet, beundret, vel og tildels tilbedet, fra hendes Gudfader Ewald af, der gav hende Navn, og nu fremdeles Pram, Thaarup, Samsøe, Falsen, Kiærulf, Cold, Oehlenschläger, Gutfeld, Liebenberg o. fl., den, for hvem saa mange af vore Digtere saa gerne kvad, at deres Kvad kunde blive sungne af hende, er under den dybeste Almen-Taushed gaaet i sin Grav — savnende en ædel Skjald, — saa være det mig her tilladt at træde med Taarer til Graven og sige et Par hjærtelige Ord til hendes Amindelse: Jeg har kjendt mangfoldige skjønnere, af Dannelse og Talenter mere glimrende unge Fruentimmere, men faa vakrere, der gjorde hyppigere og hurtigere Lykke, endog hos Medbejlerinder af Aand og Ynde; og kan jeg saa meget mer upartisk bedømme hende, da jeg i hende aldrig har set andet end en usigelig dyrebar yngre Søster, en kær og herlig Moders værdige Datter. Var hendes Morgen venlig og skøn, da lyste ogsaa hendes Middag ualmindelig klar; men vel kan man sige, at ingensinde var en Aften sin Morgen mere ulig end hendes.

Neppe kan nogen forestille sig min Overraskelse, da jeg, efter ikke i adskillige Uaar at have set hende, i Aaret 1816 med en Ven besøgte hende igen, og ikke vilde være i Stand til at genkiende hende, skøndt hun stod for mine Øjne, havde jeg i det glade Udraab, hvormed hun hilste mig, kendt hendes gamle Hjærte og hendes gamle Stemme. Alt andet, selv hendes klare Aand, havde en nagende Orm gjort ukendeligt, endog for mig. I tidlige Aar, men som for hende hverken var Kraftens eller Glædens, lagde hendes i Bund og Grund undergravede Helbred hende i Graven; og kunde det ikke andet end falde mig overraskende paa, at det Ungdoms-Ønske, hun paa vore idylliskglade Samvandringer i fordums feire Dage, saa ofte ytrede: engang at hvile paa

Med hende havde jeg fem Børn, to Sønner, *Christian*,[1]) som er gift med *Ernestine Jacobsen*, Datter af Forvalter *Jacobsen*, med hvem han har 3 Døttre: *Marie*,[2]) *Ernestine*[3]) og *Ophelia*;[4]) den anden *Michael*[5]) gift med en Datter af Hyrekudsk *Kümmel* i Kiøbenhavn, *Amalia*, med hvem han har en Datter, *Johanne*,[6]) og en Dreng, *Johan Christian*[7]) og tre Døtre: *Ophelia*, gift med Dr. phil. *Pingel*,[8]) med hvem hun har en Søn *Victor*,[9]) *Henriette* gift med Proprietair *Aron David* paa Rungstedlund,[10]) der ingen Børn har, og *Nanna* gift med Capitain *Simon Beutner*,[11]) med hvem hun har to Døttre, *Phanny* og *Pauline*.

Min anden Kone ægtede jeg i en Alder af omtrent 50 Aar,[12]) og uagtet hun er 23 Aar yngre end jeg, kan jeg dog nu efter omtrent 9 Aars Ægteskab med sand Glæde og med Tak til Gud skue tilbage

---

Asminderød Kirkegaard, er mellem alle Ungdoms-Ønsker og Drømme det, hun fik troligst og bogstaveligst opfyldt, efter at hun havde set saa mange af de øvrige svigte og glippe. Fred over hendes Støv! Hendes aarle uforanderlige Vens bedste Velsignelse over hendes elskelige Minde!« —

I de sidste Aar af sit Liv boede hun en Tid i Kbhvn., senere paa Springforbie, derpaa i Slagelse hos sin Søster Deborah Henriette Rosing (1782—1850), der var gift med Rektor Thomas Christian Ernst Withusen (1774—1822), og tilsidst i Fredensborg, hvor hun døde den 18. Oktober 1824.

[1]) J. C. Drewsens ovennævnte Børn og Børnebørn: [1]) Fabrikant Christian Drewsen, se S. 121. — [2]) Johanne Marie Drewsen (1823—1914) g. m. Dr. phil. Rektor Frederik Vilhelm Wiehe (1817—64). — [3]) Ernestine Drewsen (1824—1914). [4]) Ophelia Godske Drewsen (1829—1900) g. m. Redaktør Henrik Godske Nielsen (1826—99). — [5]) Fabrikant Michael Drewsen, se S. 121. — [6]) Johanne Drewsen (1831—92) g. m. Kmhr. Generalmajor Johan Cornelius Krieger (1818—94). [7]) Fabrikant Johan Christian Drewsen (1834—96) g. m. Olivia Fürst, død 1888. [8]) Ophelia Drewsen, se S. 43. — [9]) Dr. phil. Victor Pingel, f. 1834. — [10]) Henriette Drewsen (1802—38) g. m. Proprietær Aron David (1795—1868) — Nanna Beutner, f. Drewsen, se S. 128.

[12]) J. C. Drewsen blev 1828 gift anden Gang med Emmy Richter (1800—80), Datter af Klædekræmmer Hans Richter (se Side 112), som havde været hans Omgangsven, ja han havde staaet Fadder til sin Hustru.

til den Dag, da jeg bad om og erholdt hendes Ja! Hun er og har ei blot været den stedse omhyggelige Kone, men har endog indtil dette Øieblik viist mig saa megen Kiærlighed, at jeg, om jeg var en ung og smuk Mand, ei kunde haabet mere. Derfor har jeg og i et sværmeriskt Øieblik lovet hende, at hvis bag hiint uigiennemskuelige Tæppe ligger et Noget for os, og at der vil vorde os tilladt at kiende dem, vi her have oprigtigt elsket, skal jeg, der efter Naturens Orden maae gaae forud, vente hende og ved hendes Ankomst ile hende imøde for at slutte en nye og evig Pagt med hende som den Qvinde, der her i Livet har været mig kiærest.

Om mine Sødskende vil jeg her kortelig berette, at min Broder *Simon Jørgen* applicerede sig til Handelen, efter at han havde taget første Examen. Men da Uheld rammede ham, gik han til St. Croix, hvor han med saa stort Held handlede i nogle Aar, at han blev en formuende Mand. Han tænkte allerede paa at vende hiem igien, da Krigen udbrød. Han havde Alt paa Havet og mistede Alt. En af hans Ladninger blev tagen tæt uden for Kiøbenhavn. Siden giorde han et Par Gange Reiser mellem Danmark og St. Croix, men de fik slet Udfald, og han har aldrig formaaet at reise sig. Han har adskillige Børn.[1])

Min ældste Søster *Else Margrethe* blev gift med en Hr. *Ditzel*, der er Præst i Rersløv nær Roeskilde.

[1]) Simon Jørgen Drewsen (1779—1854) blev Student 1799, men blev Forretningsmand og havde som saadan en uheldig Skæbne. Han blev gift med Birgitte Nissen, som var født i Sønderjylland 1784, med hvem han fik 9 Børn, om hvilke der kun vides meget lidt.

Hun blev Moder til adskillige Børn og har stedse havt et knapt Udkomme.[1])

Min yngste Søster *Pauline* blev gift med en Capitain *Sandbech*, som er Postfører, og hun lever nu med sin Mand og fire Døttre i Vordingborg. Ogsaa hende har Brødet være knapt nok tilskaaret.[2])

Af mine Halvsødskende er den ældste *Emilie*, der tvende Gange var gift, død af Brystsyge.[3])

Min ældste Halvbroder *Carl* er Skovfoged her i Naboelauget, efter at han i flere Aar har levet som Forpagter. Han er et godt Menneske, men har Intet villet lære og maa derfor blive i sin lave Stilling. Han blev gift med en Jomfrue *Wismer*, en smuk Pige, der blev en agtværdig Kone. Med hende har han fire Børn.[4])

Min anden Halvsøster, *Julie*, er gift med Etatsraad og Bankdirecteur *Aagesen* og er Moder til to Døttre og en Dreng.[5])

Min yngste Halvbroder *Adolph* er nu Assessor i Politiretten og gift med en Datter af Conferentsraad *Collin*. Han er Fader til fire Børn.[6])

Vilde jeg indlade mig paa at sige mere om et-

---

[1]) Elisabeth Margrethe Drewsen (1781—1842) blev gift 1803 med Michael Matthias Ditzel (1772—1838), Sognepræst til Rerslev og Vindinge.

[2]) Karen Pauline Elisabeth Drewsen (1786—1846) blev gift 1821 med Kaptajn, Postfører Hans Sandbech (1780—1842).

[3]) Emilie Dorothea Drewsen (1793—1833) gift 1812 med Kaptajnlieutenant i Søetaten, 1815 Indrulleringschef paa Femern, Martinus Christian de Klaumann (1784—1837), fra hvem hun snart blev skilt, og 1816 gift med Justitiarius i Overretten i Vestindien Jess Fæster (1791—1861), som hun ej heller levede længe med.

[4]) Carl Georg Drewsen (1795—1878), Forpagter, senere Skovfoged paa Borupgaard ved Helsingør, gift 1822 med Hanne Wismer (1800—90).

[5]) Julie Augusta Drewsen (1789—1847) blev 1818 gift med Konferentsraad, Direktør i Nationalbanken Nicolaj Aagesen (1783—1861).

[6]) Se Side 89.

hvert Medlem af vor Familie, da vilde jeg længe endnu ikke blive færdig; men da det egentlig kun er Historien af Strandmøllens Eiere og af dem, som ere disse allernærmest, jeg har besluttet at skrive, saa nedlægger jeg nu Pennen, dog med det Forsæt, naar noget, som jeg har glemt, maatte rinde mig i Tanker, da igien at optegne noget derom, dog kun ganske fragmentariskt.

Jeg erindrer, at der var en Periode i mit Liv, hvori høie og høieste Vedkommende saae paa mig ei blot som en virksom Mand, men som en meget loyal Borger. For i vort Land at soutenere dette Rygte, under vor nuværende Regieringsform, er det ikke nok, at man elsker sin Konge og sit Fødeland, man maa og forstaae, som *Heiberg* skriver:

„Skiøndt vi sukke,
Vi ei bør pukke,
Men dybt for dem (ɔ: de Store) i Støvet bukke,"

og da min Nakke altid har været noget stiv og havt ondt for at bukke sig uden for den sande Fortieneste, for Hovedets og Hiertets Adel, saa kunde dette ikke vare, og jeg veed meget godt, at da jeg valgtes til Deputeret, yttredes paa høiere Steder, at dette Valg var ei meget heldigt, da jeg var en af dem, hvorpaa man (hvem?) ikke kunde forlade sig, hvilket dog vel ei kunde betyde andet end at jeg hørte til dem, der uden Frygt vilde yttre det, som jeg ansaae overensstemmende med Pligt og Samvittighed.

To forskiællige Begivenheder havde vel bidraget til, at man paa høiere Steder havde faaet en anden Anskuelse af mig. Den ene var følgende. I et vist Aar, jeg erindrer ei hvilket, havde Regieringen for at ophielpe Oliemølleriet i Danmark paalagt den fremmede Olie en Told af omtrent 5 Sk. pr. Pot, og paa samme Tid hævet Consumtionen, som var 2 Sk. pr. Pot. Denne man kan næsten sige umuelige store Beskyttelse lod mig let indsee, at dersom nu intet fortientes ved Olieproductionen, saa maatte det være Producenternes, ei Regieringens Skyld, og jeg kiøbte den kongelige Oliemølle ved Retraite[1]) og satte min ældste Søn til at bestyre den. Men jeg blev ei staaende herved, thi da *Beutner* friede til min Datter *Nanna*[2]) og Spørgsmaalet var om, hvad han skulde tage sig for, raadte jeg ham at bygge en Oliemølle paa Springforbie, som jeg afstod til ham. I denne Oliemølle hensattes den første hydromekaniske Presse, der i Danmark anvendtes til Oliepresning og som trykkede med en Kraft liig den af 30000 ℔.

Før jeg begyndte at presse Olie brugtes næsten ingen Rapsolie i Sæbesyderierne, tildels fordi Oliemøllernes Eiere forfalskede Rapsolien ved at presse Kornfrøe med Rapsen. Det var mig vanskeligt at faae den første Sæbesyder til at give mig en Ordre,

---

[1]) Retraite var et stort Lyststed, der udgjorde en Del af det nuværende Skodsborg. (Se E. Nystrøm: Søllerød Sogn. Kbhvn. 1911).

[2]) Premierlieutenant i Kongens Regiment Simon Nicolaj Beutner (1794—1880) tog sin Afsked som Kaptajn 1825 og blev A. c. gift med Nanna Drewsen (1807—1881). Han anlagde en Oliemølle 1826 paa Springforbi, som han ejede til 1855, og senere en Sæbefabrik og et Lysestøberi. Han nedlagde sin Virksomhed 1845. Var Sogneraadsformand 1841—45 og Landstingsmand 1851—55.

men da jeg stod i venskabeligt Forhold til daværende Agent *Holmblad*,[1]) tog han dog til Forsøg 5000 Potter af mig, og han yttrede da, at saadan Olie fik man kun fra nye Oliemøllere, der vilde skaffe sig et Navn. Snart kom han og flere dog efter, at det var min Mening stedse at levere uforfalskede Varer, og jeg fik fuldt op af Afsætning. — Paa denne Tid havde man ei heller anden Olie at brænde i de argantiske Lamper, som da kom i Brug, end fransk raffineret Olie, som betaltes da med 40 Sk. pr. Pot. Jeg giorde da en Reise til en Oliemølle ved Hamborg, hvor man raffinerede Olien ypperligt, og skiøndt det ei lykkedes mig denne Gang at komme efter Hemmelighed[en], saa reiste jeg Aaret derpaa igien, og da skaffede en Haandfuld hollandske Ducater mig al den Underretning, jeg kunde ønske. Jeg indrettede nu Raffinering i det Store, og da jeg godt kunde sælge min Olie til 26 Sk. Potten, saa fortrængtes den franske, der kostede 40 Sk., og jeg havde snart en aarlig Afsætning af 200000 Potter.

Paa denne Tid var det, at *Beutners* Mølle kom igang. Jeg foreslog ham nu et Compagnie, men foreslog tillige, at vi endnu deri skulde optage en tredie og riig Mand, nemlig Grosserer *J. Bech*,[2]) der kunde indskyde den os fornødne Capital. Min Mølle pressede omtrent 8 à 10000 Tdr. om Aaret og *Beutners* 3000 Tdr. Der behøvedes altsaa en Driftscapital af henved 50000 Rbdr. Vi bleve da enige om, at *Bech*

[1]) Agent Lauritz Holmblad (1770—1827) Farver og Sæbefabikør.
[2]) Se Side 117

skulde indskyde denne Capital, hvis 4 % Renter skulde forlods tages af Fortienesten og Resten deles i 3 Dele, saaledes at han fik $^1/_3$ af Fortienesten og *Beutner* og jeg delede de $^2/_3$ mellem os efter et aftalt Forhold. Arbeide og Regnskab ved Møllerne førte vi uden Erstatning, og General-Regnskabet førte *Bech.*

Denne Forening løb heldig af. Jeg erindrer, at vi i et Aar fortiente 9000 Rbdr., i et andet 6000 Rbdr. og i et tredie 13000 Rbdr. Dette var imidlertid ei ene fortient ved Oliemøllerne, men for en stor Deel ved heldige Indkiøb.

Men nu opdagedes et gammelt forglemt Document, en Tractat mellem Rusland og Danmark, ifølge hvilket de russiske Produkter uden al Told havde Ret til at gaae ind til Danmark. Blandt disse var da Hampolien, der som et Huusproduct af de russiske Bønder kan sælges omtrent for enhver Pris, thi Hampen avles for Straaets ei for Frøets Skyld og de pressede Kager bruges til Qvægfoder. Frie Indførsel af Hampolien var Nedsættelse af Rapsolie mod Toldens hidtilværende Beløb, 5 Sk. Ogsaa virkede det blotte Rygte om, at en saadan Forandring af Toldloven vilde finde Sted saa ufordeelagtigt paa de indenlandske Møller, at vi, uagtet vi solgte for hvad man bød os, dog brændte inde med et betydeligt Partie Frøe og Olie, og tabte i dette Aar 2000 Rdlr.

Da var det — jeg kommer nu egentlig til det, hvortil min Indledning sigtede — at jeg skrev en lille Piece,[1]) hvori jeg viiste, at de danske Olie-

[1]) Bidrag til Kundskab om de danske Oliemøllers Forfatning 1831. Kbhvn. 1831.

møller, hvoraf i de sidste Aar saa stort Antal, man kunde næsten sige ved Regieringens Indbydelse, vare fremstaaede, vilde nu falde sammen eller i det høieste henslæbe en elendig Tilværelse. Jeg erkiendte, at Regieringen maaske var gaaet for vidt i sin Faveur mod Oliemøllerne, at en saa stor Præmie aldrig burde været tilstaaet dem, men at engang given, burde den ligesaa lidt været pludselig unddraget dem. Følgen heraf vilde blive, skrev jeg, at de af vore Medborgere, der eie Capitaler, vilde ei driste sig til Fabrikanlæg, da de nu saae, hvor farlig saadanne Entrepriser i Danmark ere.

Kort efter at denne Piece var udkommen, havde *Collin* Affairer med Kongen, og idet han skulde gaae, kaldte Kongen ad ham og sagde: „Det er sandt, Deres Ven *Drewsen* har skrevet imod mig og det har jeg ikke fortient af ham, men han skal nok faae Svar.“ *Collin* yttrede da, at Hans Majestæt ei havde nogen Undersaat, der med mere Troskab og Kiærlighed hang ved Konge og Fødeland end jeg. „Saa vilde jeg ønske, han viiste det i Gierningen,“ svarede Kongen. En Kammerjunker *Rawert*, Medlem af Toldkammeret,[1]) fik da vel Ordre at skrive imod mig, men han var ingen farlig Modstander, og jeg svarede ham strax igien.

Da *Collin* sagde mig, hvad der var passeret mellem Kongen og ham, sagde jeg strax, at jeg vilde udbede mig en Audiens hos Kongen, for at han kunde faae Leilighed til at udtale sig imod mig, thi

[1]) Daværende Kammerjunker, senere Etatsraad Ole Jørgen Rawert (1786—1851) Toldinspektør i Kbhvn. og Fabriksdirektør.

om end vor Konge ved saadan Leilighed skal kunne give hvad man kalder en god Visker, saa bærer han dog ikke længe Nag. Men Kongen skulde til Holsten, og *Collin* raadede mig at tøve til han kom hiem. Nu fik vi strax efter Krig med Choleraen, som man ogsaa her ved Afspærring osv. vilde holde ude.[1]) Toldkammeret foreslog i den Anledning, at al Klude-Indførsel maatte indtil videre forbydes, hvilket var et Forslag, der ikke kunde skade nogen Dansk, da — ingen Klude indføres. Men da Forslaget forelagdes Kongen, skal han have sagt: „Saa kommer *Drewsen* vel igien og skriver!"

Dette blev naturligvis strax bragt mig, og da jeg nu saae, at jeg i Hans Majestæts Hukommelse stod paa det sorte Bræt, saa besluttede jeg at forsøge paa at faae Audiens, og denne erholdt jeg da ogsaa.

Da jeg havde hilset Kongen, sagde jeg, at jeg havde erfaret, at jeg ved den lille Piece, jeg havde skrevet, havde paadraget mig Hans Majestæts Unaade, og at jeg var kommen for at bede Hans Majestæt om at maatte udtale mig for ham denne Sag vedkommende.

„Meget gierne! meget gierne!" svarede han i en aldeles ikke fortørnet Tone.

Jeg meddelte ham nu min Anskuelse i Korthed og søgte især at vise ham, hvor haardt det maatte være mig, der havde selv en stor Familie tilligemed min Broders endnu større Familie at ernære, der skyldte Regieringen Penge, havde ogsaa Forpligtelser mod en og anden af mine Medborgere at

[1]) I Aarene 1832 og 33 viste Koleraen sig i alle Danmarks Nabolande.

opfylde, og paa hvis Vel og Vee flere hundrede Menneskers Skiæbne beroede, om jeg skulde see min Næringsvei gaae tilgrunde, da jeg derimod, om Varsel var givet Oliemøllerne ved at Tolden aarlig var bleven nedsat, i det mindste kunde have sluppet for det Tab, der ved den pludselige Forandring havde ramt mig haardere end nogen anden dansk Oliemøller.

Jeg saae, at disse Ord ikke forfeilede deres Virkning paa ham, og ved en Bevægelse med Hovedet syntes han at erkiende Sandheden heraf. Men som jeg talede videre, saae jeg, at han pludselig blev rød, hvilket er et Tegn paa at han bliver vreed, og med en Mine, der ogsaa viiste Vrede, spurgte han mig: „Hvorfor har De skrevet offenligt?“ Jeg svarede da strax og uden mindste Forlegenhed: „Dersom Deres Majestæt havde værdiget min Piece et Blik, saa vilde De paa allerførste Side deraf have fundet min Grund dertil. Jeg har nemlig antaget, at jeg ved at skrive offentlig vilde være vis paa, at det jeg anseer for Sandhed vilde naae Deres Majestæt, ligesom at hvad mod min Mening kunde anføres, da maatte offentlig fremsættes og igien kunde besvares af mig, da derimod, naar jeg havde skrevet til et Collegium, dettes Erklæring vilde forblevet en Hemmelighed for mig“.

Jeg saae tydeligt, at min Frimodighed ei mishagede ham, og da jeg havde udtalt, og sluttede med det Ønske, at Hans Majestæt ei vilde bære Nag til mig, svarede han, i det han med Haanden hilsede mig: „Nei vist giør jeg ikke, vist ikke.“

Derimod traf jeg kort efter sammen med Etatsraad *Thonning*,[1]) en af mine ældste Bekiendtere og med hvem jeg altid har staaet i venskabeligt Forhold; men han var vreed, thi Publicum gav ham Skyld for, at Olietolden var hævet og underlagde ham selvkiærlige Motiver, hvori jeg dog troer, man giorde ham Uret, og sagde til mig: „Du har skrevet et *Lorentzensk* Skrift," (som bekiendt skrev L. et Skrift, der ikke var noget værdt, men som dog var første Anledning til vore Provinsial-Stænders Indstiftelse), og han saae vist ikke meget andet i *Lorentzen* end en Oprører.[2]) Jeg loe kun deraf.

Ikke kan jeg forlade denne Materie uden at sige nogle Ord om vor Konge, egentlig om Mennesket i vor Konge. Denne absolute Fyrste sagde: „Der skal nok blive skrevet mod *Drewsen*." Altsaa *skrevet* imod mig. Hvilken anden af Europas Fyrster havde giort mindre mod en Synder som jeg — (thi for en Synder d. e. et uroligt Hoved, der havde offentlig dadlet en Regieringsforanstaltning, ansaae jo Kongen mig ikke) — end sætte ham paa en Fæstning. Saadant er intet usædvanligt i vore Dage. Thi jeg var den Første, der vovede at dadle en netop udkommen Anordning. Men *Frederik VI* vilde kun, at der skulde *skrives* imod mig, og aldrig har jeg sporet, at han har villet mig ondt. Besynderlig nok var hans Ytring: „at han havde

[1]) Den bekendte Botaniker, Konferensraad, Deputeret i Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet Peter Thonning (1775—1848).

[2]) Uve Jens Lornsen (1793—1838), hvis Fædrene-Navn var Lorenzen, blev Landfoged paa Sild 1830 og agiterede samtidig fanatisk for en fri Forfatning for Holsten. Han skrev sin bekendte Pjece, der vakte megen Opsigt og blev betragtet som oprørsk; den blev beslaglagt og han selv fængslet og straffet.

ikke fortient saadant af mig"; thi betød den andet end at han kun har fortient godt af hver Dansk, hvilket jeg tildeels erkiender, saa har jeg aldrig kunnet forstaae dette, thi egentlige Gunstbevisninger har han aldrig viist mig eller min Familie; thi at han til mit Værks Udvidelse har tilstaaet mig et Laan af Industrie-Fonden, kan jeg, da denne Fonds Øjemed netop er at fremme Industrie-Anlæg, ei ansee som en Gunstbevisning, men som fuldkomment i sin Orden, og det saa meget mere som jeg forrenter Summen med 4 % og giver aarligt Afdrag 2000 Rbdlr.

At han uden min Begiæring har giordt mig til Kammerraad [1834], maae jeg tilstaae ei heller at kunne ansee som en Gunstbevisning, thi for mig ere disse Titler kun et Legetøi, og jeg er aldeles enig med Kongen, der, da jeg var hos ham for at takke, sagde: „Intet at takke for;" og jeg erindrer meget godt den Følelse, hvormed jeg modtog denne Rang, som man, naar den gives, ei kan undslaae sig for at modtage, og som jeg idetmindste anseer som ligegyldig.

Dette var nu den ene Historie, der svækkede min Credit mellem de Store. En anden Gang forsaae jeg mig atter ved at skrive mod Hertugen af Augustenborg, vor Konges Søstersøn.[1]) Denne havde nemlig i Anledning af det Selskab, der her dannede sig til Hesteavlens Forbedring, skrevet et lynende Stykke mod dette, eller rettere sagt mod Stifterne

[1]) Den ældste af de augustenborgske Brødre Hertug Carl Frederik August af Augustenborg (1798–1869) interesserede sig i høj Grad for Hesteavl og Hestesport og søgte paa den Tid at indføre Væddeløb her i Landet.

deraf. Man fandt det nødvendigt at svare, men da jeg hørte tale derom, yttrede jeg strax, at den, der skrev, maatte ikke være anonym, da Hertugen ikke havde skiult sit Navn. Men jeg fik til Svar: „Hvem gider sat sit Navn derunder?“ „Det vil jeg,“ svarede jeg, og jeg skrev og satte mit Navn derunder. Naturligvis fandt de Store, at jeg havde været uforskammet, fordi jeg netop havde sagt Hertugen Sandheden, netop saaledes som jeg uden alle Personaliteter vilde havde sagt dem til enhver anden Mand. Naturligvis naaede dette strax Kongens Øre, men ogsaa ved denne Leilighed beholdt vor Konges sunde Fornuft og Billighedsfølelse Overhaanden, da han svarede: „Vil Hertugen være Skribent, saa maa han jo finde sig i, at *de Karle* tage fat paa ham.“ En Tydsker, der paa denne Tid slikkede Spøt hos Hertugen — hvem han forresten siden skal have behandlet lumpent — skal paa Tydsk have taget haardt fat paa mig, men først længe efter erfoer jeg dette, har aldrig læst det og endmindre svaret derpaa; men Nemesis er vaagen, og kort derefter faldt han i en Duel med en Mand, som han skal have behandlet uværdigt.

Ogsaa vil man have fundet, at jeg som Stænderdeputeret har talt for frit, ligesom man maaske i Førstningen lagde mig til Last, at *Schouw* blev Præsident[1]), og siden at Offentligheds-Spørgsmaalet gik igiennem, og jeg nægter ikke, at jeg har væsentlig bidraget til begge Deele; thi uden mig

[1]) Joachim Frederik Schouw stod i nært Forhold til Drewsen, da dennes anden Hustru var Fru Suzette Schouws, født Dalgas', bedste Veninde.

var *Hvidt* blevet Præsident; og til det sidste bidrog en Promenade paa Roeskilde Gade om Natten mellem 1 og 2 med et Par formaaende Mænd væsentlig, idet jeg der vandt deres Stemmer for Offentligheden, — men jeg har kun giort det, jeg ansaae og anseer at have været overensstemmende med Ære og Samvittighed, og er derfor ei utilfreds med det, jeg har udrettet i saa Henseende.[1])

XI

Mere end ti Aar efter at have afsluttet de her meddelte Optegnelser og efter flere Aars haarde Sygdomme nedskrev J. C. Drewsen endnu nogle spredte Minder fra sit Liv. Bag i det Exemplar af den smukke Afskrift af Barfods store Værk, som nu findes i det kgl. Bibliothek, og som altsaa maa have været i hans Eje, har han fra Tid til anden optegnet Minder og Oplevelser, efterhaanden som de, som det synes, rent tilfældigt, er faldet ham ind. Af disse skal her meddeles det, som formentlig kan have Interesse.

Jeg havde troet, at i det mindste min offentlige Bane var sluttet, thi tre Aars Sygdom lod mig ei mere tænke paa Livet, men vel paa Døden. Men Skiæbnen havde anderledes bestemt. I Efteraaret

---

[1]) Se E. Nystrøm: „Den første Stænderforsamling i Roskilde, skildret i Breve fra Joh. Chr. Drewsen til Jonas Collin." Danske Mag. 6 R. II.

1847 erklærede jeg min Læge, at jeg ikke mere vilde bruge Medicin, og at jeg ei heller mere vilde høre at tales om Diæt. Jeg var tilfreds med at leve kun saalænge, som jeg paa den Maade kunde friste Livet; thi jeg ansaae min Forløsning som nær forestaaende, og jeg saae Døden uden Frygt imøde.

Ganske uventet indtraadte nu en Forbedring, der til denne Time 21. October 1848 har tiltaget i den Grad, at min Sundhed virkelig er vendt tilbage, og at jeg atter kan tage Deel i mit Fædrelands Anliggender. Det er et sandt Vidunder, at jeg i min Alder, snart 71 Aar, har kunnet, efter mere end 3 Aars haard Sygdom, vende tilbage til Liv og Kraft. Formodentlig har det gamle Humeur, der intet Øieblik har forladt mig, bevirket denne Forandring. Jeg tager altsaa atter fat paa den Traad, hvor mit Livs hidtilværende Begivenheder slap. — — — — — — — —[1])

Jeg har som hvert Menneske havt mine Sorger, men jeg har ogsaa havt mine Glæder og flere af disse end af hine, thi jeg har havt et Sind og vel

[1]) Det var omtrent samtidig med Frederik VII's Tronbestigelse, at Drewsens gode Helbred vendte tilbage og gav ham Kraft og Styrke til for nogle Aar endnu at deltage i det nye politiske Liv, som da vældede frem. Hans korte Beretning herom hører ikke under Planen for denne Bog. Han var Medlem af den grundlovgivende Rigsdag 1849, men nedlagde sit Mandat som Folketingsmand i Juli 1850, Aaret før han døde. Det var vistnok ogsaa paa Grund af den nævnte Sygdom, at Tscherning og ikke J. C. Drewsen blev Formand for „Bondevennernes Selskab" i Juni 1846; men i Decbr. s. A. overrakte Bønderne i Kbhvn.s Amt ham til Tegn paa deres Paaskønnelse af hans patriotiske og politiske Virksomhed en Guldbaase med hans Navn i Brillanter. I 1849 sendte de jydske Bønder ham en meget kostbar Hædersgave i Sølv til Tak for hans Fortjenester af Landbruget og hans Bestræbelser for Bondestandens Vel. Men mere end de mange Adresser og Hædersgaver, som han saaledes til forskellige Tider modtog af taknemlige Medborgere, synes intet at have glædet ham mere end den Aktie i Skamlingsbanken, som de sønderjydske Bønder forærede ham.

ogsaa nogen Philosophie, der lod mig beherske Sorgen og bevare Glæden. I *Baggesens* Ord:

> Glemsel og Erindring dig ledsage
> Paa din hele Bane hen!
> *Hiin* udslette Sorgens svundne Dage,
> *Denne* skiænke dig hver Fryd igien!

har jeg fundet en Leveregel, som jeg muligst har stræbt at følge. Jeg har altsaa havt mange Glæder i Livet, men mit lykkeligste Øieblik var det, hvori jeg modtog Efterretningen om Seiren ved Fredericia! Hvad enten en stærk Villie eller Naturen har nægtet mig Taarer, veed jeg ikke ganske vist, men som Barn sad Taaren meget løs hos mig. Jeg erindrer, at *Meisner*[1]) i sin „Alcibiades" lader denne sige: „Vel vansirer Taaren ikke Mandens Øie, men den maae ikke rinde ned ad Kinden." Disse Ord, hvori mig syntes at ligge et Mandomspræg, giorde Indtryk paa mit unge Sind, hvortil endnu kom, at *Rosing* yttrede noget lignende. Jeg kom saaledes til at ansee Taaren som noget qvindagtigt og lærte snart saaledes at tilbagetrænge den, at det syntes, at Naturen havde nægtet mig den. Jeg erindrer derfor kun to Gange i mit Liv, siden jeg blev en Mand, at have fældet Taarer, og disse fældtes af ganske modsatte Aarsager. De første vare Sorgens, de sidste Glædens Taarer. Den 10. Juni 1810, min Faders Dødsdag, fældte jeg de første. Da alle vare gaaede ud af Stuen, hvor han laae, sank jeg paa Knæe ved hans Leie, foldede mine Hænder som

---

[1]) August Gottlieb Meissner (1753—1807), en tysk Forfatter af Wielands Skole. Hans store Roman „Alcibiades" udkom 1781.

for at bede, og da gav en Taarestrøm mit beklemte Hjærte Luft. Den anden Gang jeg græd, var da min Broder *Adolf* bragte mig Efterretning om det vundne Slag ved Fredericia! Et Menneske kan ikke døe af Glæde, ellers maatte jeg have opgivet Aanden. Der stod vi to gamle Karle, trykkede hverandre i Haanden, og græd som Børn.

Her sidder jeg idag (første Juledag 1849) i min eensomme Stue. Alderdommen er jo altid eensom, thi selv er den ikke meget bevægelig, og Ungdommen maatte ikke være Ungdom, om den tyede til Alderdommen. Meget naturligt er det da, at Tanken svæver om fra Sted til Sted, indtil den finder et Punkt, hvortil den kan fæste sig. Men dette ligger altid i den svundne Tid, thi med den høie Alderdom er ingen Fremtid her i Livet forbundet; Haabet vinker ei mere, kun Frygten for nye Tab staaer ofte truende for den Gamles Tanke. — — — Og dog gives der Mennesker nok, der ønske at udspinde Livets Traad til muligste Længde, og dog gives der Mennesker, der med Rædsel see eller troer at see Dødens Komme. Jeg veed, at da jeg var haardest syg, da jeg ansaae hver Dag for den sidste, giøs jeg ikke ved Tanken om imorgen, men tvertimod med Tilfredshed saae min Opløsning imøde. Jeg var saa resigneret i min Skiæbne, at det var med en Følelse af Mishag jeg mærkede, at jeg vendte tilbage til Livet. Og endnu nærer jeg Frygt for, at mit Liv skal blive meget langt — som efter en

haard Sygdom ofte er Tilfælde — thi da kan jeg endnu komme til at see min Kone, maaske en af mine Sønner at nedstige i Graven. Da var jeg i Sandhed at beklage!

Dog bort med de mørke Tanker, jeg pleier at kunne forjage dem og at kunne byde som Titania i Oberon: „Det blive lyst om mig“! Og da just en munter Anecdote, der en Dag fortaltes af *Rahbek* i min Stue, men som angik *Pram*,[1]) falder mig i Tanke, giengiver jeg den her.

Pram havde nemlig en Nat drømt, at han kiørte hen ad en Vei, paa hvilken han saae en gammel, som det synes, krum og lam Kiærling gaae. Da han naaede hende, bad hun ham om at kiøre med, hvilket han tillod. Men neppe var hun kommen op paa Vognen, førend hun gav sig til at holde ham en dygtig Straffeprædiken over det uordentlige Liv, han hidtil havde ført. En Tidlang hørte *Pram* taalmodig paa hende, men da hun ikke vilde høre op og stedse blev mere og mere fornærmende, tabte han Taalmodigheden, truede med at kaste hende ned af Vognen og spurgte hende, hvem der gav hende Ret til saaledes at behandle ham; da svarede den gamle Kiærling, idet hun kneb ham i Armen: „Det skal jeg sige Dig, min Søn, jeg er *Gigten*!“ I dette Øieblik vaagnede *Pram*, men Gigten sad smertefuld i Armen paa det Sted, hvor den gamle Kiærling havde knebet ham.

[1]) Nordmanden Christen Henriksen Pram (1756—1821) blev allerede 1781 Fuldmægtig i Økonomi- og Kommercekollegiet, blev Deputeret 1812, Etatsraad 1810 og fik Afsked 1816. 1819 blev han Toldforvalter paa St. Thomas, hvor han døde. Han var af sin Samtid skattet som Digter, hans mest bekendte Digte er vel nok „Emilies Kilde“ (1782) og „Stærkodder“ (1785).

Siden jeg er kommen til at nævne *Pram*, vil jeg dog endnu fortælle en lille Scene mellem ham og *Rahbek*, der fandt Sted i *Norske* Selskab. Man maae nemlig vide, at Nordmændene havde stiftet et Selskab i Kiøbenhavn under dette Navn. Dette Selskab var, saavidt jeg veed, stiftet af Nordmænd, der kom ned til Kiøbenhavn for at studere, og da disse Sønner fra — som *Nordahl Bruun* skrev — „Kiæmpers Fødeland" ikke kunde ret finde sig i at blande sig med Sønnerne af Dana, „svage Møe", som Nordmanden, Digteren og Præsten *Casper Boye* kaldte de Danske, eller idetmindste maatte have Overvægten, hvor de samledes med disse, saa havde de fremkaldt dette Selskab, der dog tillod, at ogsaa Danske, — maaske for Numismatikens Skyld, en Videnskab, hvori Nordmændene da ikke vare meget stærke — toge Deel deri. Forresten kan jeg ved denne Leilighed ei undlade at bemærke, at da Hr. *Boye*[1]) skrev sit fameuse Digt: „Nor til Dana" og deri betitlede denne „svage Møe", saa skrev han deri eller ogsaa i et andet Digt, jeg erindrer ikke hvilket, i Anledning af Krigen mellem Norge og Sverrig:

„Hist i Dalens Skiød
Sinclair fandt sin Død;
Der er Plads til flere Døde!"

1) Nordmanden Caspar Johannes Boye (1791—1853) var en af sin Samtid yndet Digter; hans anonyme og forresten aldrig trykte Digt „Nor til Dana", udtrykte en harmfuld Protest mod den danske Regering for Afstaaelsen af Norge 1814. — Han blev 1818 Lærer paa Jonstrup Seminarium, 1826 Præst i Søllerød, 1835 i Helsingør og 1847 Sognepræst ved Garnisons Kirke i Kbhvn. Han var en Tid en skattet Gæst paa Strandmøllen, men private Forhold ødelagde fra ca. 1826 Venskabet mellem ham og J. C. Drewsen og forandrede det til et uforsonligt Fjendskab, der udviklede sig paa en uhyggelig Maade for Offentlighedens Øjne. Forholdet, som ikke har stor Interesse, er ret vidtløftigt fortalt i Barfods Biografi.

Men uagtet Hr. *Boye* var baade Præst og Digter og saaledes vel qvalificeret til Spaamand, gik dog hans Spaadom saa lidt i Opfyldelse, at Sønnerne fra „Kiæmpers Fødeland“ ikke fik fyldt i Dalen saa meget som en eneste Svensker. Men det vil nok skee næste Gang. — Vist er det, at i hine Dage var „norsk“ og „hoffærdig“ omtrent Synonymer, og *Wessel* havde ikke Uret, da han bebreidede Sønnerne fra Norges Land, at de formente:

> At der gives Mennesker
> kun i Engeland og der.

Men jeg glemmer min ubetydelige Anecdot over Erindringen af Nordmændenes Hovmod, en Egenskab, som de selv i vore Dage endnu ei har aflagt, hvilket blandt andet jo tydeligt sees i deres Bestræbelse for ei at skrive „Dansk“, men „Norsk“, formodentlig af Frygt for at faae for stort et læsende Publicum, naar ogsaa Danske kunne læse hvad Norges Sønner kunne skrive. Nordamerika blev skilt fra England, men saa vidt jeg veed ere Nordamerikanerne blevne ved at tale og skrive Engelsk. Derimod hørte jeg engang, at en Nordmand, der spurgtes: „Talede De Dansk med ham?“ — det var med Kongen af Sverrig, svarede: „Nei, jeg talede Norsk med ham!“ *Risum teneatis, amici!*

Det var altsaa i „Norske Selskab“, at Nordmanden *Pram* spillede Kort med *Rahbek* og et Par Andre. I de Dage kiendte vi hverken Stearin- eller Margarinlys, og da Voxlysene vare for dyre, maatte man nøies med de stinkende Tællelys, som hvert Øieblik skulde pudses. For at pudse et af Lysene

reiste *Rahbek* sig og gik bag om *Prams* Stol. Denne, der den Aften spillede med Uheld, havde faaet det norske Blod i Kog, forbittret vendte han sig om til *Rahbek* og sagde: „Jeg troer Døogpine — (hans Fovoriteed) — at Du reiser Dig for at see i mine Kort!“ „Nei,“ svarede *Rahbek*, idet han brugte sin Favoritgestus at spytte paa den høire Tommelfinger og derpaa at gnide den frem og tilbage i Hulheden af den venstre Haand, „nei, min Broer, jeg reiste mig for at snyde Lysene, men saa saae jeg med det samme dine Kort!“ Dette Svar, der gaves med *Rahbeks* pibende og hæse Stemme og med største Roelighed, giorde samme Virkning paa *Pram* som en Spand koldt Vand giør paa en bidsk Hund.

Samme *Pram* kom til at lægge sine Been paa St. Croix. Dette gik saaledes til. Hans Finantser stode altid paa svage Fødder, uagtet han tilsidst var blevet Medlem af Oeconomie- og Commerce-Collegiet; maaske netop fordi han i Gierningen beviiste, at han ikke forstod sig paa Oeconomie, thi dette Collegium var bekiendt for ikke just at lægge store Kundskaber i disse Ting for Dagen. En indbringende Post paa vore vestindiske Øer blev paa den Tid ledig. Denne søgte *Pram* i en Alder af omtrent 60 Aar. Inden han afgik, traf jeg sammen med ham, og han sagde mig da, at nu skulde han drage hen i Heden, og at han havde foresat sig at viise Vestindianerne, at man hos dem kunde leve paa sin europæisk. Det beviiste han ogsaa i nogle faae Uger, men saa døde han paa sin vestindisk.

I min Ungdom havde vi Tid til at more os. Politiken stod da ikke med sin alvorlige Mine mellem os Unge og Glæden.

Skuespil i private Kredse var intet ualmindeligt, og jeg kom saameget naturligere ogsaa til at spille, som jeg jo levede meget mellem Skuespillere og med Skuespiller-Talent begavede Personer. Vi spillede engang „Kiærlighed uden Strømper" med Epilogen dertil. Rahbek gav Mercurius. Men for at jeg vel skal forstaaes, maae jeg først meddele de Yngre, der kunne komme til at læse disse Linier, at paa den Tid var de verdensberømte Buxeseler endnu ei opfundne. Vi bare da vore Buxer paa Hofterne, hvorom de vare spændte temmelig fast. *Rahbek* havde ikke spændt sine Buxer fast nok, og da han nu fremtraadte som Mercurius og netop havde sagt: „Jeg er Mercurius, og gid jeg var det ikke," begyndte de Satans Buxer, som maaske har troet, at Mercur ei behøvede at bære Buxer, at glide ned om Hofterne, hvilket *Mercur-Rahbek* dog ikke kunde tillade dem at drive for vidt, især da mellem Tilskuerne ei fandtes faae Damer, hvorfor han greb dem i Flugten og halede dem op med begge Hænder. Men heraf fulgte igien, at Manchetskjorten ogsaa blev trukket op og stod om hans Hofter som Præstens Pibekrave om Halsen. Damerne begyndte at stikke Hovederne sammen og Herrerne maatte holde sig i Siderne for ei at skoggerlee, men Tæppet faldt, og Mercurius, som det kunde gaaet vel saa galt som Hebe, da hun faldt og til Junos Fortørnelse viiste

formeget af det Bare, slap — som man siger — med et blaat Øie.

— — — — Engang havde jeg et Selskab paa Strandmøllen og fik det Indfald at skrive en Vise, hvori var et eller to Vers til hver af Giæsterne.[1]) Blandt disse var Papirfabrikant *Nelthrop* fra Ørholm og en gammel napoleonsk Oberst, som eiede Nærumgaard. — — Verset til den gamle Oberst lød saaledes:

Hvis Napoleon, som Du, havde Jorden pløiet
Sad paa Nærumgaard han nu maaske ret fornøiet.
La fortune n'a pas voulu,
— Hende maa man lystre —
Par le fort il fût vaincu,
som vi andre Kryst're.

Denne Oberst *Flairieux* var et særdeles godmodigt Menneske, men hans Udvortes kunde en Maler have benyttet som Typus for en Røver-Høvidsmand. En ægte Franskmand, altid munter, uagtet meget gammel, forstod han at skikke sig i enhver Livets Stilling. Over hans tidligere Liv hvilede et Slør, som han aldrig løftede. Han paastod, at han efter Slaget ved Wagram havde forlangt Æres-Legionens Kors uden at erholde det, og at han derfor, uagtet Napoleon gav ham en hollandsk Orden, som han dog aldrig bar, og tilbød ham et Cavallerie-Regiment, som marcherede

[1]) Her er udeladt nogle Viser og Vers forfattede af Drewsen selv, men som ikke frembyder særlig Interesse.

til Spanien, havde taget Afsked. Han var blevet saaret i Knæet, som derved blev noget svagt, og var derfor en maadelig Rytter. Paa en Ridetour blev hans Hest sky, sprang til Siden og Obersten faldt af, men sagde med al mulig Contenance blot „me voila par terre" og satte sig op igien. Hans Dansk var frygteligt og comisk, Pluralis af en Koe var hos ham Koer. Han *spillede* ikke L'hombre, men *spiste* L'hombre: „Jeg spist Spadille, jeg spist Manille, jeg spist Basta Codille!" Han fik nemlig en Codille-Bête. Hans Hændelser i Danmark var forresten romantiske nok og fortiener her en Plads, da en af dem vakte stor Opsigt i Kiøbenhavn, formodentlig fordi den rige *Hambro* spillede en Hovedrolle deri.[1])

Hvorledes *Flairieux* kom til Danmark var, troer jeg, aldrig rigtig oplyst. Man fortalte, at han havde udrustet en Kaper og ved den erhvervet sig en betydelig Formue. Vist er det, at han eiede en saadan og derfor kiøbte sig en smuk Herregaard, hvorpaa han levede behageligt nogle Aar. Men da kom Ulykken over Napoleon. Hans Armé frøs ihiel i Rusland, og navnlig blev hans Cavallerie ganske tilintetgiort. Der kiøbtes derfor Heste overalt, og Napoleon ansøgte og erholdt Tilladelse til at giøre Indkiøb i Danmark. Regieringen har maaske troet ei at kunne finde Nogen, der med større Iver vilde tage sig af denne Sag end en af Napoleons forhen-

[1]) Joseph Hambro (1780—1848) var født i Kbhvn. af fattige Forældre og svang sig fra en lille Smaahandler op til at være en stor Handelsherre og en meget rig Mand. Han bosatte sig 1840 i London, hvor hans Søn havde oprettet det berømte Bankierfirma.

værende Soldater. Men Pengene fattedes, og *Flairieux* vilde ei indlade sig paa Indkiøb uden den danske Regierings Garanti, en Forsigtighed, som siden kom ham tilgode. Efter at have erholdt denne, begyndte *Flairieux* sit Indkiøb; men en Deel af Hestene faldt i Fiendens Hænder, en anden Deel kunde ei mere afsendes. Franskmændene fik ingen Heste, men *Flairieux* havde optaget store Kapitaler, mere end hans Gaard var værd, Creditorerne solgte denne, Frankrige vilde ikke betale, Kongen af Danmark ei heller, jeg veed ei under hvad Paaskud, og Enden paa Sagen blev, at *Flairieuxs* Creditorer satte ham i Gjældsfængsel. Her sad han et Par Aar, men førte imidlertid Proces med den danske Regiering, vandt den og fik 20.000 eller 30.000 Rdlr. udbetalt, hvormed han tilfredsstillede sine Kreditorer og kiøbte Nærumgaard.[1])

Nu indtraf den Begivenhed, hvortil jeg alt har sigtet. *Flairieux* paastod, at han ogsaa havde en Kapital tilgode hos Banquieren *Hambro*. Denne nægtede Gjælden, som var nogle tusinde Rigsdaler. Sagen kom til Proces, og Dommen lød paa, at Hambroe skulde frie sig med sin Eed. Der har altsaa ikke været klart Bevis imod ham, men dog en Sandsynlighed for, at *Flairieux*'s Paastand var sand. Da *Hambroe* var Jøde, skulde Eeden aflægges i Synagogen og med jødiske Ceremonier, hvortil skal høre, at den, der aflægger Eeden, afklædes

[1]) Oberst Joseph Flairieux købte Nærumgaard ved Auktion 1825. Han døde 1844, 79 Aar gammel.

og iføres en vis Dragt. Da *Hambro* var bragt i denne Tilstand, gik *Flairieux*, just som han vilde aflægge Eeden, hen til ham, hviskede ham nogle Ord i Øret, der havde tilfølge, at *Hambro* erklærede *ei* at ville sværge. Denne Begivenhed giorde uhyre Opsigt, thi hele Verden antog nu, at *Hambro* havde villet aflægge en falsk Eed. Men hvilke vare hine Ord, der som et Tordenslag virkede paa *Hambro*? Begge Vedkommende vare tause, og Folk maatte altsaa nøies med den Gisning, at *Flairieux* havde tilhvisket ham, at om han aflagde Eeden, vilde han skyde ham en Kugle for Panden. Først flere Aar efter, og da jeg var kommen paa en meget god Fod med *Flairieux*, dristede jeg mig ved en passende Leilighed at spørge ham om, hvad han dengang havde sagt, og han svarede mig da, at han havde hvisket ham i Øret: „Dersom Du sværger, skal din Tunge blive skaaret ud af Din Hals, thi jeg har Beviiser, som jeg har holdt tilbage, for at godtgiøre, at Du er en Meneeder!“ Jeg troer at *Flairieux* har sagt mig Sandheden, thi deels har jeg aldrig mærket, at han var usand, deels var han ikke den, der bragte sit eget Jeg paa Bane. Saaledes var det først efter flere Aars Bekiendtskab, at han fortalte sin Historie i Slaget ved Wagram, forud for hvilket, som bekiendt, en Deel af den franske Armee blev afskaaret fra Hovedkorpset, fordi Østrigerne fik brudt Broen over Donauen af, og i 48 Timer maatte staae paa Øen Lobau uden at erholde mindste Levnetsmidler, og nøies med at æde Træernes Blade, af hvilke — sagde *Flai-*

rieux — nogle vare ret gode. Da Franskmændene forlode Lobau, saae Øen ud som om Vinteren, Træerne var ganske aftklædte.

Naar vi i den Tid gierne engang om Ugen samledes, saa sang vi altid ved Bordet. *Flairieux* maatte da synge „la Marseillaise" for os, og hver Gang blev den gamle Karl Fyr og Flamme, og Øinene lynede. Det var snarere en Declamation end en Sang han gav til Bedste, og saaledes var dette opflammende Digt endnu mere opflammende. Men engang da vi opfordrede ham til atter at give os „la Marseillaise," undslog han sig derfor, og først senere erfarede jeg, at *Yoldi*[1]) havde givet ham et Vink om, at der var talt ved Hoffet om at han sang denne Sang for os, og at det kunde skaffe ham Ubehageligheder. Saaledes ere Kongerne! *Frederik VI*, der i sit Folks Kiærlighed havde al mulig Tryghed, kunde ikke lide, at vi morede os med Franskmændenes Seirssang.

Et Par Ord om Thomas Thaarup.

Forfatteren af „Høstgildet" og „Peters Bryllup" var ofte en Giæst i min Stue. Han levede af en Pension, der som Nationens yndede [Digter] var tilstaaet ham af Regieringen. Maaske nød han ogsaa denne, fordi han i nogen Tid havde været Theaterdirecteur. Han havde paa den Tid kiøbt sig et Huus i Smidstrup, og naar han reiste til Kiøben-

[1]) Overkammerjunker, Greve Alfonso Maria Yoldi (1764—1852) blev 1800 spansk Gesandt i Kbhvn., men gik 1818 i dansk Tjeneste som Overceremonimester ved det danske Hof.

havn eller kom derfra, tog han altid ind hos mig, hvorved jeg lærte temmelig at kiende ham. Jeg kunde i Førstningen ikke ret begribe ham, thi hans Tale forekom mig ikke at svare til hans Yttringer som Digter. Jeg havde seet ham skrive:

Naar du Armod mætter,
Svages Byrder letter,
Gode hædre Dig;
Men vil Du stor blandt andre blive,
Lær at tilgive!
Da er Du Himlen lig!

Men hans Tunge var skabt som en Ragekniv, især naar Talen kom paa Theaterpersonalet. Og naar han sagde noget ret bidende, saa geleidede han det med en ham særegen Gestus. Han vendte nemlig det indvendige af høire Haand i Veiret, strøg sig dermed opad under Næsen og ligesom snusede med det samme han loe.

Thaarups to Comedier[1]) giorde i sin Tid Furore, deels fordi de virkelig ere to smukke Idyller, deels fordi Musikken var simpel og faldt let i Øret, deels for Coupletternes til Tiden svarende Indhold. Vel dadlede de musikalske Kunstnere *Schultz* for Simpelheden af denne Musik, men Folket var endnu ikke vant til: hi! hi! ho! ha! osv., det kiendte hverken Italienerne eller Gadesangeren i „Napoli“;

---

[1]) „Høstgildet“ og „Peters Bryllup“, der blev opførte i Anledning af Kronprinsens Giftermaal 1790, gav en Genklang af den idylliske og nationale Stemning, der hvilede over Danmark og Norge paa den Tid. Stykkerne og Musikken greb saa dybt ved sin rolige og fredelige Aand, at de ikke var af Scenen i næsten 50 Aar. — Genopførelsen 1819 og Forfatterens Bearbejdelse vandt i Følge Overskous Theaterhistorie endogsaa Publikums levende Bifald. Sidste Gang blev „Høstgildet“ genopført 1898.

det vilde have Musik, som den store Fleerhed kunde fatte, og saadan fandtes i disse to Stykker, ved hvis Frembringelse dog noget særegent fandt Sted. Vel siger Ordsproget: Tvungen Hund beed aldrig Hare! men „Høstgildet“ blev dog skrevet af en fængslet Digter. Digteren var *Thomas Thaarup*, og Fangevogteren Madam *Rosing*. Sagen var nemlig den, at *Thaarup* havde lovet at ville skrive en saadan Comedie, men det blev ogsaa ved Løftet. En Dag da han kom for at besøge den Rosing'ske Familie, førte Madam *Rosing* ham ind i et Værelse og sagde ham: „See her er Papir, Pen og Blæk, skriv nu! Til Middag bringer jeg Dem Mad og Drikke, men nu gaaer jeg, — og laaser Døren.“ Allerede den første Dag havde han skrevet saa meget, at han siden, uden Arrest, fuldførte Resten. Jeg maa dog endnu tilføie, at Madam *Rosing* havde alt tidligere forlangt, at Stykket skulde hedde „Høstgildet“, saa at hun paa en Maade havde betegnet Stykkets Retning.

Efter at dette Stykke havde hvilet mange Aar, bragtes det atter paa Scenen, men ak! *tempora mutantur et nos cum illis!* Jeg saae det, og, ligesom hele Verden, kiedede mig over al Maade. Hvordan det gik til, veed jeg sandelig ei ret at forklare. Noget bidrog vistnok dertil, at Stykket var noget omarbeidet. Vi havde mistet Norge, og istedetfor den norske Bonde Halvor — som *Rosing* gav fortræffeligt — havde vi faaet en Lauenburger, som hed Jacob. Vi, der havde seet Stykket og hørt Anna synge: „Halvor, dig mit Øie sige osv.“, maatte

nu høre hende sige: „Jacob, osv.“, og denne Jacob var en Tydsker og for mig, der altid havde betragtet Sydslesvigs Grændse som Danmarks Grændse, to Gange en Tydsker — kort sagt, jeg følte, at vi havde mistet Norge og faaet — ak vee! Lauenborg til Erstatning!!

— — —

Tilfældet bringer nu og da min Tanke tilbage og vækker Erindringer hos mig fra fierne Dage. Saaledes vilde Hændelsen, at jeg i et Blad blandt andre gamle Bøger, der anmeldtes til Salg, fandt gamle *Heibergs* Bog, der 1789 udkom under Navnet: „Bancoseddelens Hændelser“.[1]) Herved kom mig ihu, at min Fader følte sig høilig fornærmet ved en Skildring af Bancoseddelens „*Fader*“, som han mente gialdt ham; jeg vil her uddrage de Linier af bemeldte Skrift, hvorved min Fader ansaae sig krænket. Det er Bancoseddelen, der fortæller sit Livs Begivenheder og udtrykker sig om sin Fødsel saaledes:

„Jeg er da kommen til Verden i en Papiirsmølle i Siælland. Aaret og Dagen kan være Verden ligemeget. — — — — Min foregivne Fader var en god og ærlig Papiirsmøller, en ringe, men for en god Christen som han, meget beroligende Post. Thi da Forsynet efter hans Tanker havde bestemt ham til at være Møller, og Manden var begavet med en meget øm Samvittighed, hvori jeg dog ikke vil nægte, at der ofte blandede sig lidt Pharisæisk, saa takkede han idelig Gud, fordi

[1]) P. A. Heiberg: Rigsdalersedlens Hændelser 1—2. Kbhvn. 1789—93.

han ikke var kommet til at *male Meel*, da han ikke troede, *at hans Kiød var stærkt nok* til at imodstaae de *Fristelser*, som pleier at falde i denne Profession. Forresten levede Manden i en Tidsalder, da enhver skammede sig ved at være sin Profession bekiendt, og da en Mand af *honnet Ambition* altid maatte søge at faae Navn og Titel af det han ikke var og ikke forstod. Paa en Tid, da man af yderste Kræfter arbeider paa Fabrikers Ophielpning, syntes han, at den Titel „Fabrikør" tilkom ham med lige saa god Grund, som nogen Væver eller Garver, hvorfor han ogsaa antog den, saa meget heller, som den ikke koster Penge at faae eller beholde, hvorved han altsaa fandt Leilighed til at berolige sin medfødte baade *Ærgierrighed* og *Pengegierrighed*".[1])

Disse vare de Linier, hvoraf min Fader følte sig krænket. Jeg var da kun tolv Aar gammel, men jeg mindes godt, at han beklagede sig over dette uværdige Angreb.

For at kunne begribe, at min Fader følte sig krænket ved en Skildring, der var saa ganske uliig, maae jeg giøre opmærksom paa, at den Gang var det noget ganske andet end nu at see sig offentlig fremdraget, hvad enten det var til Roes eller Daddel. At see sit Navn paa Tryk var allerede noget behageligt, naar ikke Daddel fulgte dermed. Den Gang søgtes, ligesom ofte nu, Subscription paa et-

[1]) Det i Citatet fremhævede er understreget af J. C. Drewsen. — I anden Udgave af „Rigsdalersedlen" ved J. C. Lange, der udkom 1833 — altsaa før Drewsen har skrevet ovenstaaende — er det citerede Sted helt forandret og en Del af det udeladt af Udgiveren.

hvert Værk, der ikke var ganske lille, og naar det da udkom, fulgte dermed en Navneliste af Subskribenterne. Man fik saaledes sit Navn paa Tryk, og følte sig ved at see det behagelig berørt. Under saadanne Omstændigheder begriber man, at en smertelig Følelse maatte være Følgen af at see sit Navn nævnet offentlig, naar Daddel dermed fulgte. Man var ikke vant til som i vore Dage at „staae paa Hovedet", og hvorledes skulde en saa jevn og fredelig Mand som min Fader, blot have drømt om at svare offentlig? Han kunde kun ærgre sig og tie.

Nu havde jo *Heiberg* vel ikke nævnet min Fader, men han var den Gang den eneste Papirmager i Siælland (thi den lille Mølle i Roeskilde giorde kun Makulaturpapiir), og Bancopapiret giordes paa Strandmøllen. Det var altsaa indlysende, at *Heibergs* Pasqvil gialdt ham. Nu bliver jo Spørgsmaalet naturligviis: hvad kan have bragt *Heiberg* saaledes i Harnisk imod min Fader? Har denne ved nogen Leilighed fornærmet *Heiberg*, som derved er blevet forbittret og har søgt en uædel Hevn? Jeg er overbeviist om, at min Fader aldrig paa fierneste Maade har fornærmet [ham], — min fredeligsindede Fader! Jeg er tvertimod overbeviist om, at min dramatisksindede Fader var en Tilhænger af *Heiberg*, som Mange ansaae for at tale Folkets Sag imod Magten. Jeg mindes ikke nogensinde at have seet *Heiberg* i vort Huus, han hørte i alt Fald ikke til vor Omgang, og han har jo ikke engang været bekiendt med min Faders Stilling, thi denne var jo ei blot

Papirfabrikør, men netop tillige Meelmøller, saa den pharisæiske Tak, han skulde sendt Himmelen, for ei at have bragt ham i Fristelse, som hans Pengegierrighed ei havde kunnet modstaae, er et reent Hiernespind og kun et Foster af Hr. *Heibergs* dadlelystne og skumle Sind.

Men hvor uligt er ikke det Billede af min Fader, som *Heiberg* med sin galdedyppede Pen har tegnet af min Fader. *Han* skulde være pengegierrig! Han, hvis Pung som Hierte altid var aaben for den Trængende, den Ulykkelige! Han, om hvem *Rahbek* med saa fuldkommen Sandhed i et til min Faders Efterladte helliget Digt, sagde:

> Venlig om Din Grav Naturen smile,
> thi Du af Naturen var en Ven!

Han, der aftørrede saa mange Taarer, lindrede saa megen Nød og kun var bange for, at det meget Godt, han giorde, skulde blive bekiendt. Aldrig har en skammeligere Løgn været sagt om nogen Mand end den, *Heiberg* ei bluedes at udtale om min Fader! Og ei mindre løgnagtig er den Paastand, at han af Ærgierrighed lod sig kalde Fabrikør. Jeg formoder, at allerede min Farfader er blevet kaldet Fabrikør, og at han altsaa har ligesom arvet denne Benævnelse efter *sin* Fader. Desuden var Ærgierrigheden i at kaldes *Fabrikør* i Sandhed saa lille, at om den havde været tilstede, kunde kun ond Villie deraf tage Anledning til at plette en saa reen Caracteer som min Faders. Nej! Ærgierrighed var ikke i min Faders Karakter! Denne jevne Mands Ønsker og Bestræbelser var kun at giøre Alt, hvad der

omgav ham, lykkelig. Hvor let havde det ikke været for ham, den rige Mand, at faae Titel og Rang, om saadant havde havt Tillokkelse for ham.

Men om en eller anden af mine Børnebørn, der ikke kiendte min Fader, dog skulde troe, at *Heiberg* maatte have en Grund til sit Angreb paa min Fader, da lad dette kun giøre sig bekiendt med den uædle Maade, hvormed *Heiberg* førte sin Kamp mod *Colbiørnsen*, i hvilken han ei skammede sig ved at lade denne høre sin huuslige Ulykke, og det vil staae klart for ham, at det ene som det andet kun var Udbruddet af et ondt Hierte, en galdesyg Constitution, der giorde det til en Trang for *Heiberg* at kaste Skarn paa det Store og Ædle! Omtrent samme Tænkemaade lagde *Heiberg* for Dagen mod Notarius publicus *Olsen*, da denne havde faaet det Embede, som ogsaa *Heiberg* søgte. Han overvældede denne med al den Heftighed og med alle de Personalia, som han ved hver Leilighed brugte mod dem, han fik Nag til. *Ham* maae vi takke for Presseloven af 1799, som for lang Tid rev næsten alle Skribenter Pennen ud af Haanden. Han var desuden ikke frie for Feighed, thi da han engang havde skrevet, at paa Holmen solgte man nyt Tougværk for gammelt, saa paastod han, at Ordet *Holmen* var en Trykfeil, da der skulde staae: *Holmia* (Stockholm)! — Han bragte det da endelig til, at han blev landsforviist, og da han nu opslog sin Boepæl i Frankrige, fandt han, Republikaneren, sig meget godt i at være Despotens, *Napoleons* Udenrigsminister Haandlanger. Saaledes

forandre Omstændighederne Menneskene. En anden af vore daværende Republikanere *Malthe Bruun*, som flygtede herfra, blev i Paris Medarbeider i en meget conservativ Journal, om jeg erindrer ret „Quotidienne"; dog erhvervede han sig et i Frankrig agtet Navn ved sine geographiske Kundskaber.

Naar, som saa ofte er Tilfældet, min Tanke vender sig mod den svundne Tid, er det mig stedse en Glæde at mindes gamle afskaffede Misbrug af Magten. Hertil kan vist med fuldkommen Ret: Spidsrodstraffens Afskaffelse regnes. Jeg har kun een Gang været Vidne til dennes Anvendelse. — Vi havde den Gang endnu et hvervet Regiment Marinere, Udskuddet af Gemaniens Sønner. En af disse havde begaaet en Feil, hvorfor han var dømt til at løbe 4 Gange igennem to Rækker af hans med Spidsrødder forsynede Kammerater. For at han ikke skulde for hastigt komme igiennem Rækkerne, gik en Underofficeer med afmaalte Skridt foran ham og en bagefter, formodentlig for at holde Øie med, at Enhver af de opstillede Soldater virkelig sloge [til]. Da han var gaaet 4 Gange, var virkelig hans Ryghud aldeles afslaaet, og Kiødet allerede stærkt ophovnet, og dog var 4 Gange den mindste Grad, der idømtes. For store Forseelser kunde en Soldat dømmes til at løbe eller rigtigere gaae Spidsrod, jeg troer, giennem et Compagnie tre Dage i Rad, hvilket ansaaes for Livsstraf. Kunde og vilde han ikke gaae, saa bandt man ham til en Pæl, og

hver Soldat maatte da gaae forbi ham og give ham et Slag. Officerer, som vare dertil commanderede, paasaae, at enhver slog ordentlig. Jeg havde forresten ved denne eneste Execution af den Slags, som jeg bivaanede, Leilighed til at see, hvor haard Mennesket kan giøre sig, thi da Delinqventen havde gaaet sine Gange, vendte han sig om til de Tilstedeværende og sagde ganske høit: „Jetzt könnt Ihr mir ins Arsch lekken!“

Saa vidt jeg veed, var *Wessel*, jeg troer i „Kierlighed uden Strømper“, den første, der vovede at træde op mod den barbariske Straf, men han fik Befaling at forandre det, han først havde skrevet, og som, jeg veed ei mere hvorledes, er kommen til min Erfaring. Man havde nemlig den Skik at give Delinqventen en Geværkugle i Munden, at han ikke af Smerte skulde bide sig i Tungen. Det var dette, der gav Wessel Anledning til at skrive:

„Saa æltes Blye med vrede Tænder
I Heltes Mund, hvis blotte Rygge,
Ei for at søge Skygge,
Spadsere i en Allé gevorbne Venner,
Der bleve Bøddeler af Tvang,
Og under spilte Huders Klang*)
Dem vifte Ild med smidig Gren
Paa nys afklædte Ryggeben.
De præge deres bitre Qval
I det uskyldige Metal,
Og glemme al den Tieneste
Det dem i Krigen lader see,
Som dog er overmaade vigtig
At sige: naar de sigte rigtig.“

*)Trommerne blev nemlig rørt under Executionen.

Dette var mere, end Regieringen vilde taale, og han maatte forandre det saaledes, at kun følgende blev staaende:

„Saa ældes Blye med vrede Tænder
I Heltes Mund, som Spidsrod render.
De præge Deres bittre Qval osv. — —“[1])

Den Gang regierede ikke den menneskekierlige Frederik VI, der sildigere fandt sig beføiet til at afskaffe denne skiændige Straf. Det samme fandt Sted med en anden Straf, som kun vi Gamle mindes. Ved Hovedvagten paa den Side, der vender mod Hotel d'Angleterre, stod en høi Pæl, hvorfra man saa nedhænge to Jernlænker, der endte sig i to Bøiler til at fæste om Haandleddene paa et Menneske. Ved Foden af den høie Pæl stod to lave Pæle, hvis Toppe vare spidse og beslagne med Jern, men naturligvis dog stumpe. Naar en Soldat havde begaaet en Forseelse, der endnu ei qvalificerede til Spidsrod, blev han dømt til „at staae til Pæls“. Han maatte da i Hosesokker træde op paa de lave Pæle med et Ben paa hver, og hans Arme bleve løftede i Veiret, og Jernringene bleve lagte om hans Haandled. Naturligvis stræbte han at formindske Smerten i sine Fodsaaler ved at hænge sig i Armene, men Armene døde snart og gav ham ei længe nogen Hielp. Man saae ham da flytte Fødderne frem og tilbage for at søge Lindring, som han ikke mere fandt. Da denne Straf var offentlig, stod han jo paa en Maade i Gabestokken,

[1]) De foreliggende Udgaver af „Kiærlighed uden Strømper“ har alle denne Sang *ubeskaaren*. Det kan have været ved Opførelsen paa Theatret, at den omtalte Udeladelse muligvis har fundet Sted.

men den maae have været meget ofte anvendt, thi jeg saae ikke nogen Sammenstimlen af Tilskuere. Man gik forbi og sagde: Der staar En tilpæls. Hvor mange Timer saadan en Straf varede, skal jeg ei kunne sige, men Antallet deraf var nok ikke ganske ringe.

Foruden denne Straf havde man endnu een, der kaldtes at ligge krum. Hænderne sluttedes nemlig ved Jernringe tæt til Anklerne, og Delinqventen, der laae paa en Træbrix, laae saaledes sluttet i 24—48 Timer. Vel var ingen af disse Torturer at ligne med Jacob den Andens Støvler, men de vare slemme nok. Maaske vare de nødvendige, saa længe Tydsklands[1]) [ ] ind i Landet, men fra det Øieblik Landets egne kiække Sønner kaldtes til dets Forsvar, burde de afskaffes, og Frederik VI tilkom Æren for deres Ophævelse.[2])

J. C. Drewsen slutter disse spredte Optegnelser med følgende Udbrud, skrevet med usikker Haand:

„Det gaaer ned ad Bakken med Dig, Hakon!"

Skrevet d. 2. Dec. 1850.

Han døde den 25. August 1851.

---

[1]) Ulæseligt Ord.

[2]) Krumslutnings-Straffen blev dog først afskaffet for ca. 20 Aar siden.

Strandmøllen.
Efter Maleri af C. A. Kølle.

REGISTER

Aagesen, Julie Augusta, f. Drewsen, 29, 126. — Nic., Konf.raad, 126.
Andersen, Even, Præst, 45
Baden, Gustav Ludv., Forf., 86
Barfod, Fr., Forf., 1 f.
Bartholin-Eichel, Johan, Etatsraad, 94.
Bartholin, Elise Margr., f. Cold, 94. — Fr. Vilh., Kapt., 94 ff.
Bech, Jørgen Peter, Grosserer, 117, 129 f.
Bernstorff, Andr. Peter, Minister, 14.
Beutner, Nanna, f. Drewsen, 124, 128. — Pauline, 124. — Phanny, 124. — Simon Nic., Kapt., 124, 128 f.
Bielefeldt, Carl Fr., Gen.maj., 103.
Bierfreund, Nic., Præst, 72.
Bodenhoff, Andreas, Landm., 72 f. — Chr. Sophie, f. Bierfreund, 72. — Golla Hermandine, f. Rosing, 72. — Rasmus, Handelsm., 71.
Bondse, Papirmagersvend, 38, 50 f.
Boye, Caspar Johs., Præst, 142 f.
Brock, Ludv. Fr., Major, 109.
Bruun, Malthe Conrad, Forf., 24 ff, 55, 75, 158.
Bræmer, Jfr., 59.
Bugge, Ambrosia, f. Wedseltoft, 27. — Thomas, Prof., 27.
Butienter, Jac., Proprietær, 6.
Bülow, Fr. Christ., Gen.maj., 108 f, 111.
Bøcher, Koffardikapt., 57. — Charl. Laur., f. Frimodt, 57.
Carl, Prins af Danmark, 9.
Carl, Fr. Aug., Hertug af Augustenborg, 135 f.
Caroline Mathilde, Dronning af Danmark, 14.
Charlotte Amalie, Dronning af Danmark, 6 f, 8, 57.
Christian IV, Konge af Danmark, 6.
Christian Fr., Prins af Danmark (Chr. VIII), 64, 109
Colbjørnsen, Chr., Justitiarius, 18, 32, 157.
Cold, Chr., Geh.konf.r., 94.

Collin, Jonas, Geh.-Konferensraad, 84—89, 113, 131 f.
de Coninck, Fr., Grosserer, 85.
David, Aron, Proprietær, 124. — Henriette, f. Drewsen, 124.
Ditzel, Elise Margr., f. Drewsen, 125 f. — Michael Matthias, Præst, 125 f.
Dobel, Johan Christ., Bager, 10 ff. — Ida Chr., f. Haack, 10 f.
Dollond, John, eng. Optiker, 66.
Donkin, Bryan, Civilingeniør, 117 f.
Drewsen, Adolph Ludvig, Justitiarius, 29, 89, 126, 140. — Anna, f. Wedseltoft, 16 f, 27, 33—42. — Anna Christine Dorothea, f. Lassen, 22, 26, 28, 40—45, 90 f, 101, 113. — Anne Kirstine, f. Finckenhoff, 6, 9. — Birgitte, f. Nissen, 125. — Carl Georg, Skovfoged, 126. — Carl Ludvig, Regimentskvarterm., 15, 29, 58, 68 f, 71 ff. — Cath. Louise, f. Buch, 71. — Chr., Papirfabrikant, 7, 10, 13, 16—26, 28—55, 58, 65, 78 f, 81 ff, 112, 139, 153—157. — Chr., Papirfabrikant, 121, 124. — Chr., Vinhandler, 7. — Edv. Aug., 29. — Elisab., f. Larsen, 26. — Elisab. Magd., f. Phuel (Grossmutter), 2, 4 f, 8 f. — Else Margr., f. Finckenhoff, 8, 15 f. — Emmy, f. Richter, 123 ff, 141. — Ernestine, f. Jacobsen, 121, 124. — Fr. Chr., Kommerceraad, 3, 69. — Gabr. Christ., Papirfabrikant, 3 f, 71. — Hanne, f. Wismer, 126. — Jacob, Vinhandler, 7, 54. — Ingeb. Nic., f. Collin, 89, 126. — Johan (den ældre), Papirfabrikant, 6 f. — Johan (den yngre), Papirfabrikant, 2, 7—10, 13—20, 82. — Johan Chr., Kammerraad, Bogens Forf., I—161. — Johan Chr., Fabrikant, 124. — Johanne Amalie, f. Kümmel, 121. — Jørgen Christ., Højesteretsass., 7, 17, 42, 54 ff, 69. — Kirsten Jørgensd., 6. — Magd. Fr., f. Zumpe, 7, 54, 56 f. — Marcus, Papirfabrikant, 2, 7 f. — Martin, Student, 56. — Michael, Papirfabrikant, 121, 124. — Olivia, f. Fürst, 124. — Ophelia, f. Rosing, 79, 81 f, 94, 98 f, 122. — Simon Jørgen, Gross., 26, 35, 77, 125.
Drestrup, Invalid, 103.
Ewald, Carl, Gen.maj., 107. — Johannes, Digter, 123.
Fabritius Tengnagel, Conr. Alex., Grosserer, 43.
Falbe, Frøken, 59.
Flairieux Joseph, Oberst, 146—150.

Flohr, Cai Diedrich, Student, 5, 37, 45—50.
Frederik VI, Konge af Danmark, 108 f, 131—136, 150.
Frimodt, Chr. Fr., Præst, 57. — Chr., f. Pheiffer, 57. — Elisab. Margr., f. Drewsen, 13, 16 f, 26, 57 f. — Joh., Justitsr., 16, 57.
Frydendahl, Cath., f. Berthelsen, Sangerinde, 79.
Fæster, Emilie Dorothea, f. Drewsen, 29, 126. — Jess, Justitiarius, 126.
Garnæs, Jens Joh., Præst, 77.
Gedde, H. C., General, 91.
Gellert, Chr. Fürchtegott, 45.
Giedde, Kmhr., 62.
Godske-Nielsen, Henr., Redaktør, 124. — Ophelia, f. Drewsen, 124.
Haagen, Hans, Politimester, Etatsr., 100 f.
Hambro, Joseph, Bankier, 147 ff.
Hansen, Fr. Chr., Arkitekt, Etatsr., 100.
Harris, John Joseph, Fabr., 20 f.
Heger, Anna Lovise, f. Drewsen, 17, 42, 63, 65, 67 f. — Ellen Marie, f. Smidth, Skuespillerinde, 63. — Hans, Konf.raad, 63, 65—68. — Jens Stephen, Skuespiller, 45, 63, 68. — Johan Carl, Bibliothekar, 63 f. — Peter, Styrmand, 63.
Heiberg, Peter Andr., Forf., 24, 153—157.
Holmblad, Laur., Agent, 129.
Holstein, Fr. Conr., Gen.maj., 93, 96 f.
Hopmann, Conrad Ditlev, Bogholder, 70 f.
Hvidt, Laur. Nic., Minister, 137.
Jacobsen, C. D., Forvalter, 121.
Kaas, Fr. Jul., Kancellipræs., Statsmin., 61.
Kirchhoff, Joh. Hieronymus, General, 104.
Kirsten, Kludekone, 52 f.
de Klaumann, Martinus Chr., Kapt.lieutn. (se Fæster), 126.
Kleve, Else Joh., f. Frimodt, 57. — Terkel, Kobberstikker, 57.
Krieger, Joh. Cornelius, Gen.-maj., 124. — Johanne, f. Drewsen, 124.
Kümmel, Vognmand, 121.
Larsen, Charlotte Frederikke, f. Drewsen, 17, 58, 63. — Lars, Brygger, 26. — Lars, Grosserer, 8, 58 f, 61, 69.
Lassen, Jørgen, Godsforvalter, 26. — Ulrikka Dorothea, f. Ahnfelt, 26.
Lemming, Jens Zeuthen, Gen.-maj. 103.
Linde, Annette Lucie, f. Kramer, 28, 40. — Lorenz Christ., Guldsmed, 28, 40.
Lornsen, Uve Jens, Landfoged, 134.

Lyche, Sigvart, Forf., 12.
Lütken, Chr., Admiral, 104.
Mangor, Chr. Sigfred, Major, 80.
Meissner, Aug. Gottl., tysk Forf., 139.
de Meza, Chr. Jac. Theophilus, Læge, 79 f.
Molbech, Chr., Bibliothekar, 109.
Møller, Rasm., Biskop, 75.
Nelthropp, Henry, Fabr., 20 f, 146.
Nyerup, Rasm., Bibliothekar, 109.
Oehlenschläger, Adam, 43, 65. — Christiane Georgine Elisab., f. Heger, 43, 65.
Olsen, Gottsche Hans, Notarius publ., 157.
Olufsen, Oluf Chr., Prof., 86.
Peymann, Henr. Ernst, Gen.-maj., 91, 96, 103.
Phaler, Jfr., 56.
Planche ainé, fransk Papirfabrikant, 117.
Pingel, Chr., Dr. phil., 43, 124. — Ophelia, f. Drewsen, 43, 124. — Victor, III, 124.
Pram, Christen, Etatsr., Digter, 141—144.
Preuss, Joh. Henr., Papirmester, 5, 15, 45, 48 ff, 118 f.
Puggaard, Hans, Handelsm., 109.
Rahbek, Karen Margr., f. Heger, 42 f, 45, 64 f, 67. — Knud Lyne, Forf., 43, 45, 81, 93 f, 99, 123 f, 141—145.
Rask, Rasm., Sprogforsker, 109.
Rawert, Ole Jørgen, Etatsr., 131.
Richter, Andreas Wilh., f. Schack, 112. — Hans, Silke- og Klædekræmmer, 112, 123 f. — Lovise, f. Kliim, 112.
Rosing, Joh. Cath., f. Olsen, Skuespillerinde, 43, 152. — Michael, Skuespiller, 43, 72, 80 ff, 122, 152.
Rønne, Bone Falck, Præst, 85.
Sandbech, Hans, Kaptajn, 126. — Karen Pauline Elisab., f. Drewsen, 26, 33, 126.
Schiøtt, Nic., Materialforv., 80.
Scholten, Peter Carl Fr., Gen.-Guvernør, 62.
Schouw, Joach. Fr., Professor, 136. — Suzette, f. Dalgas, 136.
Schrødersee, Lorents, Gen.-major, 97, 104.
Schultz, Johan Abraham Peter, Komponist, 151. — Johan Fr., Bogtrykker, 113 f. — Jens Hostrup, Bogtrykker, 113 f.
Schwanenflügel, H., Dr. phil., Prof., 67.
Schwarz, Fr., Obltn., Postmester, 111.

Schwartzenau, Geo. Henr., Barber, 36 ff. — Georgine, 36 ff.
Struensee, Joh. Fr., Minister, 15.
Sveistrup, Hans Guldberg, Forf., 75 f.
Søbøtker, Adam, Oberst, 59 f. — Johannes, Kmhr., 59—63. — Joh. Margr., f. Larsen, 59. — Susanne, f. Beverhoudt, 59. — Kammerr. 59.
Thaarup, Thomas, Digter, 106 f, 150 ff.
Thaer, Albrecht, Prof., 83 f, 86 f.
Thonning, Peter, Konf.raad, 134.
Tscherning, Anton Fr., Minister, 138. — Eilert Peter, Obltn., 109.
Waltersdorff, Ernst Fr., Gen.-maj., 90, 104.
Wedseltoft, Anna Cath., f. Utke, 41. — Inger Malene, f. From, 26. — Jørgen, Præst, 41. — Simon, Præst, 26.
Wessel, Joh. Herm., Digter, 159 f.
Wiehe, Fr. Vilh., Rektor, 124. — Johanne Marie, f. Drewsen, 124.
Winther, Hans Chr., Præst, 75. — Johanne, f. Borchsenius, 75.
Withusen, Deborah Henriette, f. Rosing, 63, 124. — Thomas Chr. Ernst, Rektor, 124.
Wittrock, Ludv., Stadskapt., 9.
Yoldi, Alfonso Maria, Overceremonimester, 150.

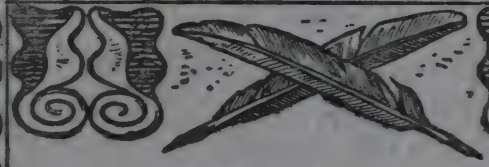

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN og P. FR. RIST.

Tidligere udkom:

I. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER som Bøsseskytte under Christian d. IV. Nedskrevne af ham selv. UDSOLGT

II. DEN HELSINGØRSKE FÆRGEMAND LARS BACHE. Hans By og hans Hjem i Begyndelsen af det 19. Aarh. Hans Søns Optegnelser. UDSOLGT

III. FRA HOFFET OG BYEN. Stemninger og Tilstande 1793—1822 i Breve til Joh. Bülow til Sanderumgaard. UDSOLGT

IV. GRANDMAMAS BEKIENDELSER. Interiører fra et kjøbenhavnsk Patricierhjem i Slutningen af det 18. Aarhundrede. Med Portraiter. UDSOLGT

V. H. C. ANDERSENS SIDSTE LEVEAAR. Hans Dagbøger 1868—75 ved Jonas Collin.

VI. PORTRAITMALERENS DAGBOG (1793—1797).

VII. ISLÆNDEREN JON OLAFSSONS OPLEVELSER som Ostindiefarer under Christian den IV. Nedskrevne af ham selv. Oversat af S. Blöndal.

Fortsættes paa næste Side.

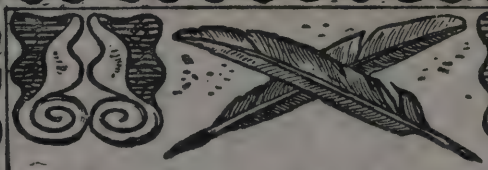

VIII. AF ELEONORE CHRISTINE TSCHERNINGS EFTERLADTE PAPIRER. UDSOLGT

IX. KOMMANDØR JENS JACOB PALUDANS UNGDOMSERINDRINGER.

X. DOMPROVSTEN I ROSKILDE. Brudstykke af en Familiekrønike.

XI. AF EN GAMMEL HOFMANDS MINDEBLADE. Konferensraad Carl Henrik Holtens Optegnelser.

XII. EN KJØBENHAVNSK GROSSERERS UNGDOMSERINDRINGER. 1787—1816. Optegnelser af Marcus Christian Bech.

XIII. E. C. WERLAUFF: ERINDRINGER AF MIT LIV.

XIV. PASTOR PRIPS UNGDOMSERINDRINGER.

XV. KNUD LYNE RAHBEKS UNGDOMSKÆRLIGHED. „Fra de skjønne Følelsers Tid".

XVI. OBERST JACOB THODE RÆDERS BARNDOMS- OG UNGDOMSERINDRINGER.

XVII. GYLDENLØVES LAKAJ. Optegnelser fra Christian V's Tid af Matthias Skaanlund.

XVIII. DEN GAMLE MAJORINDE FRA FÆRGEGAARDEN. Optegnelser af Franziska v. Rosen.

XIX. EN GRØNLANDSPRÆSTS OPTEGNELSER 1844—49.

XX. DET STORE BILAGER I KJØBENHAVN 1634. Oversat efter Caroli Ogerii Ephemerides sive Iter Danicum, Svecicum, Polonicum.

XXI. EFTERLADTE OPTEGNELSER AF GENERALFISKAL PETER ULDALL, Dronning Caroline Mathildes Defensor.

XXII. APOTHEKER CLAUS SEIDELINS OPTEGNELSER OM SIT LEVNED 1702—1782.

XXIII. MELLEM TO TIDSALDRE. Erindringer af Ida Johnsen, født Jessen.

XXIV. NOGLE ERINDRINGER AF BALTHASAR MÜNTER I—II.

Pris 5 Kroner
pr. Bind.

Langkjærs Bogtrykkeri. — København.

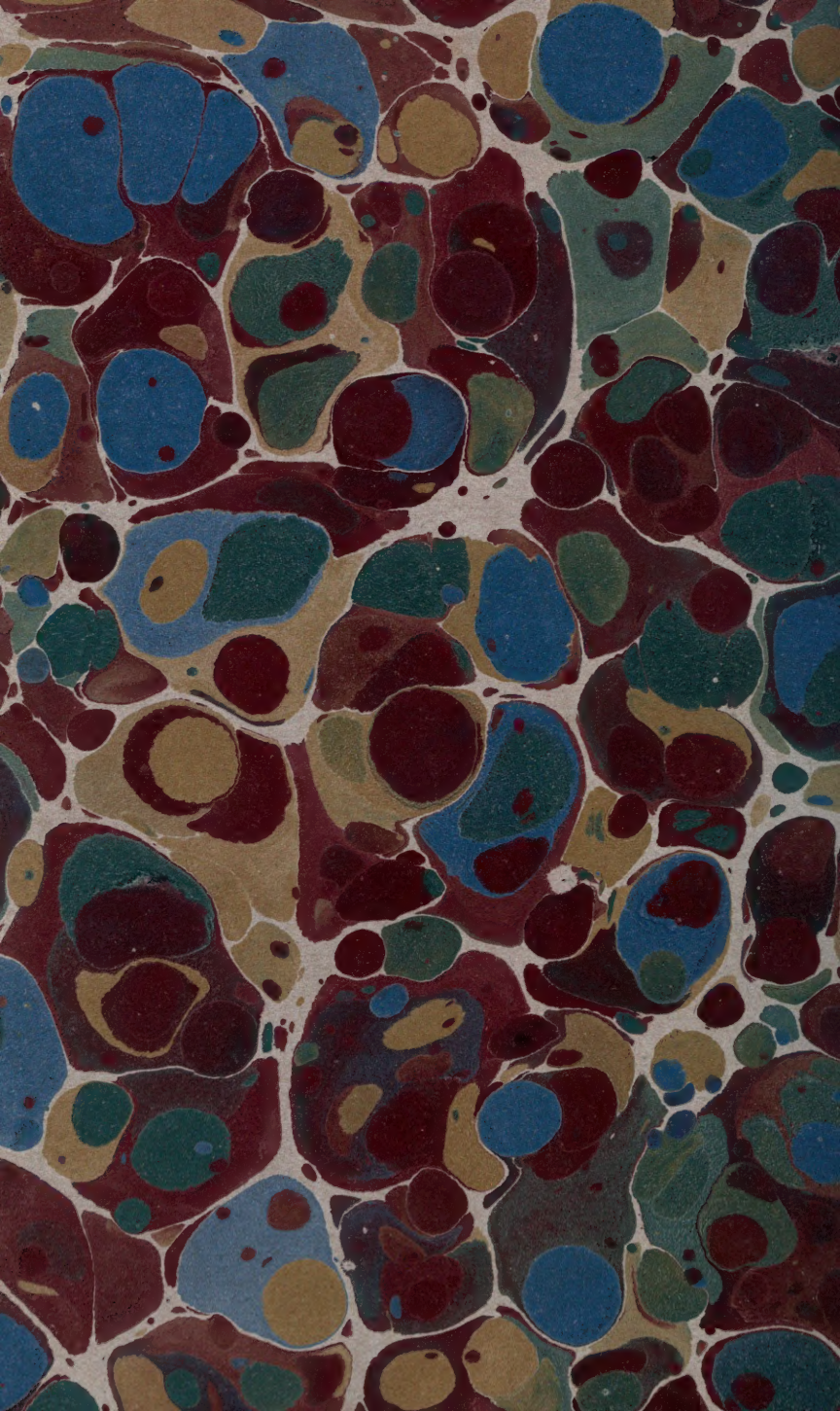

DL
103
.5
M5
bd.25

Memoirer og breve

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET
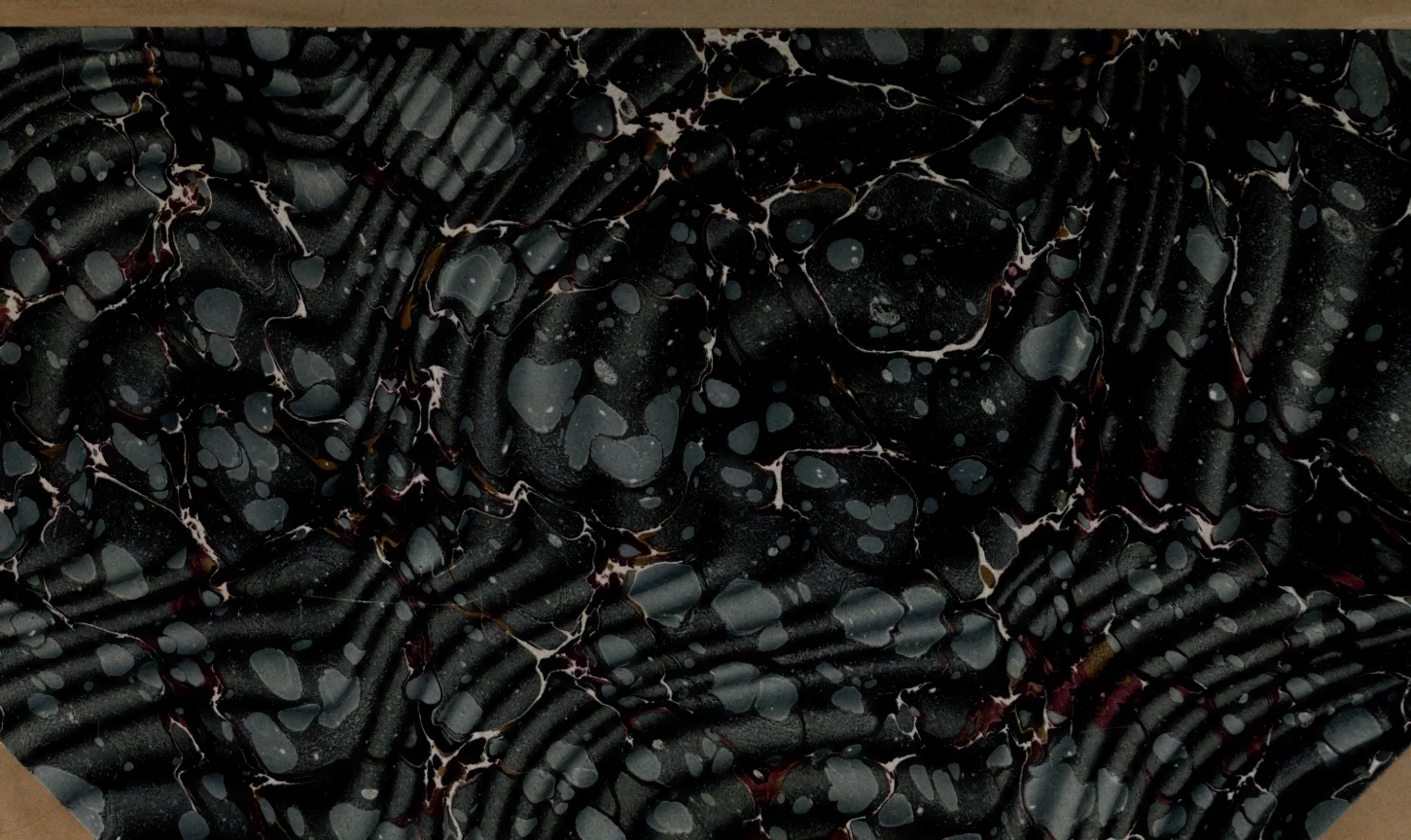
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY